

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

HUSITSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Otázky rodičovství homosexuálů

Same-sex parenting matters

Diplomová práce

Vedoucí práce

PhDr. Monika Nová

Autor práce

Bc. et Bc. Kateřina Šádková

Obsah

Obsah.....	2
Seznam zkratk.....	4
Úvod.....	5
1 Základní pojmy	7
1.1 Sexuální vývoj a sexualita	7
1.2 Sexuální orientace.....	7
1.3 Gender	8
1.4 Heterosexualita	9
1.5 Bisexualita	9
1.6 Homosexualita.....	10
1.7 Queer.....	11
1.8 Coming out	11
2 Homosexualita	13
2.1 Historie homosexuality	13
2.1.1 Homosexualita v antice	14
2.1.2 Homosexualita ve středověku	15
2.1.3 Homosexualita během novověku v Evropě.....	16
2.1.4 Homosexualita v 20. století	17
2.2 O vzniku homosexuality	20
2.2.1 Genetická studie	20
2.2.2 Endokrinologický výzkum	21
2.2.3 Anatomicko–morfologický a psychofyziologický výzkum	21
2.2.4 Psychosociální teorie.....	22
2.3 Registrované partnerství.....	23
2.3.1 Přijetí registrovaného partnerství v České republice.....	23
2.3.2 Statistiky	24
2.3.3 Vznik registrovaného partnerství	25
2.3.4 Zánik registrovaného partnerství.....	27
2.4 International lesbian, gay, bisexual, trans and intersex association	28
2.4.1 Homosexualita je legální	29
2.4.2 Homosexualita je ilegální.....	31
2.4.3 Trest smrti za homosexualitu	31
2.4.4 Manželství pro páry stejného pohlaví	32
2.4.5 Svazky s většinou práv manželství, ale ne manželství jako takové	32
2.4.6 Uznání stejnopohlavních svazků v zákonech, bez většiny práv manželství.....	33
2.4.7 Legální adopce	34

3	Rodina	36
3.1	Vymezení a rozdělení pojmu rodina	36
3.2	Rodina v průběhu věků	37
3.3	Rodina v současnosti	40
3.4	Rodiny homosexuálních párů	42
3.4.1	Rodičovská práva, adopce a výchova dětí	43
3.4.2	Výzkumy a dokumenty zabývající se otázkou homoparentality	45
3.4.3	Osvojení	51
3.4.4	Pěstounská péče	52
3.4.5	Umělé oplodnění	53
3.4.6	Náhradní mateřství	55
4	Metodika šetření	58
4.1	Hlavní a dílčí otázky šetření	58
4.2	Proměnné a hypotézy	58
4.3	Operacionalizace	59
4.4	Metoda sběru dat	61
4.5	Vzorek šetření	61
4.6	Výsledky šetření	62
4.7	Výsledky dotazníku pro veřejnost dle jednotlivých filtrů	81
4.8	Dotazníky pro homosexuály	88
4.9	Závěr šetření	92
5	Diskuze	96
	Závěr	103
	Literatura	105
	Seznam grafů, tabulek, map	111
	Summary	113

Seznam zkratk

aj. – a jiné

č. – číslo

čl. - článek

odst. – odstavec

kap. – kapitola

např. - například

s. – strana

Sb. – sbírky

stol. – století

st. př. k. – století před Kristem

tzn. – to znamená

odst. – odstavec

AIDS – Syndrom získaného selhání imunity

ODS – Občanská demokratická strana

ČSSD - Česká strana sociálně demokratická

ILGA - International lesbian, gay, bisexual, trans and intersex association

IFGO – Internacional Federation of Gynecology and Obstetrics

KDU-ČSL - Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová

KSČM - *Komunistická strana Čech a Moravy*

OŠ – Odborná škola

ODS – Občanská demokratická strana

US – DEU - Unie svobody – Demokratická unie

USA - United states of America

SOHO – Sdružení organizací homosexuálních občanů

SS – Schutzstaffel

SŠ – Střední škola

VOŠ – Vyšší odborná škola

VŠ – Vysoká škola

ZŠ – Základní škola

Úvod

Cílem mé diplomové práce s názvem Otázky rodičovství homosexuálů je popsat a zmapovat možnosti, jaké mají homosexuálové na cestě stát se rodiči.

Toto téma jsem se rozhodla zpracovat z důvodu, že je v tuto dobu velice aktuální a otázky rodičovství homosexuálních jedinců či registrovaných párů se stávají ožehavou otázkou. Dá se říci, že toto téma dělí jak českou společnost, tak svět na dva nesmiřitelné tábory. Jeden z těchto táborů prosazuje to, aby gayové a lesby mohli mít děti. Druhý tábor je zásadně proti tomu. Respondenti, kteří spadají do druhého tábora, svůj názor hájí například tím, že není možné, aby dvě ženy/ dva muži počali potomka a to je jasný důkaz toho, že nemá být jiná možnost, jak získat potomka do své péče.

Určitý obraz a názor společnosti také utváří média. Často se v novinách objevují články popisující homosexuální rodiny. Častěji se toto téma objevuje také v diskuzních pořadech v televizi. V těchto pořadech můžeme vidět častý model: fungující homosexuální rodina, její zastánce a na druhé straně osoby, které jsou zásadně proti tomuto rodinnému modelu. Ve chvíli, kdy jsem sledovala tyto pořady, jsem si pokládala otázku, jaký mám na toto téma vlastně pohled já. V tu chvíli jsem odpověď nenašla a to bylo jedním z důvodů, proč jsem se o toto téma začala více zajímat.

Diplomová práce je rozdělena do dvou částí a to teoretickou a empirickou část. Dílčím cílem teoretické části je popsání a zmapování možností, které jsou pro homosexuály v České republice umožněny. A to v oblasti osvojení, pěstounské péče, náhradního mateřství či umělého oplodnění. Dalším dílčím cílem je zmapovat legislativu ohledně homosexuality ve světě. Jedná se především o legalizaci homosexuality a rodičovství homosexuálů. Teoretická část je rozdělena do 3 kapitol a 16 podkapitol.

V praktické části jsem vytvořila kvantitativní šetření formou dotazníků. Tento dotazník se zabýval názorem veřejnosti na tuto problematiku. Dotazníkového šetření se účastnili respondenti napříč spektrem generací. V dotaznících bylo celkem 12 otázek. Dvanáctá otázka byla volná a respondenti v ní mohli vyjádřit názor, který na tuto problematiku mají. S některými z těchto volných odpovědí jsem pracovala i v závěrečné diskuzi. Celkem se mi vrátilo 167 dotazníků, které jsem graficky zpracovala. Z důvodu, že se na toto téma zvedla vlna různých ohlasů, jsem se rozhodla vytvořit druhý dotazník a ten je zaměřen na názor samotných homosexuálů. Tento dotazník byl rozdán osobám, které vyznávají lásku stejnému pohlaví a to pouze skrze mé známé. K tomu jsem se rozhodla z důvodu, aby nedocházelo ke

zkreslení. Dotazník byl o 10 otázkách. Většinou zaměřen na názor homosexuálních jedinců na potenciální rodičovství.

Do diskuze jsem se rozhodla vložit některé názory, které se objevily v poslední volné otázce dotazníků. Také jsem měla možnost mluvit s pracovnící náhradní rodinné péče, farářkou Husova sboru v Semilech a lékařem, který vedl na Husitské teologické fakultě přednášku na téma Homosexualita v souvislostech menšin. Podněty z těchto rozhovorů a přednášky jsem opět zakomponovala do kapitoly diskuze.

1 Základní pojmy

1.1 Sexuální vývoj a sexualita

Sexuální vývoj je složitý a komplexní proces, ve kterém se vytváří základní komponenty lidského sexuálního chování, tedy pohlavní identifikace a sexuální preference. Tento vývoj můžeme rozdělit na:

- Část prenatalní - v jeho průběhu procházíme klíčovými obdobími od splynutí zárodečných buněk, kdy je určeno ženské či mužské pohlaví, následuje vytvoření ženských a mužských gonád. Dále dochází k formování ženského vnitřního a zevního pohlavního ústrojí a diferenciaci pohlavně specifických center v mozku.
- Část postnatální – začíná narozením. První období je od počátku zhruba do 6 let života, následuje období latence. Po tomto období probíhá dospívání a konečnou fází je plný pohlavní život. (Spilkova in Weiss, 2010)

Sexuální chování je provázené překrvením genitálu, a to i velice malým a necitelným. Jde o vnitrodruhovou komunikaci prostřednictvím sledů specifických behaviorálních vzorců, jež přiblíží setkání vajíčka se spermií. Vědci svůj zájem směřují k otázce, jak je sexuální chování řízeno. Sexualita nám řídí vysílání specifických behaviorálních vzorců a orientaci na specifické podněty v jednotlivých fázích této komunikace. (Baštecká, 2009)

1.2 Sexuální orientace

Ivo Procházka (2010) sexuální orientaci rozumí: „*celoživotní, neměnný a jeho nositelem nezapříčiněný a nezvolený stav výlučné nebo převažující erotické a citové preference osob daného pohlaví.*“

Sexuální orientace je především biologicky podmíněna, zde tedy nejde o otázku volby. Odborníci neumí jednotně popsat mechanismy, které vedou k určení sexuální orientace, je zde dost indicií, které pro tuto podmíněnost svědčí. Vědci se zabývají otázkou, čím je podmíněn vznik homosexuálních jedinců. Proběhlo již velké množství genetických studií, endokrinologických výzkumů či anatomicko-morfologických a psychofyzických výzkumů. (Procházka in Weiss, 2010)

Tyto výzkumy počaly ve 20. století. První teorie vypovídaly o tom, že homosexualita je vrozená, fyzická vada. Později se tyto výzkumy přesunuly i k psychice daného jedince.

Homosexualita byla pokládána za následek narušení a odchylek psychického vývoje v dětství. Od 70. let začala být homosexualita psychology i sexuology uznávána jako normální sexuální varianta.

Homosexualita není otázkou, může-li se jedinec dobrovolně rozhodnout, ale je, podobně jako ostatní vlastnosti, podmíněna mnoha faktory. Nelze zde jednoznačně stanovit podíl vlivu vrozeného, hormonálního, psychického či určitých traumat z dětství. (Zdravý sexuální život, 2006)

Většina jedinců napříč světem je heterosexuální. V menšině případů (odhady se pohybují v rozmezí 1-10 %) s orientací homosexuální. Bisexuální orientaci někteří autoři zpochybňují, jiní udávají, že je velice vzácná. (Procházka in Weiss, 2010)

1.3 Gender

Pro mužství a ženství je možné využít dva pojmy a to „pohlaví“ a „gender“. Tyto dva pojmy mají skoro stejný rozsah – pokud jedince dělíme podle genderu a pohlaví, tak dostaneme skoro stejné dvě množiny, ale úplně jiný obsah. Pojem gender nám poukazuje, jak mužské a ženské identity jsou různorodě používány a konstruovány. Dále odráží, jaká očekávání se k nim pojí a jaké jsou zde role (mužské či ženské).

Gender je významným znakem naší identity – v neanonymní komunikaci téměř vždy víme, s kým mluvíme, zda je to muž či žena, dívka nebo chlapec. Nás zajímá, co z genderové identity pro klienta a jeho okolí plyne, jak velký význam jí přiřkládají, jak se daný význam vztahuje k představám o mužství či ženství. Existují různé způsoby, jak být mužem či ženou.

V novém tisíciletí je pojem gender využíván také jako nástroj analýzy v rámci sociologie a dalších oborů. V tomto pojetí je gender kategorií, která nám spoluvytváří sociální svět na více rovinách: rovina individuálních identit, vztahové, symbolické, jazykové až ke strukturní úrovni institucí, kterých si všímá sociologie. Všechny tyto roviny se navzájem kontextualizují. (Gjuričová, 2009)

Pavlica in Nevřala (2007) říká, že z hlediska kulturně-společenského je něco mnohem důležitějšího než pohlavní orgány, se kterými se člověk rodí, a právě to je gender. Definiuje gender jako vlastnosti a chování spojované s obrazem muže, ženy a jsou formovány kulturou a společnostmi. A to na rozdíl od pohlaví, které je univerzální kategorií, která se nemění podle času nebo místa. Gender nám ukazuje, že určení rolí, norem či chování, které se vztahují k jednotlivým pohlavím je různé podle společností, podle doby, ve které je popisován, nebo

také podle sociálních skupin. Genderová determinace je dočasným stupněm vývoje sociálních vztahů mezi muži a ženami. (Pavlica in Nevřala, 2007)

1.4 Heterosexuality

Dle Akademického slovníku cizích slov se jedná o sexuální vztah, kdy jedinec preferuje opačné pohlaví (Kraus, 1995).

Termín heterosexualita označuje sexuální identitu, ve které jsou sexuální touhy zaměřené k opačnému pohlaví. Pojem se objevil v druhé polovině devatenáctého století a rychle se rozšířil nejen v sexuologii, ale také v medicíně, psychologii a sociálních studiích. (Malti-Douglas, 2007)

1.5 Bisexualita

Termín bisexualita byl poprvé využit Darwinem pro označení jedinců z rostlinné i živočišné říše, kteří mají zároveň obě pohlaví. Později se tento pojem začal využívat pro označení osob, které sexuálně přitahují ženy i muže. Tyto osoby jsou schopné uspokojivě žít s oběma pohlavími. (Brzek, 1992)

Podobně tento termín definuje i Kraus. Ten bisexualitu popisuje jako sexuální náklonnost k oběma pohlavím (Kraus, 1995).

Malti-Douglas v publikaci *Encyclopedia of sex and gender* (2007) popisuje, že pojem bisexualita má nejméně pět významů:

- a. Synonymum pro biologický hermafroditismus
- b. Forma psychologického hermafroditismu
- c. Psychologická schopnost jedinců sexuálně toužit po ženách i mužích
- d. Sociologické adjektivum popisování sexuálního chování nebo praktik
- e. Kolektivní a politická identita kategorie (Malti-Douglas, 2007)

Pavlica in Nevřala (2007) popisuje, že bisexualita se spíše týká sexuálního chování než citové orientace. Někteří sexuologové se domnívají, že bisexualita vlastně neexistuje, jelikož se dle jejich názoru jedinec nemůže zamilovat stejným způsobem do muže a zároveň do ženy.

1.6 Homosexualita

Tento pojem označuje výlučnou nebo převažující sexuální a citovou náklonnost žen a mužů k osobám stejného pohlaví. V této souvislosti se často hovoří o „gay“ a „lesba“. (Baštecká, 2009)

Malti-Douglas (2007) homosexualitu popisuje jako identitu jedince, která prošla opakovanými proměnami již od antiky. Do 19. století nebyla homosexualita myšlena jako série praktik a postojů. Některé společnosti homosexualitu neodsuzovalo, naopak ji přijalo a dokonce ji i uctívalo. V jiných společnostech byla homosexualita zavrhnuta, označena za hříšnou a nemorální.

V dnešní době existuje spousta pojmů, které homosexualitu označují různými názvy a to jak pro pojmy ohledně identity, tak postojů. Odpovědi na otázky ohledně homosexuality se utváří dle toho, z jakého pohledu se na ně autor dívá z náboženských, právních, kulturních a dalších pohledů. Z toho také vyplývá, zda je homosexualita viděna danou komunitou pozitivně, či u ní dochází až k pronásledování a útlaaku. (Malti-Douglas, 2007)

1.6.1 Gay

Gay je z anglického slova, které v překladu znamená rozjařený či veselý. Od pojmu homosexuální se odlišuje tím, že klade důraz na kulturní a sociální aspekty homosexuální orientace, nikoli na hledisko sexuální. (Baštecká, 2009)

Malti-Douglas (2007) si pokládá otázku, zda se v souvislosti s tímto pojmem jedná o identitu, orientaci, preferenci či o životní styl? Někteří vědci i lidé, kteří se označují za gaye, trvají na tom, že sexuální orientace je podmíněna geneticky. (Malti-Douglas, 2007)

1.6.2 Lesba

Lesbička či homosexuální žena? Tyto pojmy jsou synonymní, ale feministické hnutí na toto téma vyvolalo řadu debat. Pojem lesba vznikl dle řeckého ostrova Lesbos, kde se okolo roku 500 př. n. l. soustřeďovaly dívky okolo básnířky Sapphó. Publikace Zdravý sexuální život říká, že feminismus nám odhaluje to, že společnost je ovládána muži. (Zdravý sexuální život, 2006)

Pojem lesbička v současnosti odkazuje na ženu, která sexuálně touží po další ženě, která se účastní nebo si je alespoň vědoma své orientace. Termín lesba zastává různé významy v různých dobách a místech. (Malti-Douglas, 2007)

1.7 Queer

Ciprová (2013) říká, že pojem „queer“ byl do nedávné doby v Česku znám pouze na akademické půdě. Po roce 2007 byla zaznamenána popularizace tohoto pojmu a jeho přenášení do veřejného diskurzu. Z historického hlediska pojem queer byl původně využíván v kontextu s osobami, které nějak nezapadaly do očekávané normy. Tehdejší překlady by souvisely s podivností, jinakostí.

V dnešní době se queer snaží odolat jakémukoli uzavření v definici. Můžeme se dočíst o queer teoriích, které odmítají stud, pocit viny a mlčení u sexuálních menšin. Vedle teorií je tento pojem úzce navázán na aktivismus, který se odehrával v 80. letech a byl nazýván jako AIDS aktivismus. Objevují se také různé queer hnutí.

Obecně by se ale dalo říci: „*Jedná se o vágní a nepopsatelný soubor praktik a (politických) pozic, které mají potenciál narušovat (hetero)normativní vědění, instituce a identity.*“ (Ciprová, s. 602, 2013)

Dennis Cooper tvrdí: „*Queer znamená svobodu přivlastnit si cokoli, co vidíte či slyšíte, a pak to vpálit do toho nesmyslného světa zdeformovanější a úžasnější, než to bylo předtím.*“ (Cooper in Ciprová, s. 603, 2013)

1.8 Coming out

Jedná se o proces sebepřijetí a vyrovnání se s homosexuální orientací. Definice toho pojmu nám uvádí, že se jedná o vnitropsychický konflikt mezi internalizovanou homofobií, která na jedné straně zahrnuje zvnitřnění a ztotožnění se se sociálními negativními postoji k homosexuálům a na straně druhé se jedná o nově rozpoznané nebo alespoň podstatně uvědomělé vlastní erotické zaměření. (Procházka in Weiss, 2010)

Pokud jedinec vyhledá odbornou pomoc, je nutné, aby poradce dopomohl k dosažení pozitivní osobní identity. Přijmutí sebe sama jako odlišně sexuálně orientovaného se může pro jedince stát dlouhodobé a bolestivé. (Sobotková, 2001)

Dle Procházky in Weiss (2010) je proces coming out kognitivně behaviorálním procesem. Zahrnuje rozpoznání, sebepřijetí a integraci sexuální orientace do své osobnosti. Délka intenzity coming outu se odvíjí také od toho, jak orientaci přijme rodina a nejbližší jedinec.

Coming out často začíná v období puberty a má následující fáze, které se mohou prolínat:

- Precoming out

Zde vznikají poruchy sebehodnocení. Jedinec si uvědomuje své odlišnosti, ale zatím je nedokáže pojmenovat.

- Vlastní coming out

V této fázi si jedinec již uvědomí, že má odlišné pohlavní zaměření, než očekával a než je očekáváno okolím. To je jedním z důvodů, proč se s homosexualitou neztotožňuje a odmítá ji.

Často se zde objevuje bisexualita, či domněnky, že homosexualita je pouze přechodné období vývoje. Později dochází k přiznání si své orientace a poté k přiznání se okolí. Dle amerických výzkumů je průměrná doba přiznání se někomu jinému zhruba čtyři roky.

- Fáze explorace

Jedinec si plně uvědomil své zaměření a už o něm ví i jeho okolí. Dochází tedy k experimentování s nově nabytou identitou a navazování prvních sexuálních vztahů, často bez hlubší citové odezvy.

- Fáze partnerství

Dochází zde ke sladění sexuální orientace a citových vztahů, jedinec navazuje své první partnerské vztahy. V této fázi stále přetrvává nedůvěra k perspektivě vztahu k partnerovi, ale také obava z reakce okolí.

- Fáze integrace

Integrace osobnosti, nalezení a dotváření hodnotového systému zahrnující začlenění sexuální orientace do všech důležitých komponent života. (Procházka in Weiss, 2010)

2 Homosexualita

Následující kapitola se zaměřuje na homosexualitu. V první podkapitole jsem se zaměřila na historii homosexuality v průběhu věků. Ve druhé podkapitole jsou popsány možné teorie vzniku homosexuality. Následuje podkapitola o registrovaném partnerství, které se zaměřuje na Českou republiku a přijetí zákona o registrovaném partnerství. Poslední část v této kapitole vychází z výroční zprávy organizace International lesbian, gay, bisexuál, trans and intersex association, kde se snažím popsat, v jakých státech napříč světem je homosexualita legální, ilegální či dokonce je za ni trest smrti. V této podkapitole také zobrazuji, jak je to s rodičovstvím homosexuálních párů ve světě.

2.1 Historie homosexuality

O homosexualitě v nejstarší době dle autora Moruse (1992) nemáme žádné doklady. Autor upozorňuje, že obrat se začal dít až okolo 6. st. př. Kristem.

Fanel (2000) vidí homosexualitu v době nejstarší jako „pravěkou charitu“. Autor popisuje, že mezi mužem a ženou byla zastoupena cesta od polygamie k monogamii. To se pravděpodobně událo z důvodu poměru mužů a žen v dané společnosti. Manželství bylo ekonomickou jednotkou, to je důvodem, proč mezi přírodními národy neexistovali neženatí jedinci. V této době museli své místo najít i gayové. U indiánských kmenů například někdy museli splňovat a zastupovat status žen. U sibiřských národů se z nich stávali šamani. To bylo důvodem k zařazení do zvláštní sociální skupiny. Další hypotéza vypovídá o jejich funkci jako tzv. pečovateli. Jednalo se o pomoc rodinám, ve kterých měli více dětí.

Představy, které hovoří o vzniku homosexuality v pravěku jakožto spontánně ustavené charity, dobročinnosti, péče o druhé, nám mohou připadat jako scestné. Nicméně i uznávání vědci se této hypotéze věnují (původně ji zformuloval E. O. Wilson a nezávisle na něm R. L. Trivers). V dnešní době se touto otázkou stále zabývají někteří psychologové, sociobiologové. Na druhé straně se najdou i tací, kteří tuto teorii vyvracejí. (Fanel, 2000)

2.1.1 Homosexualita v antice

2.1.1.1 Řecko

Homosexuální chování bylo nejvíce rozšířeno na přechodu mezi matriarchátem a patriarchátem, kam se řadí doba starého Řecka. Existovaly zde homosexuální vztahy a byla to jediná doba v historii, kdy byla homosexualita považována za rovnocennou a plnohodnotnou variantu sexuálního vztahu. (Brzek, 1992)

V některých městech, jako například Spartě a Thébách, homosexualita úzce souvisela s armádou. Thébská armáda těchto mužů se nazývala Svatá družina a měla okolo tři sta mužů. Pokud mezi vojáky vznikly i citové vazby v boji, bojovali nejen za sebe, ale také za svého druha. V Aténách homosexualita byla propojena se sportem. (Malti-Douglas, 2007)

O homosexualitě v této době vypovídají i různé literární zdroje. Například v řecké mytologii je popisován Ganymédés, syn trojského krále. Dle báje to byl krásný mladík a toho si všiml i nejvyšší bůh Zeus, který ho povolal do svých služeb. Zeus se změnil v orla a unesl Ganyméda do nebes, kde mladík sloužil jako číšník, který poskytoval především osobní službu Diovi. (Fanel, 2010)

O homosexualitě se v různých podobách zmiňují také Aischylos či Platón. Tito autoři vždy pojednávají pouze o mužské náklonnosti k ostatním mužům. O ženské homosexualitě existují z této doby pouze básně od básničky Sapphó. Sapphó žila na ostrově Lesbos, kde se kolem ní soustřeďovaly ženy. Ve své poezii chválila jejich krásu, popisovala denní život, jejich manželství a účast na náboženských obřadech. Také popisovala svou vlastní lásku ke stejnému pohlaví. (Malti-Douglas, 2007)

2.1.1.2 Řím

V Římě se na homosexualitu pohlíželo v průběhu let různě. Po řeckém vzoru si nejdříve muži mohli vybrat své sexuální partnery, ať se jednalo o ženu, muže či mládence. To se také odráželo v obchodech s otroky, protože nebyl trestný styk s vlastním otrokem. Sexuální přitažlivost tedy v obchodování s otroky hrála velkou roli. (Malti-Douglas, 2007)

Homosexualita se nějakou dobu trpěla jako „řecký zvyk“, postupem času se ale začala považovat za nedostatek mužnosti. Údajně Vitellius a Elagabalus přišli kvůli ní o život, neboť byli považováni za slabochy. (Brzek, 1992)

U císaře Hadriána (117-138 po Kr.) byla homosexualita tolerována, pravděpodobně díky tomu, že vyznával mírovou politiku. (Janošová, 2010)

Jiří Fanel (2010) popisuje římského politika a vojevůdce Gaiuse Juliuse Caesara jako bisexuála. V době, kdy musel opustit rodnou zemi a na 3 roky se usídlil v Malé Asii, kde se zdržoval na dvoře bithýnského krále Nikoméda. Zvěsti vypovídají o tom, že právě s tímto králem Caesar udržoval pohlavní život. Později, když byl Caesar zpět v Římě, se popisují jeho choutky pro urostlé a hlad'ouké otroky, za které byl ochotný zaplatit vysokou cenu. Dalším vysoko postaveným mužem, který našel zalíbení ve stejném pohlaví, byl Marcus Antonius, římský státník a vojevůdce. Přítel Caesarův. Oběma mužům nebyla homosexualita vyčítána, v této době intimní vztah muže s mužem nebyl pokládán za nepřirozený jev. Ale bylo jim vyčítáno, že „udělal ze svého zadku odrazový můstek své kariéry“. (Fanel, 2010)

2.1.2 Homosexualita ve středověku

Příchodem Konstantina Velikého na císařský trůn začala éra odmítání homosexuality společností, která byla především řízena převládajícím působením židovsko-křesťanské tradice. V počátcích křesťanské éry platila zásada, že nejdůležitější je záležitost věrouky, intimní život se tedy žádoucím ideálům přizpůsoboval pomaleji. (Janošová, 2010)

V Bibli se vyskytují místa, která mají určitý vztah k homosexualitě. Jmenovitě se jedná o 1. knihu Mojžíšovu (Genesis) 19. kap., 1-12: kdy Lot nabízí dvěma mužům pohostinství ve svém domě. Ovšem muži ze Sodomy s nimi chtějí mít sexuální styk. Podobné je to i v knize Soudců (19. kap.). Další zmínění homosexuality je ve 3. knize Mojžíšově (Leviticus) 18,22 a 20,13. V Bibli se s pojmem homosexualita objevuje slovo „ohavnost“, to se tam vyskytuje celkem 116krát. Na druhou stranu zde můžeme najít v 2. knize Samuelovi 1,26 přátelství mezi Davidem a Jónatánem. Zůstává otázkou, co autor chtěl říci, když po smrti Jónatana David hořekuje, že se mu stýská, oslovuje Jónatana jako bratra, říká, že k němu byl pln něhy a láska jeho byla podivuhodnější než láska žen. V Novém zákoně pojem homosexualita není výslovně uveden, ale některá místa s ní bývají spojována. Jedná se o Pavlovy epištoly: 1. Timoteovi, 1, 8-10 a 1. Korintským, 6,9-10. Dalším místem, kde je odsouzeno homosexuální chování mužů i žen, je sv. Pavla List Římanům 1, 26-27. (Fanel, 2010)

Brzek (1992) popisuje, že křesťanství v principu vykazovalo sexualitu vždy jen v případě nerozlučného manželství a od počátku mělo záporný postoj k homosexualitě. Počátky tohoto negativního postoje stojí již ve vyprávění o Sodomě, kde mělo být před jejím zničením homosexuální chování rozšířeno.

Křesťanští myslitelé se na homosexualitu dívali z různých úhlů pohledu. Klement Alexandrijský a Tomáš Akvinský ji jednoznačně odmítali. Na druhé straně Origenes interpretoval zničení Sodomy jako trest odmítnutí proseb poutníků o pohostinství, nikoli jako trest za homosexualitu. Jan Zlatoústý rozlišoval ty, kteří se zajímají jen o slast, a ty, kdo homosexuálního partnera skutečně milují. (Brzek, 1992)

O středověké lásce mezi ženami toho není dochováno tolik jako o mužské lásce. Ale dochovala se legenda o svaté Perpetui a Felicitě. Roku 203, dnem 7. března, bylo v Kartágu umučeno pět křesťanů. Mezi touto pěticí měly být i dvě výše zmíněné ženy, ty si svou vzájemnou vřelost stvrdily posledním polibkem na rozloučenou. (Fanel, 2010)

V Čechách je dochována první zmínka o homosexualitě až z doby vlády Karla IV., jedná se o Karolinský trestní kodex, vydán roku 1353, kde je postihnut pohlavní styk mezi osobami stejného pohlaví trestem smrti. (Brzek, 1992)

2.1.3 Homosexualita během novověku v Evropě

V období renesance se myšlení a citění člověka odpoutalo od doposud dominujících postojů církve a hledalo své vlastní cesty. Také si nacházelo cestu zpět k předkřesťanským ideálům. Někteří muži se opět začali veřejně hlásit k lásce ke stejnému pohlaví. Jedním z nich byl například Michelangelo, který ve svých šedesáti letech dal přednost mladším mužům. Nicméně i v této době se konflikty vyskytovaly a to zejména v církvi. V Portugalsku byla v roce 1591 inkvizicí umučena Brazilka Felipe de Couza za homosexuální vztah. Na její počest je od roku 1994 udílěna cena za boj za práva homosexuálů. Homosexualita se ale dle dochovaných zpráv vyskytovala i v církvi a údajně se týkala i papežského stolce. (Janošová, 2010)

V 17. století byl pohled na sexualitu obecně přísnější. Richard Lewinsohn Morus Stiftind v roce 1956 v Hamburku vydal knihu Světové dějiny sexuality, v českém překladu v roce 1992, kde udává, že na nelegitimní vztah mezi muži a ženami bylo pohlíženo přísněji a protože z něho opět vyplývala určitá rizika, kvetl homosexuální styk především mezi ženami. Lesbická láska byla módní především v Itálii. Lesbická láska se popisuje také ve Španělsku či Francii. Do France ho údajně zavezla „vynikající dáma“ z Itálie. Touto dámou měla být Kateřina de Medici, matka tří francouzských králů, žena, která 30 let vládla Francii. Ta se po smrti svého manžela Františka I. orientovala pouze na ženy. Její syn Jindřich VIII. v dospělosti dával přednost mužskému pohlaví.

V době vlády Ludvíka XIV. na versailleském dvoře byla homosexuální láska zakázána, ale i přesto došlo k velkému homosexuálnímu skandálu. Vévoda de Gramont, kníže Conti a markýz de Béran založili řád, kde se jeho členové museli zavázat, že nebudou udržovat styky s ženami. Členům tohoto řádu se říkalo sodomité. Ludvík XIV. proti tomuto řádu rázně zakročil.

Homosexualita v této době platila za nepřirozenou, tedy negalantní. V Evropě se k ní nikdo nesměl veřejně hlásit. Jedinou výjimkou byla Anglie, kde se v 18. století považovala homosexualita za „fashionable“, tedy módní. (Morus, 1992)

Situace v Čechách byla od roku 1353, kdy byl vydán Karolínský trestní kodex, stále stejná. Určité uvolnění se datovalo až v roce 1787. V tomto roce byl zrušen trest smrti a to za vlády Josefa II. I přesto, že Evropa v této době upustila od trestu smrti za homosexuální chování maximálním trestem, obligatorní trestnost pohlavních styků mezi homosexuály nadále trvala. Homosexuálové byli často posíláni do vězení a to v mnoha evropských státech ještě mezi světovými válkami. (Brzek, 1992)

V Německu za vlády císaře Viléma II. se zvedla vlna afér. Tento panovník byl obviněn, že ve státních záležitostech straní homosexuálním lidem. Mezi příslušníky šlechty a politiky se poté rozpoutal boj se vzájemným napadáním ve smyslu homosexuálních sklonů. V roce 1901 Vilém II. povolil založení spolku homosexuálně zaměřených šlechticů, nicméně zanedlouho se jej rozhodl zrušit. Díky těmto skandálům se pojem homosexualita dostal do širšího povědomí společnosti, zpočátku to vedlo k velkému morálnímu odsuzování. (Janošová, 2010)

Rozvoj přírodních věd a medicíny na konci 19. století vedly k tomu, že pojem homosexualita byl definován jinak. Nikoli v pojmech morálních, ale jako jev přírodní, lékařský, tedy jako porucha zdraví či nemoci. Na počátku těchto snah stál právník Carl Heindrich Ulrichs. Ten jako první vyslovil tzv. mezistupňovou teorii, chápající homosexualitu jako přechod mezi mužstvím a ženstvím, jakési „třetí pohlaví“. Tuto teorii v roce 1867 přednesl na konferenci německých právníků, kde požadoval, aby homosexualita nebyla trestná. Snaha byla bezvýsledná. (Brzek, 1992)

2.1.4 Homosexualita v 20. století

Od konce novověku se tedy pro posuzování homosexuality začínala hledat nová hlediska. Odborníci postupně opouštěli od etického postoje křesťanské kategorie hříšnosti, který byl

dříve chápan jako primární a začínají pro tento jev hledat vhodné lékařské označení. Tak se pojem homosexualita dostal do lexikonu nemocí. (Janošová, 2010)

Německý lékař Magnus Hirschfeld v letech 1896-1897 sestavil petici, v níž přemlouval k odtrestnění homosexuálního chování. Homosexualitu chápal jako přítomnost výrazných rysů opačného pohlaví u jinak normálně rozvinutého člověka (jak tělesně, tak duševně). Domníval se, že tyto vlastnosti jsou vrozené. Jeho petici podepsalo na pět tisíc vědců, umělců a politiků. V roce 1905 byla v německém Říšském sněmu diskutována, ale odmítnuta. I přes tento neúspěch snaha přinesla užitek. A to tím, že se homosexualitou začala zabývat věda, problém přestal být posuzován podle morálního hlediska, a tak se v souvislosti s liberalizačním proudem po první i po druhé světové válce v Evropě a o něco později i v Americe rozvinul proces emancipace homosexuálů. Začaly vznikat homofilní organizace, homosexuálové se více sdružovali a organizovali. (Brzek, 1992)

V tuto dobu se situace ve společnosti posunula ke svobodě jednotlivce. Přelom 20. století byl ve znamení zviditelnění individuality, variací života a také sexuálních zvláštností. Udál se zlom sexuálního studu i u měšťanské morálky, která se do této doby neodvážila napodobovat výstřednosti šlechty. Postavení žen se zlepšilo, začaly se stávat rovnoprávnými partnerkami, které se snažily prosazovat své zájmy ve stejné míře jako muži. Tento vývoj byl nástupem fašismu a začátkem 2. světové války. (Janošová, 2010)

Totalitní režimy mají striktně vymezena veškerá pravidla, která jsou nenávislná vůči jakýmkoli odlišnostem. Dle Janošové (2010) v Německu začala diskriminace homosexuality v roce 1933, kdy byly uzavřeny některé gay podniky. Od roku 1934 začaly vznikat tzv. „ružové seznamy“. Autor Brzek (1992) v této souvislosti dodává, že osoby z tohoto seznamu byly označeny růžovým trojúhelníkem a poslány do koncentračních táborů. Ale ani tyto postihy nedokázaly eliminovat homosexuální chování. Homosexuálové se nadále scházeli a údajně se mezi nimi vyskytovala i elita nacistické moci. (Brzek, 1992)

Dle Janošové (2010) nacistická ideologie vinila gaye, že promrhávají svou rozpoznávací sílu. Homosexualita byla důvodem pro vyloučení z řad SS. Dále se také vylučovalo pro nejasný árijský původ a pro alkoholismus. Původně navrhované tresty za homosexualitu se pohybovaly mezi kastrací, což byl návrh Hitlera a trestem nejvyšším, návrh Karla-Augusta Erhardta. Odsouzeno bylo okolo 50 000 gayů a 10 000 z nich skončilo v koncentračních táborech. Do roku 1940 homosexuálové měli možnost volby mezi transportem a kastrací. V koncentračních táborech se stávali obětmi nacistických lékařských experimentů a byli zařazováni do oddílů s nejnepríznivějšími pracovními podmínkami.

Po druhé světové válce se ve vyspělých státech Evropy začal utvářet proces dekriminizace homosexuality. Československo bylo jedním z prvních států, v roce 1961 vstoupil v platnost nový trestní zákoník, ve kterém homosexualita nebyla trestná. Trestné bylo pouze to, pokud se jedinec stýkal s neplnoletou osobou stejného pohlaví.

Tento zákon však neznamenal konec diskriminace homosexuálně zaměřených osob. Stát proti nim neměl žádné viditelné zákazy, nicméně zabraňoval vzniku organizací a sdružování se těchto osob. Homosexuální projevy na veřejnosti byly posuzovány jako jednání vzbuzující veřejné pohoršení. Do konce komunistického režimu si tito jedinci nemohli otiskovat stejnopohlavní seznamovací inzeráty. Státní bezpečnost uchovávala jejich seznamy, které mohly být kdykoli zneužity. Všechny tyto okolnosti vedly k tomu, že společnost byla neinformovaná, měla mnoho předsudků a negativní postoje k této menšině. Z těchto důvodů mnozí homosexuálové popírali své zaměření a uzavírali sňatky z rozumu. (Janošová, 2010)

Situace do sametové revoluce byla stále stejná. S nástupem demokracie vzniká více publikací, kde je homosexualita popisována a společnost je více informována. Názor různých autorů vystihuje doktor Antonín Brzek, který popisuje homosexualitu takto: „*Pražská sexuologická škola chápe homosexualitu jako sexuální deviace a byli bychom šťastni, kdybychom jednou dokázali léčením homosexuální orientaci změnit. Věříme, že bychom tím prospěli mnoha lidem, kteří za námi docházejí jako pacienti.*“ (Brzek, s. 110, 1992)

1. 7. 1990 došlo k novelizaci zákona z roku 1961, byla zde zrovnoprávněna věková hranice pro homosexuální i heterosexuální styk na 15 let věku. Homosexualita se začala stávat viditelným společenským jevem. Začaly vznikat nové organizace, které hájily zájmy homosexuálů. Organizace SOHO (Sdružení organizací homosexuálních občanů) zaměřovala své aktivity nejen na tuto menšinu, ale také na pomoc a prevenci ohledně AIDS či humanitární pomoc. Od roku 1992 vycházel časopis SOHO revue a později vznikaly další. Homosexualita se začala stávat častějším mediálním tématem, díky čemuž byla společnost stále více informovanější. (Janošová, 2010)

Velký posun ve vnímání práv homosexuálů se udál 15. března 2006, kdy byl schválen zákon o registrovaném partnerství. Získal přesně 101 hlasů, což bylo nutné minimum pro jeho schválení. (Hromada, 2006)

2.2 O vzniku homosexuality

Lidé si nemohou svou sexuální orientaci zvolit, ta je především biologicky podmíněna. Lékaři zatím neumí jednoznačně popsat mechanismy, které vedou ke vzniku homosexuality, nicméně mají určité indicie, které pro tuto podmíněnost svědčí. Homo- či heterosexuální orientaci může ovlivnit více kauzalit. (Procházka in Weiss, 2010)

2.2.1 Genetická studie

Jednu z prvních studií dědičnosti homosexuality představil Kallman v roce 1952. Kallman při srovnání jednovaječných a dvouvaječných dvojčat našel stoprocentní shodu v homosexuální orientaci u monozygotních párů. To bylo na rozdíl od dizygotů, kde byl podíl homosexuálně orientovaných sourozenců jen o trochu vyšší než mezi ostatními sourozenci.

Další genetickou studii vypracovali Bayley s Pillardem. Jejich výzkumy zjistily, že asi 3x častěji bývá výskyt homosexuálů u mužských příbuzných ze strany matky než ze strany otce. Na tuto studii navázal v roce 1993 Hamer. Ten analyzoval X chromozóm u homosexuálních mužů. V souvislosti s homosexualitou popisuje takzvaný gen homosexuality, který by se měl nacházet na q 28. Tato teorie se ale nijak nevyjadřuje ke vzniku ženské homosexuality. Teorie byla v následujících letech různými autory podporována (například výzkum Hu a kolektiv či Turner, Sanders), naopak nebyla potvrzena Rice a kolektiv.

Bocklandt popsal, že u žen probíhá inaktivace X chromozonu většinou náhodně a u velmi malého podílu žen k ní dochází častěji než u jednoho z nich. Tento autor porovnal výskyt nenáhodných inaktivací u žen, na souboru 200 žen, které nemají homosexuálního potomka, byl jejich podíl podstatně nižší než u žen, které mají jednoho či více homosexuálních synů.

Ridley ve své knize Červená královna popisuje, že homosexuální orientace by mohla být zakódovaná nejen v X chromozómu, ale mohly by zde hrát roli i mitochondriální geny, které jsou dědičné opět pouze od matek. (Procházka in Weiss, 2010)

2.2.2 Endokrinologický výzkum

První pokusy o hormonální ovlivnění sexuálního vývoje udělal fyziolog Steinach, který implantoval žlázy opačného pohlaví během nitroděložního života. Tím docílil toho, že ovlivnil jejich chování v dospělosti.

V nacistickém Německu se lékaři pokoušeli homosexualitu léčit podáním vysoké dávky testosteronu. Později bylo dokázáno, že hormonální zásobení u homosexuálních či heterosexuálních mužů se neliší. Tím pádem podání hormonů je stejné jako u heterosexuálů a sexuální orientaci neovlivňuje.

Mezi další endokrinologické výzkumy patří výzkumy německého endokrinologa Dornera. Ten zjistil častější pozitivní estrogenový biofeedback u homosexuálních a transsexuálních mužů. Jeho hypotéza zněla, že v mozku, konkrétně v hypotalamu existují centra sexuální identity, orientace a řízení sexuálních hormonů, které se během vývoje pohlavně diferencují. V této souvislosti představil stresovou teorii, kdy na krysách dokázal, že stres gravidních samic vede k femininní diferenciaci mozku jejich samičích potomků.

Další výzkumy se zabývaly užíváním léků v období gravidity, které by mohly ovlivnit hormonální hladinu a tak i prenatální hladiny u potomků. Tyto výzkumy představily Ellisová s Hellbergovou, kdy se zaměřily na 19 skupin léků a zvolily výzkumný vzorek 5 000 respondentek. Podíl matek, které porodily homosexuálního potomka, tvořil několik procent. Vyšší četnost byla zjištěna u matek homosexuálních žen než mužů.

Výzkumy na endokrinní hypotézy jsou často terčem kritiky a to z důvodu, že většina experimentů je prováděna na zvířatech a z toho důvodu je nelze automaticky převádět na člověka. Jedním z hlavních důvodů je fakt, že zvířata se nemůžeme zeptat na jejich prožívání, pouze můžeme hodnotit chování, které je viditelné. Dalším protiargumentem jsou nevyjasněné příčiny individuálních odlišností v reakci na endokrinní podnět.

Jeden z posledních výzkumů se zajímá o délku prstů, respektive vzájemný poměr délky ukazováčku a prsteníku. Heterosexuální muži mívají zpravidla delší čtvrtý prst, tedy prsteníček. Ženy naopak mají o něco málo delší ukazovák. U homosexuálně orientovaných jedinců to má být naopak. (Procházka in Weiss, 2010)

2.2.3 Anatomicko–morfologický a psychofyziologický výzkum

Jsou popsány teorie, které popisují například femininní rysy v jednání u některých homosexuálních mužů a naopak maskulinní sklony u lesbických žen. Weil se zabýval studiem

tělesných charakteristik, které odlišují homosexuály od heterosexuálů. V této souvislosti popsal odlišnosti v ukazateli poměru šířky ramen k šířce boků. Několik následných studií jeho výzkum potvrdily, jiné vyvracely.

Čeští sexuologové Nedoma a Freund se v šedesátých letech zaměřili na homosexuály (muže i ženy) ve srovnání s heterosexuály. V jejich výsledcích neshledali žádné somatické rozdíly v závislosti na sexuální orientaci. Jako kuriozitu popsali větší penis u homosexuálních mužů. Tento nález byl ale po třiceti letech potvrzen a vysvětlen změnami v prenatálních androgenech.

Martinsová vytvořila psychofyzickou olfaktorickou studii. 82 osob čichalo ke vzorkům potu z podpaží 24 osob (různé pohlaví i sexuální orientace). Nejméně negativně byly hodnoceny vzorky heterosexuálních žen (u všech kontrolních skupin). Všechny skupiny (s výjimkou stejně orientované skupiny) nejhůře hodnotily vzorek homosexuálních mužů. (Procházka in Weiss, 2010)

2.2.4 Psychosociální teorie

Psychosociální teorie zdůrazňuje proces vlivu socializace, vrstevníků či výchovy, která je v dané rodině uplatňována na vznik homosexuality. Teorie se nejvíce rozvíjela spolu s feministickým hnutím (70. a 80. léta 20. stol.), ale dá se k nim přiřadit i vývojová teorie z roku 1996 „exotické se stává erotickým“. Tuto teorii publikoval americký sociální psycholog Daryl J. Bem. Tento psycholog říká, že geneticky není podmíněna přímo ani jedna sexuální orientace (heterosexualita, homosexualita), ale pouze temperament dítěte. Temperament nám určuje, čím jsme v dětství přitahováni – zda tím, co je typické či netypické pro naše pohlaví, a tedy i lidmi, kteří jsou nám podobní nebo se od nás liší. A to, co je pro dítě v dětství exotické (vzdálené) později přechází do erotického. (Valentová, Procházka in Baštecká, 2009)

Dítě dává přednost například buď soutěživým sportům (což je typické spíše pro chlapce), nebo si bude hrát s panenkami (spíše dívčí aktivita). Děti, které si hrají s hračkami typickými pro svůj gender, začnou vnímat vrstevníky opačného pohlaví jako odlišné, exotické. Děti, které si hrají netypickou formou pro svůj gender, později vnímají exoticky příslušníky svého pohlaví. Toto exotické se během dospívání stává erotickým. (Kšňan, 2012)

2.3 Registrované partnerství

Zákon o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů nám upravuje zákon č. 115/2006 Sb., je ze dne 26. 1. 2006. Zákon je platný od 3. 4. 2006 a účinný od 1. 7. 2006. Tento zákon definuje registrované partnerství jako trvalé společenství dvou osob stejného pohlaví vzniklé způsobem stanoveným tímto zákonem. (zákon č. 115/2006 Sb. o registrovaném partnerství)

2.3.1 Přijetí registrovaného partnerství v České republice

První pokusy o registrované partnerství v České republice se uskutečnily v roce 1995. Zákon vláda ČR nepodpořila. O tři roky později byl tento zákon zamítnut Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR. Na konci téhož roku – 1998 byl předložen Poslanecké sněmovně nový návrh, který byl pojmenován zákon o partnerském soužití osob téhož pohlaví. Návrh byl několikrát pozměněn a celkem pětkrát zamítnut. Čtvrtý pokus (2001) a pátý pokus (2004) dopadly neúspěšně.

Šestý pokus se konal ke konci roku 2005, zákon o registrovaném partnerství byl schválen na 51. schůzi Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR ve třetím čtení (poměrem hlasů 86 ku 54). 26. února 2006 byl tento zákon schválen 44 senátorkami a senátory z 65 přítomných. Nicméně tehdejší prezident České republiky Václav Klaus zákon vetoval a vrátil ho zpět Poslanecké sněmovně. (Hromada, 2006)

V dopise tehdejšího prezidenta republiky Václava Klause předsedovi Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky Lubomíru Zaorálkovi, kterým byl zákon o registrovaném partnerství vrácen k novému projednání, nalezneme zdůvodnění. Tehdejší prezident uvádí, že faktické soužití osob stejného pohlaví v naší zemi existovalo v minulosti, existuje dnes a bude existovat i v budoucnosti. Cílená, vědomá a záměrně prováděná legitimizace, respektování, neodmítání, neskandalizování partnerství osob stejného pohlaví, který v naší zemi probíhal od šedesátých let, vytvořil pro tuto menšinu takřka bezproblémové prostředí. Díky tomu jsou soužití i sexuální styky homosexuálů dle právního řádu legální. To bývalý prezident spatřuje jako pozitivní výsledek. (Mach, 2006)

Prezident dále však uvádí, že o těchto věcech zákon není. Aby došlo k všeobecnému pochopení skutečné podstaty, říká: „*Zákon, který vracím, není o partnerství osob stejného pohlaví, ale o registraci tohoto partnerství státem a o doprovodných efektech této registrace jak pro ty, kterých se to bezprostředně týká, tak pro ostatní.*“ Samotní tvůrci zákona

přiznávají, že smysl zákona je v tom, že půjde o symbolický rehabilitační akt a o uznání této menšiny. Prezident dále oponoval některými problémy, které zákon obsahoval. Dále dodává, že „zákon registrovaného partnerství osob stejného pohlaví svými atributy staví

- na roveň zákonem institucionalizovaného partnerství osob odlišného pohlaví (neboli manželství) a
- nad jakékoliv další mezilidské partnerské vztahy.“ (Klaus in Mach, s. 12, 2006)

V těchto dvou bodech vidí problémovost především v:

- první bod: registrovaní partneři nemohou mít vlastní dítě, jehož biologickými rodiči by byli oba partneři. Zákon o rodině říká, že hlavním účelem manželství je založit rodinu a řádně o ni pečovat. Registrovaní partneři nesplňují tuto podmínku.
- druhý bod: tento zákon zvýhodňuje jednu skupinu občanů oproti skupinám jiným. V zákoně chybí zdůvodnění toho, proč má být registrované partnerství preferované a státem registrované. Jiné menšiny také nemají specifické zákony.

„Shrňme-li to, partnerství osob stejného pohlaví do života naší společnosti a do našeho právního řádu patří (jako důsledek obecně liberálního pohledu na svět), státem registrované partnerství osob stejného pohlaví do našeho právního řádu nepatří (jedná se o institut, který s liberalismem nemá nic společného a který je pouhým využitím státu k prosazení určitých skupinových nároků a požadavků.“ Prezident republiky tímto dopisem vetoval zákon o registrovaném partnerství. Ke konci dopisu dále popisuje těžko řešitelné okolnosti (vymáhání práv a povinností, péče o děti, vyživovací povinnost, vzájemné zastupování aj.) Z těchto všech důvodů zákon nepodepsal. (Klaus in Mach, s. 14, 2006)

Z výše uvedených důvodů prezident zákon vetoval a ten se vrátil zpět do Poslanecké sněmovny, tam byl 15. března 2006 zákon o registrovaném partnerství schválen. Získal 101 hlasů, přesně tento počet byl nutný k přehlasování prezidentova veta. ČSSD dala 66 hlasů, KSČM 26 hlasů, US-DEU 7 hlasů a ODS 2 hlasy. Zákon č. 115/2006 Sb. o registrovaném partnerství nabyl platnosti od 1. července 2006. (Hromada, 2006)

2.3.2 Statistiky

V druhé polovině kalendářního roku 2006, kdy bylo možné uzavřít registrované partnerství, tuto možnost využilo 235 párů, z toho 57 párů tvořily ženy. Od 1. 7. 2006 do 30. 6. 2015, tedy za 9 let registrované partnerství uzavřelo dohromady 2 045 párů. Z toho 2/3 tvořily mužské páry. Nejvíce registrací se uskutečnilo v hlavním městě v Praze (652

registrací), dále byl velký zájem v Jihomoravském kraji (224), Středočeském kraji (206) a Ústeckém kraji (186). Dále dle statistik je kraj Moravskoslezský (167), Liberecký (104), Plzeňský (91), Olomoucký (87), Jihočeský (72), Královéhradecký (68), Karlovarský (57), Pardubický (57), Zlínský (40), Vysočina (30). Z celkového počtu 2 045 registrovaných partnerství jich 274 zaniklo. U tohoto údaje je zajímavé, že víc než polovina zaniklých partnerství bylo ženských. K celkovému počtu se mohou přičíst také registrovaná partnerství cizinců, kterých za posledních 9 let bylo registrováno 245. (Hromada, 2006)

2.3.3 Vznik registrovaného partnerství

Registrované partnerství mohou uzavřít osoby stejného pohlaví (dvě ženy nebo dva muži), které splňují následující podmínky:

- alespoň jeden z partnerů musí mít státní občanství České republiky,
- nejedná se o sourozence nebo příbuzné v linii přímé,
- oba/obě z dvojice jsou plnoletí,
- oba/obě z dvojice jsou plně způsobilé k právním úkonům,
- oba/obě z dvojice jsou svobodní, svobodné.

Registrované partnerství lze uzavírat před matričním úřadem, který je k tomu určen vyhláškou. V každém kraji je pouze jeden. Pokud se jedná o osoby, které nemají trvalý pobyt v ČR, musí se obrátit na Úřad městské části Brno-střed, neboť ten je pověřen vedením zvláštní matriky pro tyto případy. (Štěpánková, 2006)

Partneři musí dle § 33 zákona o matrikách prokázat svou totožnost a k předepsanému tiskopisu přiložit:

- rodný list,
- doklad o státním občanství,
- výpis údajů z informačního systému evidence obyvatel o místě trvalého bydliště,
- výpis evidence obyvatel o osobním stavu,
- pravomocné rozhodnutí soudu o zrušení partnerství, nebo úmrtní list zemřelého partnera. (Registrované partnerství, 2014)

Právní úprava registrovaného partnerství je vedena ve 3 hlavních zákonech:

- zákon č. 115/2006 Sb. o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění zákona č. 239/2008 Sb.;
- vyhláška č. 300/2006 Sb., kterou se provádí zákon č. 115/2006 Sb., a kterou se mění vyhláška č. 207/2001 Sb., kterou se provádí zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů;
- zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů;

Doplňující zákony a předpisy:

- zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění zákona č. 413/2005 Sb.,
  - zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů,
  - zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel), ve znění pozdějších předpisů,
  - zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky, ve znění pozdějších předpisů,
  - zákon č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů (zákon o státním občanství České republiky),
  - zákon č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech, ve znění pozdějších předpisů.
- (Registrované partnerství, 2014)

2.3.3.1 Kniha registrovaných partnerství

Registrované partnerství je matriční událostí, která se zapisuje do knihy registrovaného partnerství. Partneři či partnerky podepíší protokol o vstupu do registrovaného partnerství, na jehož základě je poté učiněn zápis do knihy registrovaného partnerství, jehož součástí jsou i údaje o rodičích jednotlivých partnerů. Pokud je v budoucnu partnerství zrušeno, je to zaznamenáno v této knize. (Štěpánková, 2006)

2.3.3.2 Doklad o registrovaném partnerství

Doklad o registrovaném partnerství je obdoba oddacího listu. Jedná se o listinu o velikosti A5, na modrobílém podkladě, v jehož středu je státní znak. Na listině jsou údaje o místě a datu uzavření partnerství, jménech, rodných číslech, data narození, jména rodičů a

osobní stav obou partnerů či partnerek. Tento doklad se vydá dvojici či jejich zplnomocněnému zástupci. (Štěpánková, 2006)

2.3.3.3 Změna občanského průkazu a jména

Uzavření tohoto svazku se povinně vyznačuje do kolonky „stav“ v občanském průkazu. Stejně jako u manželství je možné si nechat do občanského průkazu zapsat jméno partnera či partnerky. Pár před uzavřením partnerství nečiní prohlášení o tom, zda budou užívat společné příjmení a které. Je ale možné si příjmení změnit a užívat společné příjmení. Tuto změnu musí podat osoba, která žádá o změnu svého příjmení a to na matričním úřadě v místě trvalého pobytu. Pokud žadatel/ka nemá na území České republiky trvalý pobyt, podá žádost v místě posledního trvalého pobytu na území České republiky. Pokud v minulosti neměl trvalý pobyt na území České republiky, je možné žádost podat na Úřadě městské části Prahy 1. (Štěpánková, 2006)

2.3.4 Zánik registrovaného partnerství

Registrované partnerství zaniká smrtí jednoho z partnerů/partnerek či prohlášením jednoho z nich za mrtvého nebo zrušením registrovaného partnerství na základě rozhodnutí soudu. K zrušení tohoto svazku soudem je třeba, aby osoba, která chce partnerství ukončit, podala návrh na zrušení k soudu. Příslušným soudem je okresní soud, v jehož obvodu má druhý z partnerů/rek trvalý pobyt anebo své stálé pracoviště. Soud toto partnerství zruší, pokud navrhovatel prokáže, že partnerský vztah již prakticky netrvá. Tento postup není uplatněn, pokud druhá strana sporu nesouhlasí. V případě dohody obou partnerů je postup soudu jednodušší. Druhá osoba se tak k návrhu navrhovatele připojí a soud poté partnerství zruší, aniž by zkoumal, zda partnerství fakticky stále trvá. I v tomto případě je nutné soudní rozhodnutí. Po zániku partnerství si jedinci musí požádat o nový občanský průkaz.

Od zániku registrovaného partnerství musíme odlišovat neexistenci a neplatnost registrovaného partnerství. Registrované partnerství vůbec nevznikne, pokud například byla v prohlášení jedné nebo obou osob o vstupu do partnerství podstatná vada. Touto vadou může být například donucení vstoupení do partnerství pod nátlakem druhé strany či třetí osoby nebo bylo-li prohlášení učiněno v omylu. Dalšími vadami je, že ani jeden z partnerů/rek v době prohlášení o vstupu do partnerství neměl české občanství či jeden z nich uvedl nepravdivé

informace v dokladech požadovaných v prohlášení. V těchto případech soud rozhodne o neplatnosti partnerství. (Štěpánková, 2006)

2.4 International lesbian, gay, bisexual, trans and intersex association

V českém překladu se jedná o mezinárodní lesbické, gay, bisexuální, trans a intersex sdružení, které je celosvětovou federací 1 100 členských organizací ze 110 zemí. Tato organizace vznikla v roce 1978, zasazuje se o lesbické, gay, bisexuální, trans a intersex práva.

Vizi organizace je žít ve světě, kde jsou dodržována všechna lidská práva všech a kde si každý může žít v rovnosti a svobodě. Svět, v němž globální spravedlnost a rovnost jsou zajištěny a zřízeny bez ohledu na sexuální orientaci lidí, genderových identit a pohlaví.

Posláním je působit jako zastřešující organizace a globální hlas za práva osob, které čelí diskriminaci a to z důvodů sexuální orientace, pohlavní identity a tomu podobným. Dále usiluje o rovnost, svobodu a spravedlnost pro lesbické, gay, bisexuální, transsexuální, intersexuální osoby a to pomocí advokátů, osvěty společnosti, vzdělávacích akcí, informovanosti pro jednotlivé mezinárodní a regionální instituce, zahrnující vlády, média a občanskou společnost. Jednou za dva roky pořádají světovou konferenci, na které se schvalují strategické plány a volí se někteří členové do výkonné rady. Výkonná rada schvaluje roční operační plány, provádění strategických cílů a jiné oblasti politiky. Poslední světová konference se konala v říjnu roku 2014 v Mexiku. K této konferenci se konalo ještě pět regionálních a to v Nairobi (Keňa), Darwinu (Austrálie), Havaně (Kuba), Toronto (Kanada), Riga (Lotyšsko). Těchto pět regionálních konferencí se konalo v různých měsících roku 2014. (ILGA, 2013)

Tuto organizaci zde uvádím z důvodu, že vydávají publikace, ve kterých jsou statistiky ohledně témat, kterými se zabývají. V rámci této práce jsem se zaměřila pouze na statistiky ohledně homosexuality. V následujících výpiscích či mapách můžeme vidět, jaké jsou pohledy na homosexualitu, homoparentalitu do května roku 2015 po celém světě.

2.4.1 Homosexualita je legální

Po celém světě je homosexualita legální v 118 státech, což odpovídá asi 61 % ze všech států světa. (ILGA, 2015)

Evropa:

- Monako (1793)
- Francie (1791)
- Belgie (1795)
- Lucembursko (1795)
- Nizozemsko (1811)
- Turecko (1858)
- San Marino (1865)
- Itálie (1890)
- Polsko (1932)
- Dánsko (1933)
- Island (1940)
- Švýcarsko (1942)
- Švédsko (1944)
- Řecko (1951)
- Česká republika (1962)
- Slovensko (1962)
- Maďarsko (1962)
- Spojené království – Anglie a Wales (1967)
- Bulharsko (1968)
- Německo (1968-69)
- Rakousko (1971)
- Finsko (1971)
- Norsko (1972)
- Rumunsko (1996)
- Malta (1973)
- Černá Hora (1977)
- Slovinsko (1977)
- Španělsko (1979)
- Skotsko (1981)
- Severní Irsko (1982)
- Portugalsko (1983)
- Lichtenštejnsko (1989)
- Andorra (1990)
- Ukrajina (1991)
- Estonsko (1992)
- Lotyšsko (1992)
- Irsko (1993)
- Litva (1993)
- Rusko (1993)
- Bělorusko (1994)
- Kosovo (1994)
- Srbsko (1994)
- Albánie (1995)
- Moldavsko (1995)
- Makedonie (1996)
- Gruzie (2000)
- Arménie (2003)
- Bosna a Hercegovina (1998-2001)
- Severní Kypr (2014)

Afrika

Pouze u 3 afrických států, ve kterých je homosexualita legální, je uveden datum, kdy byl přijat zákon o legalizaci. Jedná se o státy: Guinea-Bissau (1993), Jihoafrická republika (1998) a Kapverdy (2004). U ostatních států není uveden rok z různých důvodů. Jmenovitě jde o státy: Benin, Burkina Faso, Čad, Kongo, Demokratická republika Kongo, Džibutsko, Gabon, Lesotho, Madagaskar, Mali, Mosambik, Niger, Pobřeží slonoviny, Rovnicková Guinea, Rwanda, Středoafriická republika, Sv. Tomáš a Princův ostrov. (ILGA, 2015)

Asie

V Asii se jedná celkem o 19 států, kde je homosexualita legální. Opět jsou data uvedena pouze u některých států, z toho důvodu je uvádím pouze u některých z nich.

Japonsko (1882), Čínská republika (1912), Čína (poprvé v letech 1912-1970 a poté 1997), Jordánsko (1951), Thajsko (1957), Mongolsko (1961), Východní Timor (1975), Bahrajn (1976), Izrael (1988), Kazachstán (1998), Tádžikistán (1998), Nepál (2008). Dále se jedná o státy: Kambodža, některé části Indonésie, Laos, Jižní Korea, Vietnam, Západní břeh Jordánu. (ILGA, 2015)

Amerika

V Kanadě byl zákon o legalizaci přijat v roce 1969 a Spojených státech amerických 2003 (jednotlivé okrsky legalizaci přijaly v různých letech). V Jižní Americe a Karibiku se jedná o Salvador (1800s), Guatemala (1800s), Haiti (1800s), Venezuela (1800s), Dominikánská republika (1822), Brazílie (1831), Peru (1836-1837), Surinam (1869), Mexiko (1872), Paraguay (1880), Argentina (1887), Honduras (1899), Uruguay (1934), Kostarika (1971), Kuba (1979), Kolumbie (1981), Bahamy (1991), Ekvádor (1997), Chile (1999), Nikaragua (2008), Panama (2008), u Bolívie opět není uveden rok. (ILGA, 2015)

Oceánie

V Austrálii je to opět dle provincií (Jižní Austrálie (1972), Victoria (1981), Nový Jižní Wales (1983), Severní teritorium (1984), Západní Austrálie (1990), Queensland (1991), Norfolk (1993), Tasmánie (1997)).

Nový Zéland (1986), Marshallovy ostrovy (2005), Fidži (2010), Palau (2014).
U Mikronésie a Vanuatu není uveden rok. (ILGA, 2015)

2.4.2 Homosexualita je ilegální

Homosexualita je ilegální k roku 2015 v 39 % zemí. V Africe je celkem homosexualita zakázána v 34 zemích. Jmenovitě se jedná o:

Alžírsko, Angola, Botswana, Burundi, Egypt, Eritrea, Etiopie, Gambie, Ghana, Guinea, Kamerun, Keňa, Komory, Libérie, Libye, Malawi, Mauritánie, Mauricius, Maroko, Namibie, Nigérie, Senegal, Seychely, Sierra Leone, Somálsko, Jižní Súdán, Súdán, Svazijsko, Tanzanie, Togo, Tunisko, Uganda, Zambie, Zimbabwe.

V Asii se jedná o státy: Afghánistán, Bangladéš, Bhútán, Brunej, Gaza, Indie, Jižní Sumatra a Aceh, Irák, Írán, Katar, Kuvajt, Libanon, Malajsie, Maledivy, Myanmar, Omán, Pákistán, Saúdská Arábie, Singapur, Srí Lanka, Sýrie, Turkmenistán, Spojené arabské emiráty, Uzbekistán, Jemen.

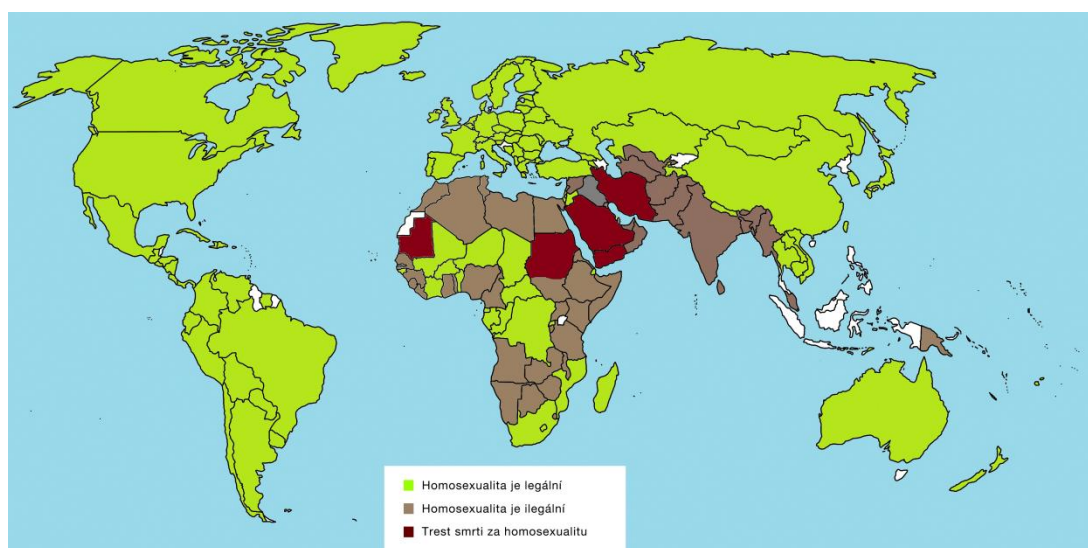
V Latinské Americe a Karibiku se jedná o státy: Antigua a Barbuda, Barbados, Belize, Dominika, Grenada, Guyana, Jamajka, Svatý Kryštof a Nevis, Svatá Lucie, Svatý Vincenc a Grenadiny, Trinidad a Tobago.

V Oceánii je homosexualita trestná v: Cookovy ostrovy, Kiribati, Nauru, Papua-Nová Guinea, Samoa, Šalomounovy ostrovy, Tonga, Tuvalu. (ILGA, 2015)

2.4.3 Trest smrti za homosexualitu

Dle Mezinárodní lesbické, gay, bisexuální, trans a intersex sdružení je homosexualita trestána nejvyšším trestem ze zprávy v roce 2015 celkem v 8 státech. Prováděna bývá v pěti státech: Íránu, Mauritánii, Saúdské Arábii, Súdánu a Jemenu. Šestým státem, kde je trest smrti prováděn, je Irák, ale v tomto státě není trest smrti uzákoněn. Ve státech, jako jsou Afghánistán, Pákistán či Katar se neví, jak je na homosexualitu pohlíženo a zda je nějak trestána. Zatím nejsou důkazy, které by prokazovaly trest smrti. Islámský stát homosexuály popravuje veřejně. V Bruneji pravděpodobně bude v roce 2016 přijat zákon o trestu smrti za homosexualitu. Všechny tyto země vyznávají práva Šaría, ale každá země si tento zákon přebírá po svém. (ILGA, 2015)

Mapa 1: Právní ukotvení homosexuality ve světě

(Vlastní práce, 2016)

2.4.4 Manželství pro páry stejného pohlaví

Manželství je zákonem umožněno celkem v 17 státech. Z afrických států se jedná pouze o Jihoafrickou republiku. Zde byl zákon přijat v roce 2006. V Latinské Americe se jedná o Argentinu (2010), některé části Mexika a Uruguay (2013). V Severní Americe je legální manželství pro homosexuální páry v Kanadě od roku 2005 a v některých státech USA. V Oceánii je to možné na Novém Zélandu (2013). V Evropě je možné manželství homosexuálů uzavřít ve 13 státech a to: Nizozemsko (2001), Belgie (2003), Španělsko (2005), Norsko (2009), Švédsko (2009), Portugalsko (2010), Island (2010), Dánsko (2012), Francie (2013), Velká Británie (do roku 2014), Irsko (2015), Lucembursko (2015), Finsko (2015, ale v platnost zákon vyjde v březnu roku 2017). (ILGA, 2015)

2.4.5 Svazky s většinou práv manželství, ale ne manželství jako takové

Tato možnost svazku je uzákoněná celkem ve 12 státech. V Evropě se jedná o:

- Německo (2001)
- Maďarsko (2009)
- Rakousko (2010)
- Lichtenštejnsko (2011)
- Chorvatsko (2014)
- Malta (2014)

- Estonsko (2014, v platnost vyšlo v 2016)

V Latinské Americe a Karibiku se jedná o státy: některé části Mexika (2007), Kolumbie (2009), Brazílie (2011/2013), Ekvádor (2014), Chile (2015). V Oceánii to jsou některé australské provincie. (ILGA, 2015)

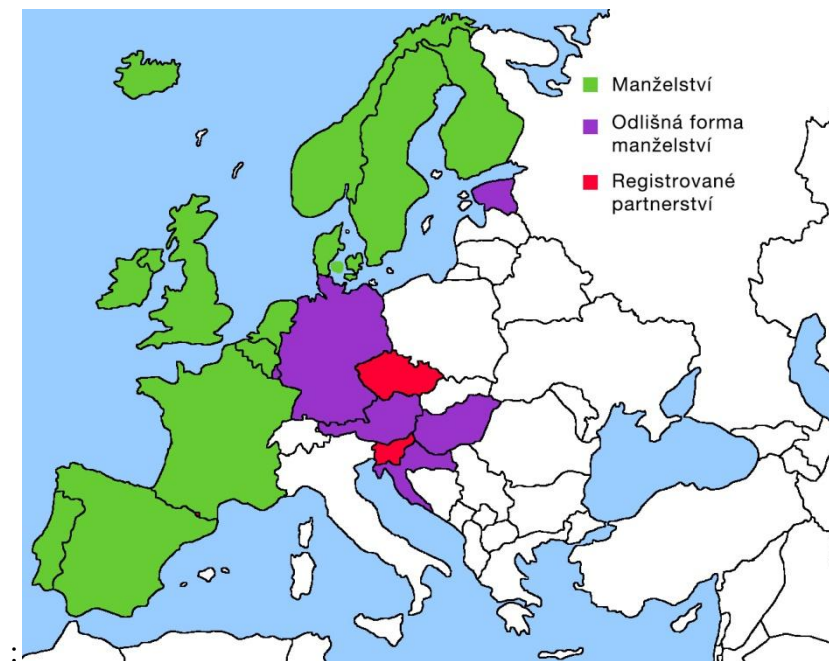
2.4.6 Uznání stejnopohlavních svazků v zákonech, bez většiny práv manželství

Registrované partnerství, které má některá práva jako manželství, je v 5 státech po celém světě. A to:

- Izrael (1994)
- Andorra (2005)
- Česká republika (2006)
- Slovinsko (2006)
- Kostarika (2013)

K těmto 5 státům je obdoba registrovaného svazku také možná v některých částech Severní Ameriky a Oceánii. (ILGA, 2015)

Mapa 2: Sňatky homosexuálů v Evropě

(Vlastní práce, 2016)

2.4.7 Legální adopce

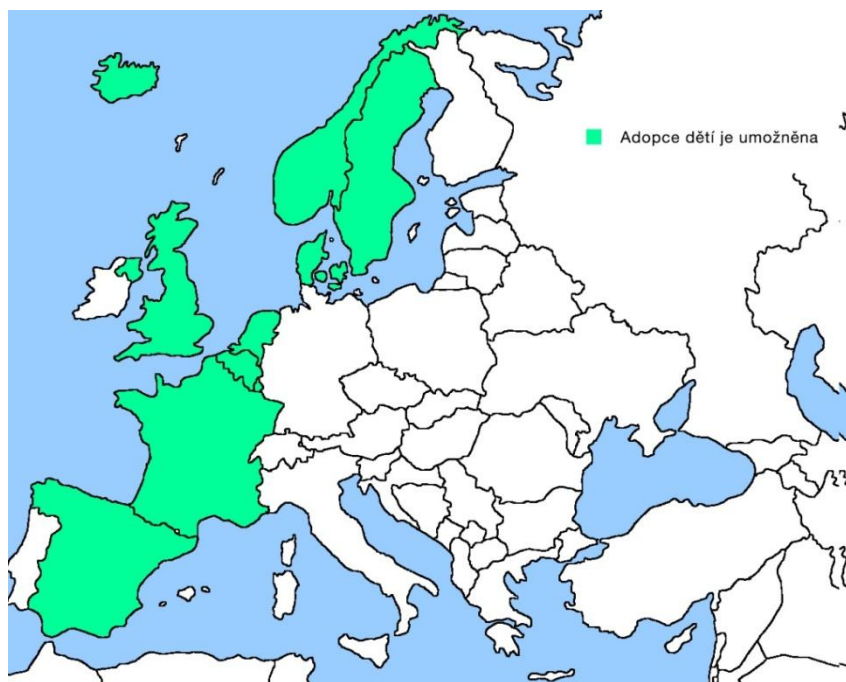
Adopce dětí pro stejnopohlavní páry je možná celkem v 17 státech. V Evropě to jsou:

- Nizozemsko (2001)
- Švédsko (2003)
- Španělsko (2005)
- Anglie (2005-2013)
- Belgie (2006)
- Norsko (2009)
- Dánsko (2010)
- Francie (2013)
- Lucembursko (2014)
- Malta (2014)
- Island (2015)

Ve světě mimo Evropu se jedná o:

Jihoafrická republika (2002), Izrael (2008), Uruguay (2009), Argentina (2010), Brazílie (2010), některé části Mexika (2010), Nový Zéland (2013) + některé provincie v Austrálii a některé státy Kanady a Spojených států amerických. (ILGA, 2015)

Mapa 3: Adopce homosexuálních párů v Evropě

(Vlastní práce, 2016)

3 Rodina

V této kapitole se na počátku snažím definovat a vymezit pojem rodina. Po tomto vymezení jsou podkapitoly, které se týkají toho, jak se rodina v průběhu věků vyvíjela a jak na ni bylo pohlíženo. Poslední podkapitola se věnuje rodinám homosexuálních párů. V nich se snažím popsat rodičovská práva. Následují výzkumy, které hovoří jak pro homoparentalitu, tak proti ní. Následně jsou popsány osvojení, pěstounská péče, umělé oplodnění a náhradní mateřství v souvislosti s homosexualitou.

3.1 Vymezení a rozdělení pojmu rodina

Jan Jandourek (2001) rodinu popisuje jako formu dlouhodobého solidárního soužití osob, které spojuje příbuzenství a zahrnuje přinejmenším rodiče a děti. Dále tu jsou také znaky, které by rodina měla splňovat, jako jsou společné bydlení, příslušnost ke společné příbuzenské linii, společná produkce a konzumování statků. (Jandourek, 2001)

Matoušek (2008) rodinu rozděluje na užší a širší. Užší rodina nám zobrazuje tradiční pojetí skupiny lidí spojených pouty pokrevního příbuzenství nebo právních svazků, jako jsou sňatek či adopce. Širší pojetí se dle něj začíná rozšiřovat v USA, také v některých zemích Evropy a jedná se o skupinu lidí, kteří se jako rodina deklarují na základě vzájemné náklonnosti. Dále rodinu rozděluje na rodinu nukleární (dvougenerační) a rodinu rozšířenou (v té jsou více než dvě generace). Jiné rozdělení je podle toho, zda se v ní jedinec narodí, tedy rodina orientační, nebo si ji sám vytváří, což je rodina prokreační. (Matoušek, 2008)

Nevřala (2007) na problematiku rodiny a manželství pohlíží z mnoha aspektů, některými přístupy jsou například psychologické, filozofické, sociologické, právní či etické. Sociálně antropologický přístup je jedním z mnoha, který akceptuje různé formy manželství a rodin z různých hledisek. Dalším důležitým hlediskem je postavení pojmů manželství a rodina. Některé školy v sociální antropologii vycházejí z přirozeného a biologického původu soužití osob, tito představitelé jsou často ideově spjatí s tradičním křesťanstvím a zdůrazňují, že rodina je něco jako základ, hodnotově vysoce postavená, která stojí nad ostatními sociálními instituty. Dle nich rodina zabezpečuje emoční, výchovné stránky jedinců. Jiné myšlenkové směry staví do popředí pojem manželství, to je spjata s určitou smlouvou. Její původní podoba je neformální (zvyková) a spíše nám zobrazuje úpravu majetkových, dědických, sociálního zabezpečení a povinností.

Autor nám dále rodinu rozděluje na klasickou a netradiční neboli postmoderní rodinu. Klasická rodina nám zobrazuje rodinu evropského kulturního okruhu. Formovala se od raného středověku do současnosti, převážně pod vlivem judaisticko-křesťanské tradice. Další popisy klasické rodiny odpovídají výše uvedeným popiskům od Matouška. Netradiční rodinu nám zobrazují mladá manželství současnosti, která jsou spojována s krizí tradiční rodiny. Tato rodina nám odráží vyváženější, demokratický model s rovnocenným postavením partnerů, ale i dětí v rodinném systému. Mnoho párů opouští od klasických manželství spojeného se sňatkem a volí například označení druh/družka, popřípadě jiné možné formy. Také se mění mimomanželské aktivity, partneři mají například různý typ přátel a ti se občas podílí na výchově dětí. Jedná se například o hippies, squatory, swingem party... V postmoderní rodině je také novinkou, že rodiny, které mají děti, se častěji rozvádí, poté si partneři opět někoho najdou, opět založí rodinu a zase se rozvedou. Takhle to může jít několikrát za sebou. Krátí se doba, kdy je partner sám bez vztahu. Autor v této souvislosti uvádí, že by mu to přišlo komické, pokud by to ale nepůsobilo modelově a neformulovalo by to následující generace.

Soužití stejnopohlavních párů autor staví mimo jak klasickou rodinu, tak ale i postmoderní rodinu. Dále se domnívá, že situace je v tuto dobu vyhrocená, jelikož se homosexuálové snaží dosáhnout nějakého právního rámce. Tato snaha naráží na odpor konzervativní společnosti a to zejména katolických kruhů. Snaha o uznání homosexuální menšiny je postmoderní, i když fakt soužití pradávný. Ve světě je pohlíženo na toto téma z různých úhlů pohledu. (Nevřala, 2007)

3.2 Rodina v průběhu věků

Dle Fukuyamy (2006) je rodina „*základní kooperativní jednotkou: v rodině musí matka a otec spolupracovat, aby počali děti, vychovávali je a naučili je přizpůsobit se životu ve společnosti.*“ Autor dále uvádí, že sociolog James Coleman definoval sociální kapitál jako „*soubor zdrojů, které spočívají v rodinných vztazích a v komunitě společenských organizací a jsou užitečné pro kognitivní vývoj dítěte*“. (Fukuyama, s. 48, 2006)

V průběhu věků rodina procházela různými obměnami. Například dle Moruse (1992) byla v homérské době Řecka ideálem početná rodina. Postupem času se ale antická rodina stávala ryze hospodářskou a účelovou pospolitostí, sloužící k zachování soukromého vlastnictví, obživě žen a obsluze mužů. (Drápal, 2013)

V řecké historii stojí za zmínění rodinné soužití ve Spartě. Údajně si bratři brali jednu ženu. Pokud mělo manželství jedno dítě, tak to bylo příkazem hladu. Jestliže žena otěhotněla znovu, tak se oba partneři snažili zabránit dalšímu porodu. Pokud se však dítě narodilo a byl to syn, tak s ním otec musel jít před zdravotní komisi. Ta rozhodla, zda z dítěte vyrostе v dospělosti udatný voják, pokud ne, tak novorozeně bylo vhozeno na pohřebiště nemluvňat ve strži Taigetu. Teoreticky ve Spartě dítě patřilo státu. (Morus, 1992)

V Římě rodinná soudržnost spočívala především na otci a to z důvodů, že rodina byla právní institucí, jejímž hlavním smyslem bylo zachování majetku a dodržování tradičních náboženských povinností. (Drápal, 2013)

V této době bylo možné jak v Řecku, tak v Římě adoptovat dítě. V Římě bylo jediné omezení a to, že adoptovaný musel být římským občanem. Adoptovat mohli pouze muži, ženám toto právo nebylo dovoleno. Adoptující mohl být svobodný a nemusel se stýkat s ženami. Bylo dokonce možné, aby adoptující byl mladší než jeho adoptivní syn. (Morus, 1992)

Drápal (2013) popisuje, že ve středověku platily různé zákony, které velice přísně soudily, pokud žena nebyla cudná či věrná svému manželovi. Do devatenáctého století bylo běžné, že z dětí, které se dané rodině narodily, jich polovina zemřela. Rodiny z vyšších vrstev byly širší, z důvodů nižší novorozenecké úmrtnosti. Do rodiny se zde započítávalo i služebnictvo. V nižších vrstvách lehce převažovaly neúplné rodiny.

V devatenáctém století se zřízení více podobá státu, jak ho známe z dnešní doby, a vztah rodiny a státu se začíná stávat tématem lidských úvah. Pravicově orientovaní myslitelé měli o rodině vysoké smýšlení, ale právě od 19. století se tato tematika objevovala u levicových myslitelů. Negativní pohledy na rodinu se začaly objevovat až po sexuální revoluci (60. léta). Socioložka Brigitte Bergerová ve své knize Válka o rodinu píše, že nukleární rodina nebyla důsledkem modernity, ale naopak tato rodina byla příčinou modernity. Dle jejího názoru dostala moderní nukleární rodina svoji současnou podobu se vzestupem buržoazie. Dle Petera Bergera (sociolog, manžel Brigitte Bergerové) „tradiční rodina“ existuje pouze něco málo přes dvě stě let. Tento autor také dodává, že buržoazní rodina byla jednou z nejlepších, ve které děti mohli socializovat tak, aby z nich v dospělosti vyrostli odpovědní lidé, což je základ demokracie.

Autor se domnívá, že klasická buržoazní rodina byla nepřátelštější k rodině a dětskému vývoji. (Drápal, 2013)

Dle Freuda, jehož publikace vyšla v roce 1905 (v českém jazyce vydána 1997), je rodina vztahová síť, na jejím pozadí je potomek uváděn do společnosti. Pro tento proces socializace vytvořil S. Freud psychologický koncept oidipovského komplexu. Dítě je původně bisexuálním, ale díky oidipovskému komplexu se z něj stává heterosexuální bytost. Dle jeho pojetí chce mít chlapec svou matku jako ženu a otce vidí jako soka. Ve chvíli, kdy spatří ženské pohlavní ústrojí, vzniká takzvaná kastrční úzkost. Dítě si svého pohlaví cení a vidina toho, že by o svůj úd mohlo přijít, ho přivádí k tomu, že se oidipovského komplexu vzdává. Chlapec v tuto chvíli začne vidět otce, že má nadřazenou roli v rodině. Děvčata tomu mají jinak. Kastrční úzkost u nich nelikviduje komplex oidipovský, ale jsou k němu přípravou. Jelikož to, že nemají penis, je vyhánění z vazby na matku a tak se u nich začne projevovat oidipovský komplex. V něm dívky setrvávají neurčitou dobu a odbourají ho jen neúplně. V autorových teoriích je pro obě pohlaví v dětství důležitá primární vazba na matku. Chlapec musí uznat autoritu otce. Dcera mění svůj objekt touhy z matky na otce a později na jiného muže. (Freud, 1997)

Parsons a Bales (1955) rodinu popisovali jako centrální a nenahraditelnou instituci, která má za hlavní úkol biologickou reprodukci společnosti. Rodina dále musí tohoto jedince vhodně socializovat do žádoucích rolí, hodnot a norem.

Autoři dále popisují, že moderní rodina, která se ustavila do pozadí procesu industrializace, byla oporou kulturního systému, je oporou kulturního systému, sama opřená o dva póly genderové diferenciaci. Otec koordinuje činnost rodiny tak, aby bylo dosaženo cílů rodiny. A ve veřejné sféře práce se rodinu snaží integrovat do společnosti. Na matku je delegována funkce, aby zajišťovala citové klima rodiny. Otec je racionálně založen a matka nabízí rodině oázu klidu a lásky. (Parson, 1955)

Donzelot in Nedbálková (2011) popisuje moderní rodinu ve vztahu k tradiční rodině. Jedním z rozdílů je ale ten, že moderní rodina neprorůstá do celé společnosti, ztratila svou autonomii a z instituce vládnutí se stala institucí, skrze kterou je vládnuto. Tento autor rodinu definuje jako *„doménu tzv. sociálna, které se nově ustanovuje jako prostor státní kontroly a dohledu. Sférou sociálna je zejména výchova a vzdělávání dětí. Dohled je přitom zaměřen na rodiny, sociální třídy, generační a genderové vztahy v rodině. Ustanovují se speciální pomáhající profese s externími vědními aparáty, které mají rodinu žádoucím způsobem formovat.“* (Nedbálková, s. 17, 2011)

Giddens (1992) k tomu dodává, že rodina je nově chápána jako sféra emoční vřelosti mezi rodinnými vazbami. Domov se má lišit od pracoviště. Giddens to zde dokazuje na

románu Dříve než potkala mě. V tomto románu hlavní postava Graham vystupuje z prvního manželství, kde bylo vše přirozeně dané. Vztah byl založen na konvenční dělbě rolí – žena v domácnosti a muž jako živitel rodiny. Giddens zde spatřuje to, že pro Grahama byla rodina jako práce, kterou člověk neprožívá, ale jen vykonává. Ve druhém manželství se u Grahama již jednalo o nový svět, který se mu začal otevírat (nový vztah, oddanost i intimita). To vše vede k něčemu novému. V moderních rodinách je nový přístup k výchově dětí. Na ně je nahlíženo jako na zranitelné a křehké bytosti, kterým musí být poskytnuto bezpečné zázemí. (Giddens, 1992)

3.3 Rodina v současnosti

V současnosti se dle Iva Možného (1990) mění jak společnost, tak i rodina. V rozvinutých zemích se často protestuje, ale ve srovnání s dřívějšími staletími umírá podstatně méně lidí při společenských převratech. Dřívější rodina držela více pospolu, bylo to pro ně bezpečné prostředí, dle autora se v době vzniku publikace jeví ale bezpečnější vnější svět. Zdá se lidem přátelštější a přitažlivější než vlastní rodina. V raném novověku bylo násilí v rodině mnohem méně časté než vně, dnes je tomu přesně naopak. Dle statistik v pozdním středověku připadlo jen 8 % vražd na vraždy příbuzných, dnes je vražda rodinným zločinem. (Možný, 1990)

Fukuyama (2006) spatřuje proměňující funkci rodiny v tom, že dříve byla rodina základní výrobní jednotkou. Rodina vychovávala své potomky, vzdělávala je a také se starala o své rodiče, prarodiče. V polovině dvacátého století už z rodiny zbylo jen její dvougenerační jádro a ze všech funkcí, které rodina dřív měla, už zbyla pouze jediná a to funkce reprodukční. (Fukuyama, 2006)

Ivo Možný (1990) všechny tyto změny spatřuje v mnoha aspektech. Dnešní rodina se od rodiny konce 19. století liší tím, že je vyšší věk na dožití. Okolo 70. let 19. století byla střední délka života 37 let. Drápal (2013) v této souvislosti uvádí, že v roce 2011 to bylo v České republice 78 let. Dalším aspektem změn v rodině je dle Možného (1990) porodnost. Dříve byly ženy těhotné mnohem častěji, rodily více dětí, věkové rozdíly mezi sourozenci byly větší. Ale na druhou stranu byla vyšší kojenecká úmrtnost. K tomu Drápal (2013) dodává, že v dnešní době rodiny mají tolik dětí, kolik opravdu chtějí. Tento autor dále popisuje, že se zvyšuje věk, kdy lidé vstupují do manželství, zvyšuje se počet nesezdaných párů a zvyšuje se věk prvorodiček.

Fukuyama (2006) se domnívá, že reprodukční funkci rodiny jako jedinou stát nemůže nahradit. Jiné funkce rodiny – vzdělávací, ekonomická, sociální – nahradit lze. V okamžiku, kdy se rozpadá nukleární rodina, přestává se reprodukovat společnost jako taková. Na konci minulého století klesla úhrnná míra plodnosti. V některých zemích dokonce natolik, že nebýt imigrace, snížil by se počet obyvatel v každé generaci o třicet procent. (Fukuyama, 2006)

Autor v této souvislosti představuje empirické důkazy, které spojují vyšší výdělky žen s růstem procenta rozvedených manželství i počtu narozených dětí v nemanželském loži. (Fukuyama, 2006)

Dan Drápal (2013) s těmito empirickými důkazy, které představil Fukuyama, nesouhlasí. Říká, že vyšší výdělek žen nemůžeme brát jako příčinu a více rozvodů a nemanželských dětí jako následek. Dle Drápal je pouze o souběh, který dokládá skutečnost, že v České republice ženy s vyššími příjmy se rozvádí méně a také mají mnohem méně často nemanželské dítě. Fukuyama uvádí sice správná fakta, ale mýlí se, že o nich mluví jako o „empirických důkazech“. (Drápal, 2013)

Sobotková (2001) popisuje současné trendy odkládání rodičovství, říká, že mateřství starších žen není žádným novým jevem. V minulosti bylo méně antikoncepčních metod a byly méně spolehlivé, díky tomu byly porody starších žen obvyklé. Uvádí příklad, kde ve dvacátých letech v USA byl průměrný věk ženy při posledním dítěti 42 let. To, co je nové, je vyšší věk prvorodiček. Také se prodlužuje reprodukční období ženy. To je dáno dřívějším výskytem menarche a odsunem menopauzy. Žena, která uvažuje o prvním dítěti okolo 35 let, je tedy pravděpodobně v lepší kondici, než stejně staré ženy v minulosti. Ze sociodemografických hledisek se zvýšila:

- Vzdělanost a zaměstnanost žen – ženy, které odkládají mateřství, mají většinou vyšší vzdělání, žijí a pracují ve městě. Nejdříve budují svou pracovní kariéru a poté až zvažují mateřství.
- Forma rodinného života – zvýšil se počet rozvodů, počet nesezdaných párů a počet svobodných matek.
- Kontrola porodnosti – orální kontraceptiva užívají především ženy do 35 let. Poté se snižuje jejich antikoncepční bdělost. I to je důvodem, že ženy se stanou prvorodičkami v pozdějším věku. V této souvislosti se také mluví o psychologickém tlaku – to od nás očekává společnost nebo ženy, které chtějí otěhotnět, ale mají problém s plodností. V tomto důsledku vzniká stále více akreditovaných center asistované reprodukce.

Vedle psychologického aspektu je tlak sociální – to, co od nás očekává rodina a nejbližší sociální okolí. (Sobotková, 2001)

Sobotková (2001) spatřuje v založení rodiny různé oběti a přínosy.

Oběti rodičovství:

1. zpomalení kariéry pro ženu, která chce počít dítě,
2. finanční znevýhodnění,
3. omezení osobní svobody,
4. dopad na manželský vztah,
5. jedná se o nezvratné rozhodnutí, které nelze vzít zpět,
6. někteří se obávají, že nebudou dobrými rodiči,
7. některé páry se bojí přivést dítě na svět, kterému hrozí nukleární konflikt a další vážné globální problémy.

Přínosy rodičovství:

1. rozvoj vztahů,
2. osobní naplnění,
3. pokračování rodu,
4. rodičovství je výzva,
5. rodičovství je známkou dospělosti. (Sobotková, 2001)

3.4 Rodiny homosexuálních párů

Sobotková (2001) říká, že v České republice je na homosexualitu pohlíženo docela tolerantně. Tato tolerance ale končí ve chvíli, kdy se začne hovořit o rodičovství této menšiny. Nicméně dosavadní výzkumy doposud významné odlišnosti ve výchově dětí homosexuálních párů versus heterosexuálních párů nebyly prokázány. V osmdesátých letech minulého století bylo v USA a v Anglii publikováno více studií o lesbických ženách – matkách, o homosexuálních otcích se v té době skoro nepíše.

Autorka spatřuje rozdílnou dynamiku mezi vztahy gayů a lesbiček. U mužů průběh vztahu popisuje následovně: 1. fáze – intenzivní zamilování – při něm partneři mají pohlavní styk, začínají si budovat společný domov a 2. fáze – zvyšování komplementarity – dokonalejší spolupráce, sílí důvěra a vzájemná oddanost. U žen jsou fáze vztahu následovné:

1. fáze – definování vztahu – pokládání si otázky, zda do vztahu investovat čas a energii. 2. fáze – romantické vzplanutí – orientace především na vztah, začátek sexuality. Po této fázi může být 3. fáze konfliktu – pokud se tyto konflikty vyřeší, zvyšuje se stabilita vztahu, partnerky se vidí realističtěji. V další fázi dochází ženy k plnému uvědomění si svého vztahu a převzetí odpovědnosti za něj. Ve vrcholné fázi se partnerky snaží spolupracovat na určitém projektu – příkladem může být společná výchova dětí, podnikání... (Sobotková, 2001)

Nedbálková (2011) popisuje, že homoparentalita je od 70. let diskutovaným tématem, jak mezi homosexuální komunitou, tak v akademické obci. V rámci existujících studií, které vznikaly v severoamerických a západoevropských zemích, můžeme sledovat obecnější shodu v tom, co a jakým způsobem může a má být o tématu vypovídáno. V příspěvcích na konferencích v České republice můžeme slyšet, že homosexuální rodiny se od ostatních rodin neliší, či že se neliší ani děti těmito páry vychovávané. Tyto výroky se snaží vyvrátit obavy a stereotypy, které se s homoparentalitou spojují.

Autorka dále uvádí, že v České republice se k tomuto tématu nechtějí moc vyjadřovat psychologové ani sociologové. Jediné zpětné vazby se dostává od sexuologů. Sociologové a socioložky se více věnují tématům, které je možné statisticky uchopit, jedná se například o sňatkový trh, odkládání mateřství. Také se zajímají o témata, jako jsou genderové role, rozvodovost, pečující tatínkové, dvoukariérové manželství aj.

Češi jsou od ostatního světa (především středo- a východoevropských zemí) k homosexualitě poměrně tolerantní, ale homoparentalita zde zůstává tabuizovaná. (Nedbálková, 2011)

3.4.1 Rodičovská práva, adopce a výchova dětí

V knize Rovnost a diskriminace od Michala Bobka a kolektivu (2007) jsou popisována práva homosexuálů na možnost adopce dětí. Rodinné právo, které upravuje vztahy mezi rodiči a dětmi je četnost statkových výluk, které blokují možnost adopce pro homosexuální páry poměrně vysoká. Homosexuální jedinec má stejná práva na výchovu svých biologických potomků jako heterosexuální jedinec. To rovněž zahrnuje právo na ochranu před diskriminačními zásahy do rodičovských práv. V omezování styků homosexuálů s jejich dětmi se jedná o porušení práva rodiče a dítěte na rodinný život. Tato právní úprava se nachází jak v Evropské úmluvě, tak i v české právní úpravě registrovaného partnerství.

Oblastí tradičních výluk způsobilostí homosexuálních párů se jedná především o osvojení a také pěstounskou péči. Tyto výluky se vztahují především na homosexuální páry nebo partnerství, méně se zajímají o osvojení dětí těmito jednotlivci. Pokud by jednotlivci byla zamítnuta žádost o osvojení z důvodu jeho sexuální orientace, jednalo by se o diskriminaci. Dle české právní úpravy je registrované partnerství překážkou k osvojení dítěte. Registrovaný homosexuální jedinec v České republice nemůže tedy ani jako jednatel adoptovat dítě. Jiné právní úpravy se v této souvislosti vztahují pouze na homosexuální páry. Vůči jednotlivcům, ať už žijí v registrovaném partnerství či nežijí, je umožněno osvojit si dítě.

Reprodukční práva jsou v současnosti ovlivňována aktuálními možnostmi medicíny a biologických věd než právní regulací. O přístupu k reprodukčním právům můžeme ve vztahu k homosexuálním párům hovořit o dvojí limitaci a to biologické a právní. Biologická limitace je dána reprodukční způsobilostí heterogenního páru. Dítě může počít pouze žena a muž, dvě matky či dva otcové nemohou se stát biologickými rodiči jednoho dítěte.

Funkční účel právních pravidel uvádí, že pro dítě je optimální, pokud se biologické a právní rodičovství kryjí. Právní limitace obvykle kopíruje biologicky předpokládané rodičovství. Jedná se o důvod právní jistoty dítěte, připouští i rodičovství fikční, které je převážně založeno na pravděpodobnostní domněnce. Manžel matky tedy i přesto, že není biologickým otcem dítěte, stává se právně rodičem se všemi z toho vyplývajícími důsledky, pokud domněnce otcovství nikdo neodporuje. Jelikož je v otázce homosexuálních párů jakákoli pravděpodobnostní domněnka biologického rodičovství vyloučena, je obvykle vyloučeno i společné právní rodičovství stejného pohlaví k jednomu dítěti.

Právní úprava limituje důsledky vývoje v oblasti medicíny a biologie rozhodujícím způsobem pro homosexuální páry. Dle autorů homosexuální páry nemohou rovnocenně zastoupit heterosexuální rodiče v sociálně podmíněných rolích otce a matky. Také není možné pominout právo dítěte znát oba své biologické rodiče a to i době, kdy pokrok moderní doby staví právo před obtížně řešitelné etické problémy. Pokud je dítě vychováno dvěma matkami a bylo počato umělým oplodněním, není možné otázky na otce odbít slovy „dárce spermatu“ či „anonymní dárce“, to by mohlo vést k všeobecnému zděšení. (Bobek, 2007)

3.4.2 Výzkumy a dokumenty zabývající se otázkou homoparentality

3.4.2.1 Výzkumy

V 50. letech minulého století vznikla pilotní studie srovnávající homosexuální a heterosexuální populaci. Tuto studii vypracovala v roce 1957 Evelyn Hooker in Nedbálková (2011). Právě tato studie vedla k tomu, že homosexualita byla později vyřazena ze seznamu mentálních poruch.

Jedny z prvních výzkumů o homoparentalitě byly provedeny v anglosaských zemích v průběhu 70. let minulého století. V této době počaly výzkumy zachycující systematický výzkum dětí, které jsou vychovávány homosexuálními páry. Počátek poptávky po těchto výzkumech stál u rozvodových soudních řízení, které rozhodovaly o svěření dítěte do péče. V soudních řízeních se rozhodovalo o uspořádání rodičovských práv v případě rozvedených manželství, kde se později jeden z rodičů identifikoval jako lesba, gay. K těmto líčením byly soudem povolávání experti s odbornou erudicí v tématu. Nedbálková (2011) v této souvislosti odkazuje na autory (Tasker 1999, Stacey 1997), kteří popisují vývoj této problematiky následovně: v 60. letech nebylo běžné, aby homosexuálním jedincům bylo svěřeno dítě do péče. Od 80. let počet lesbických žen, které po rozvodu získaly potomka do své péče, výrazně vzrostl. (Nedbálková, 2011)

Weeks, Heaphy a Dovan in Nedbálková (2011) v roce 2001 vydali publikaci, ve které nabízejí konceptualizaci proměn partnerských vztahů v pozdně moderní společnosti. Na příbězích tří homosexuálních rodin mapují proměny historických, sociálních i biografických podmínek homoparentality. Je zde ukázáno, jak strukturální společenské proměny odrážejí v představách a přáních konkrétních sociálních aktérů a to v případě cílů: o které usilují nebo naopak se jim zdají nedosažitelné. Nástin jednotlivých příběhů:

- 1. příběh – Příběh nemožného. A to z důvodu, že rodičovství s homosexualitou je vnímáno neslučitelně.
- 2. příběh – Příběh příležitosti. Tento příběh se odvíjí od inherentního propojení rodičovství a heterosexuálního partnerství. I v představách homosexuálních jedinců se přání mít dítě kryje s představou heterosexuálního manželství. Teprve rozpad těchto manželství vede ke vzniku homosexuální rodiny, kde muž či žena vychovávají své děti s novým partnerem (stejného pohlaví).
- 3. příběh – Takzvaná efektivní rodina. Jedná se o homosexuální partnery, kterým se rodí dítě přímo do tohoto vztahu.

Proměna rodičovství nám odráží legislativní změny daných zemí. Vznikají organizace sdružující gaye a lesbické rodiny, agentury zprostředkovávající adopce homosexuálním párům nebo kliniky, které jsou specializované na asistovanou reprodukci a to i pro lesbické ženy. To vše je důvodem, že homoparentalita je stále viditelnější, stává se fenoménem, který vyvolává další otázky, které jsou motorem k dalším výzkumům. (Nedbálková, 2011)

Nedbálková (2011) shrnuje témata, kterými se dřívější výzkumy zabývaly. Jednalo se o to, jaký má vliv výchova homosexuálních rodičů na dítě.

- 1) Zdravý psychologický vývoj dětí z těchto rodin a jejich pocity štěstí, spokojenosti.
- 2) Sexuální preference a chování těchto dětí během dospívání.
- 3) Genderové preference a chování dětí.

Další výzkumy se zabývaly například motivací homosexuálních párů k rodičovství, rozdělení rolí mezi partnery a otázky na rodičovství. Nicméně tyto výzkumy jsou odborně v jednotlivých textech málokdy zdůvodněné. Odborníci, kteří vytvářejí výzkumy jakoby „*svá východiska delegovali do sféry sdílených předporozumění zdravého rozumu, podle kterého heterosexualita rovná se dětnost a homosexualita bezdětnost nebo negativní vliv na dítě.*“ (Nedbálková, s. 33, 2011)

Autorka dále popisuje výzkum R. Greena, který se na konci 70. let zabýval genderovými rolemi a sexuální orientací dětí, které byly homosexuály nebo transsexuály. Ve výsledcích uvádí, že 36 dětí z 37 oslovených si z dětství pamatovalo hračky, hry, kamarádské vztahy, oblečení, které jsou typické pro jejich pohlaví. Třináct starších dětí uvedlo, že mají heterosexuální erotické fantazie. O osm let později Green srovnával padesát rodin homosexuálních matek se čtyřiceti rodinami rozvedených heterosexuálních matek. Skupiny byly porovnávány podle vzdělání, příjmů, počtu a pohlaví dívek/chlapců a podle doby separace od manžela. Green ve výstupech dospěl k závěru, že v případě chlapců nejsou žádné větší rozdíly dle toho, v jaké rodině vyrůstají. U dívek dokládá pár drobných rozdílů. To vše shrnuje spíše jako podobnost rodin než jejich rozdílnost. (Nedbálková, 2011)

Stacey in Nedbálková (2011) konstatuje podobnost dětí, které byly vychovávány v homosexuálních a heterosexuálních rodinách, nebo rodinách svobodných matek. K tomu dodává, že gayové a lesby jsou rodiči přinejmenším stejně efektivní, zodpovědní, starostliví, milující, motivující a oddaní jako jiní rodiče. Výzkumy v 90. letech dokládají nepotvrzení žádného argumentu, který se staví proti homoparentalitě. Některé závěry studií například

dokazují, že děti vychovávané v těchto rodinách jsou tolerantnější, empatičtější a také méně agresivní. (Nedbálková, 2011)

Kurdek in Nedbálková (2011) svůj výzkum zaměřil na genderové role v rámci homosexuálního páru. Z jeho výzkumů vyplývá, že v každodenních praktikách lesbických a gay vztahů není rozložení mužských a ženských rolí tak časté jako v heterosexuálních rodinách. Lesbické ženy vykazují vyšší míru kompatibility v rodičovství, neboť v rámci páru se sociální matky podílejí na rodičovství výrazněji, než otcové v heterosexuálních rodinách, kde dítě bylo počato umělým oplodněním.

V roce 2001 byla vydána studie Stacey a Biblarze in Nedbálková (2011), která byla výjimečným počinem. Autoři této studie rozpoutali rozsáhlou debatu nad zjištěnými výsledky výzkumu. Oba sociologové se snaží představit téma komplexně a to s teoretickou, metodologickou i ideologickou dimenzí. Analýza 21 psychologických výzkumů kritizuje dosavadní charakter studií, které říkají, že nejsou větší rozdíly v rodinách homosexuálů a heterosexuálů. Původní výzkumy byly postaveny tak, aby testovaly validitu předpokladu, který byl rozšířen a to, že výchova dětí v homosexuálních rodinách je škodlivá. Dle autorů se předešlé výzkumy ptají například na to, zda homosexuální rodiče nějak brzdí dítě v oblasti kognitivního, emocionálního, genderového a sexuálního vývoje. Na příkladech Stacey a Biblarze kritizují dosavadní studie, domnívají se, že studie obsahují další rozdíly v těchto rodičovstvích, které ale v závěrech nejsou uvedeny. Dle jejich názoru se jedná o nedostatečnou pozornost zjištěným rozdílnostem, nabízení vlastní interpretace zamlčených zjištění, či jiné motivy, které původní autory k zamlčení vedly. Stacey a Biblarze uvádí příklady: jedná se třeba o studii Greena, kde popisuje „drobné rozdíly“. Dle těchto autorů se jedná o významné rozdíly – jelikož se jedná o 15 odlišností, týkajících se především děvčat (vychovávaných lesbickými matkami) a jejich genderového chování a preferencí. Výzkum Golomboka a Taskera v roce 1996 uvedl:

- 24 % dětí lesbických matek během dospívání uvedlo, že se domnívají, že zažili homoerotickou přitažlivost, vztah
- stejnou přitažlivost, či vztah zažilo 0 % dětí od heterosexuálních matek
- 64 % dětí lesbických matek uvažovalo o homosexuálním vztahu
- o stejném vztahu uvažovalo 17 % dětí z heterosexuálních rodin

U těchto výsledků Stacey a Biblarze se pozastavují z důvodu, že se domnívají, že výsledky jsou nelogické a ve své podstatě homofobní. Nelogičnost zde spočívá v existenci sociálně-vědních teorií, kde je argument, že sexuální touha, orientace a identita nejsou

vrozené, jednotné ani fixní. Je možné předpokládat souvislost mezi sexuální orientací rodičů a jejich dětí. Pokud by se v homosexuálních rodinách zvyšovala pravděpodobnost, že z jejich dětí vyroste gay či lesba, tak se dle autorů jedná jednoznačně o negativní jev. V této souvislosti Stacey, Biblarz in Nedbálková (2011) uvádí „*sexuální orientace rodičů hraje pro děti větší roli, než výzkumníci deklarují*“ . (Nedbálková, s. 36, 2011)

V České republice se občasné také provádí výzkumy spojené s homoparentalitou. Jedním takovým je práce Věry Sokolové, která byla publikována v roce 2009 v Sociologickém časopise s názvem Otec, otec a dítě: Gay muži a rodičovství. Autorka říká, že homoparentalita je na permanentním vzestupu, nicméně v České republice stále stojí mimo zájem odborné literatury a badatelů. Autorka se dále domnívá, že když už jsou studie prováděny, tak se většinou zabývají ženami, jelikož existují domněnky, že gayové o rodičovství nestojí. Věra Sokolová dále uvádí, že studie, které jsou na tuto problematiku prováděny, se liší dle vzniku. Západní civilizace své výzkumy směřuje spíše interdisciplinární etnografickou sociologií, která mapuje a analyzuje narativy rodičovských tužeb. Kdežto střední a východní Evropa se stále zaměřuje na otázky homosexuální identity, občanská práva a postavení této menšiny. Autorka prováděla výzkum, který byl zaměřen na představy gayů o rodičovství, v letech 2006-2007. Výzkumu se zúčastnilo 30 gayů ve věku d 18 do 50 let, 24 respondentů uvedlo, že by si přáli mít a vychovávat dítě. Respondenti se shodli na tom, že gay rodičovství je v naší zemi neviditelným tématem. Polovina respondentů se domnívá, že by nebyli správnými rodiči, 29 respondentů se obává homofobie pro jejich potencionální potomky. (Sokolová, 2009)

V dubnu roku 2014 vyšel článek z výzkumu Susan Golombok a kolektivu, ve kterém prezentuje výsledky tohoto výzkumu, který se zabýval adoptí dítěte v homosexuálních i heterosexuálních rodinách a otázkou přizpůsobení psychiky dítěte. Studie se zúčastnilo 41 gay rodin, 40 rodin lesbických matek a 49 heterosexuálních rodin. Všechny tyto rodiny měly adoptované dítě ve věku 3 až 9 let. Výzkumná metoda byla standardizovaný rozhovor včetně pozorování a dotazníky, kde byly kladeny otázky na rodinnou pohodu, vztahy mezi rodiči a dětmi. Výsledky dopadly tak, že nejpříznivější klima pro adoptované dítě bylo nalezeno v rodinách s dvěma tatínky. (Golombok, 2014)

3.4.2.2 Pořady

29. 8. 2013 v České televizi byla premiéra dílu Rodina bez předsudků z cyklu Pološero. Tento díl nám popisuje možnosti rodičovství homosexuálních párů v České republice. V úvodu tohoto pořadu reportérka uvádí následující epizodu slovy, že homosexualita se táhne dějinami tisíce let. Ale ještě nikdy se nesnažila být rovnoprávnou svazku muže a ženy. Nejvíce homosexuální páry od heterosexuálních odlišují potomci. Dnešní společnost se pokouší možnost homosexuálního rodičovství vnést do právní reality. Reportérka si pokládá otázku, zda je to správné a zda je rodina základem státu. V pořadu jsou následně představeny tři rodiny:

- 1. rodina - dvě maminky Jarmila a Dora, které mají dvě dcery. Obě děvčata byly počaty umělým oplodněním v Dánsku. Dánsko obě ženy zvolily z důvodu, že bylo cenově přijatelnější než například v Anglii, kde je také možnost. Obě děvčata porodila Dora a mají stejného otce. I přesto, že byl v Dánsku zvolen anonymní dárce, je možné jeho sperma využít i v dalších oplodněních.
- 2. rodina - dva tatínci Rudolf a Roman. Rudolf si vzal do pěstounské péče jeho neteř. Ta se narodila v dysfunkční rodině a byla umístěna do kojeneckého ústavu.
- 3. rodina - dvě maminky Eva a Katka. Eva má z předchozího manželství syna a dceru. Eva byla vdaná 8 let, v průběhu manželství si uvědomovala, že ve vztahu není spokojená. (Česká televize, 2013)

V průběhu pořadu si reportérka pokládá otázku, zda v prvních dvou rodinách dětem nechybí mužský vzor (v první rodině) a ženský vzor (v druhé rodině). Na tuto otázku odpovídá klinický psycholog Radek Ptáček, který pokládá za problematické, že tyto děti neuvidí druhý rodičovský vzor. Dle něj je důležité, aby děti viděly, jaké jsou rodičovské role obou pohlaví. Dodává k tomu, že tyto rodiny by měly dítěti zajistit blízkou vztažnou osobu, která poskytne mužský či ženský vzor.

I dle Jarmily je důležité, aby holčičky měly mužský vzor. Proto se maminky aktivně snaží dávat pozor, aby děvčata tento kontakt měly. Často navštěvují dědu, strýce a další.

Další otázka, která je v pořadu položena, je ohledně adopce dětí druhým partnerem. Jarmila z první rodiny a Katka z třetí rodiny mají obavy, že pokud by se s druhou partnerkou něco stalo, tak ony na děti nemají žádný právní nárok. Rudolf s Romanem by rádi adoptovali dítě z dětského domova, pokud by to bylo možné. (Česká televize, 2013)

V Událostech České televize proběhla 6. 3. 2016 zpráva, že skoro rok a půl čeká v Poslanecké sněmovně na projednání novela zákona o registrovaném partnerství. Ta by

umožnila gayům a lesbám osvojit si dítě druhého z dvojice. Změny se nedaří dostat na program sněmovny. Ministr pro lidská práva také nově připravuje zákon se stejným záměrem jako vládní předlohu. Předseda strany KDU-ČSL Pavel Bělohlávek to pokládá za nadbytečnou právní úpravu, protože když bylo registrované partnerství koncipováno, tak bylo s touto podmínkou. Tedy, že není možné, aby si homosexuální jedinci mohli osvojit dítě. Jiří Dienstbier – ministr pro lidská práva, diskutuje s dalšími resorty, kterých se tato úprava dotýká a věří, že zákon pak bude mít větší šanci.

Dále byla zveřejněna tabulka, ve které je možné vidět, že do konce minulého roku uzavřelo registrované partnerství 2 174 párů. Oficiálně se rozpadlo 307 těchto soužití. A v těchto rodinách žije 925 dětí. (Česká televize, 2016)

3.4.2.3 Článek hovořící proti homoparentalitě

V září roku 2010 vyšel v časopise National Review článek s názvem „The case for marriage“. Autor tohoto článku prochází jednotlivé důvody, proč homosexuálové chtějí uzavírat manželství a jaké k tomu mají důvody, zároveň ale z různých pohledů oponuje. Dále uvádí, že pokud se změní americké zákony, tak většina osob musela zapomenout, proč manželství existuje jako společenská instituce a také záležitost veřejného zájmu. Zastánci stejnopohlavních svazků mohou tvrdit, že účelem manželství je vyjádřit a chránit city dospělých osob nebo se také může jednat o pomoc a podporu ve stáří. Autor tato slova nepopírá, ale uvádí, že důvod, proč existuje manželství, je pouze jeden a to pohlavní styk za účelem plození potomků. Zdravá kultura manželství je ta, ve které je co nejvíce dětí vychovááno v biologické rodině. Obhájci stejnopohlavních manželství ale proti tomuto všemu vnášejí tři námitky:

1. Proč zákony i společnost dovolí manželství i neplodným párům? Autor na tuto otázku odpovídá z pohledu filozofického - děti se rodí díky pohlavnímu spojení. Toho je schopen i neplodný pár. Homosexuálové se nemohou spolu pohlavně spojit. Z praktického pohledu se stávají věci, které nikdo nemusí čekat. Příkladem může být neplodný pár nebo pár, který nechce děti. Často se stává, že právě tyto páry potomka zplodí.
2. Význam vztahu mezi manželstvím a plozením potomků je dávno překonán. V této souvislosti autor oponuje, že sice manželství a výchova dětí slábne, například díky antikoncepcím, rozvodům, umělému oplodňování, svobodných matek. Ale i přes tohle všechno pouto stále existuje.

3. Je neférové spojovat manželství a plození dětí tak, jak to činí pojetí tradičního manželství. V této souvislosti autor dodává, že k zraňování citů stejnopohlavních párů dochází neúmyslně (pokud vůbec k tomu dochází).

Dále je popisováno, že pokud by byl redefinován zákon o manželství, tak začne docházet k méně ospravedlnitelnému rozlišování. Nové zákony by totiž vylučovaly páry lidí, kteří pro manželství splňují vše podstatné, kromě sexuálního styku. Jako příklady jsou uváděny – postarší sourozenci, kteří žijí spolu, dva přátelé, kteří spolu žijí, vše platí společně a občas vychovávají i dítě jednoho z nich. Proč by stát neměl uznat i jejich vztah? Dalším argumentem, který hovoří proti, je to, že pokud se upraví zákon o manželství a bude zahrnovat stejnopohlavní páry, tak by zároveň měla ospravedlnit i polygamii a polyandrii. Tento argument zastánci stejnopohlavních svazků odmítají. Ale autor si pokládá otázku, proč by dvě ženy mohly uzavřít manželství, když by se nemohly uzavřít skupinové sňatky? Dle jeho názoru dobrá odpověď na to neexistuje.

Celý článek je uzavřen myšlenkami, že neznáme odpověď na to, jestli tyto svazky budou důvodem k vyššímu procentu nevěry či počtu nemanželských dětí. Je však jisté, že by se tím vyvažující normy a veřejný zájem manželství vůbec staly nekoherentní. Pokud bude stejnopohlavní manželství uzákoněno – což pro tyto páry nemá smysl, tak ale také to bude důkazem toho, že manželství je spojeno spíše s touhami dospělých než zájmy dětí. Pokud se manželství pohne tímto směrem, tím hůř pro budoucnost. (The case for marriage, 2010)

3.4.3 Osvojení

Osvojení a adopce jsou synonymy, mají tedy stejný význam. Adoptivní rodiče přijímají dítě jako by bylo jejich vlastní a tedy spolu s dítětem také přijmou od jeho biologických rodičů práva a povinnosti. (Neckař, 2009)

Dle § 794 nového občanského zákoníku se osvojením rozumí přijetí cizí osoby za vlastní. Následující paragraf nám říká, že předpokladem osvojení je takový vztah mezi osvojitelem a osvojencem, jaký je mezi rodičem a dítětem, nebo že tu jsou alespoň základy takového vztahu. O osvojení nezletilého rozhoduje soud na návrh osoby, která chce dítě osvojit. Na základě rozhodnutí soudu o osvojení se osvojitel do matriky zapíše jako rodič, či rodiče.

Dle § 799 se osvojitelem může stát pouze zletilá a svéprávná osoba, která je schopná se svými osobními vlastnostmi a způsobem života, jakož i důvody a pohnutkami, které ji

vedou k osvojení, že bude pro osvojované dobrým rodičem. Zdravotní stav osvojitele či osvojitelů nesmí omezovat péči o dítě v značné míře. (Občanský zákoník, 2012)

Internetový portál Stejná rodina (2014) v jednoduchosti popisuje, co je to osvojení. Osvojení je nově vnímáno jako forma rodičovství, nikoli jako forma náhradní péče o dítě. Osvojení je v České republice možné pouze manželskými páry (tj. heterosexuálními). Je ale možné, aby dítě bylo osvojeno jedinou osobou, to se zatím stává pouze ve výjimečných případech. Tímto jediným osvojitelem může být buď jeden z manželů a nebo takzvaná jiná osoba. Touto jinou osobou může být jedinec, který sice nežije sám, ale také nežije v žádném uznaném svazku. Nemůže se však jednat o registrované partnery, jelikož zákon o registrovaném partnerství zakazuje, aby se některý z partnerů stal osvojitelem (§ 13 odst. 2 zákon o registrovaném partnerství).

Je tedy možné, aby v České republice gay, lesba či bisexuální jedinec si osvojil dítě jako jediný osvojitel, pokud ale nežije v registrovaném partnerství. Úřady nesmí odmítnout žádost jediného osvojitele o osvojení dítěte z důvodu sexuální orientace žadatele. (Stejná rodina, 2014)

3.4.4 Pěstounská péče

Pěstounská péče znamená formu náhradní výchovy. Dítě je vychováváno v rodině místo v ústavu. Biologičtí rodiče či jiní příbuzní mají nadále možnost se s dítětem stýkat, případně při vhodné sociální situaci i požádat o vrácení dítěte do své péče. (Neckař, 2009)

Jedná se o jednu z možností náhradní rodinné péče, jejímž účelem je zejména výkon osobní péče o dítě osobou odlišnou od rodiče nebo poručníka, pakliže rodiče tuto péči nemohou vykonávat. Pokud nastane situace, že rodiče dítěte neumí, nechťejí nebo se nemohou o své dítě postarat, musí stát zajistit náhradní péči o dítě v prostředí, které rodinu nejvíce připomíná, tímto prostředím je právě pěstounská rodina. Ta musí být pojímána jako subsidiární k péči vlastních rodičů. Tato péče musí mít přednost před péčí nerodinnou, která je poskytována například v ústavech nebo v jiných zařízeních ústavního typu. (Stejná rodina, 2014a)

Nový občanský zákoník (2012) dle § 958 až 970 upravuje pěstounskou péči. Paragraf 966 nového občanského zákoníku udává, že pěstoun je povinen a oprávněn o dítě osobně pečovat. V následujícím odstavci je popisováno, že pěstoun má při výchově přiměřené povinnosti a práva rodičů. Jeho povinnostmi je rozhodovat jen o běžných záležitostech dítěte.

Paragraf § 967 říká: „*Pěstoun má povinnost udržovat, rozvíjet a prohlubovat sounáležitost dítěte s jeho rodiči, dalšími příbuznými a osobami dítěti blízkými. Má povinnost umožnit styk rodičů s dítětem v pěstounské péči, ledaže soud stanoví jinak.*“ (Občanský zákoník, 2012)

Následující paragrafy popisují, že dítě dle svých možností vypomáhá v pěstounově domácnosti, má-li příjem, přispívá i na úhradu společných potřeb rodiny. Pokud dojde k podstatným změnám poměrů či neshodám na jakékoli ze tří stran (dítě, rodič, pěstoun), může jakákoli z těchto stran navrhnout soudu změnu práv a povinností, zrušení pěstounské péče, nebo jiné rozhodnutí. Pěstounská péče zaniká nejpozději nabytím plné svéprávnosti dítěte, nebo jeho zletilostí. (Občanský zákoník, 2012)

Homosexuální jedinci se mohou stát pěstouny, ale pouze individuálně. O pěstounskou péči může žádat i osoba, která je v registrovaném partnerství, neboť neexistuje žádný právní předpis, který by toto rozhodnutí zakazoval. Úřady nesmí odmítnout žádost o pěstounskou péči z důvodů sexuální orientace žadatele, jednalo by se o diskriminaci.

Do společné pěstounské péče může být dítě svěřeno pouze manželům – heterosexuální pár. Stejnopohlavní páry nemohou žádat o společnou pěstounskou péči. Se souhlasem druhého manžela dítě může být svěřeno do pěstounské péče jen jednoho z manželů. (Stejná rodina, 2014a)

3.4.5 Umělé oplodnění

Asistovaná reprodukce je v České republice upravena zákonem č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, který nad rámec zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách upravuje ty služby, u kterých je potřeba zvýšená ochrana pacientů. Zákon o specifických zdravotních službách pojímá asistovanou reprodukci jako léčbu, kterou je možno poskytnout v případě neplodnosti ženy či muže, nebo absence ženy donosit dítě z důvodů geneticky přenosných chorob či vad. (Stejná rodina, 2014b)

Zákon č. 373/2011 Sb. o specifických zdravotních službách nám v paragrafu 3, odstavci prvním vymezuje pojem asistovaná reprodukce následovně: jedná se o metody a postupy, při kterých dochází k odběru a manipulaci se zárodečnými buňkami. Poté dojde ke vzniku lidského embrya oplodněním vajíčka spermií mimo tělo ženy a k manipulaci s embryi, včetně jejich uchovávání za účelem umělého oplodnění ženy. K tomu dochází z různých důvodů:

- a) ze zdravotních důvodů (léčba neplodnosti)

- b) časné genetické vyšetření embrya (pokud by zdraví budoucího dítěte bylo ohroženo z důvodu prokazatelného rizika přenosu geneticky podmíněných nemocí či vad, jejichž nositelem je tato žena nebo muž.

Stejný paragraf, odstavec třetí nám popisuje, co se rozumí umělým oplodněním. Za první je to zavedení spermií do pohlavních orgánů ženy, nebo se jedná o přenos lidského embrya vzniklého oplodněním vajíčka spermií mimo tělo ženy do pohlavních orgánů. Následující odstavec popisuje, že pro umělé oplodnění lze použít vajíčka získaná od této ženy, spermie získaná od muže, který se ženou postupuje léčbu neplodnosti společně, nebo zárodečné buňky darované jinou osobou, která je označena jako anonymní dárce. (zákon č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách)

Stejná rodina udává, že předpokladem pro provedení umělého oplodnění je žádost muže a ženy, kteří jsou neplodným párem a splňují podmínky dle zákona o specifických zdravotních službách, která nesmí být starší než 6 měsíců. Zákon dále stanovuje další požadavky, bez kterých není možné tento zákrok provést – žena musí být v plodném věku, nesmí být starší 49 let, nesmí být s mužem v příbuzenském vztahu vylučujícím uzavření manželství. Žena dále musí být pro provedení asistované reprodukce zdravotně způsobilá, nesmí být omezena na svéprávnosti.

O umělé oplodnění může požádat pouze heterosexuální pár, není podmínkou, aby byl sezdáný. V důsledku tohoto paragrafu není v České republice možné, aby lesbické ženy, či ženy bez partnera žádaly o asistovanou reprodukci.

Občanský zákoník stanovuje, že matkou dítěte je žena, která dítě porodila. Zákon o specifických zdravotních službách vyžaduje, aby žádost o umělé oplodnění podala žena a muž, což pak zcela koresponduje s § 787 občanského zákoníku, který stanoví domněnku, že otcem dítěte počatého umělým oplodněním, které se narodí neprovdané ženě, je muž, který podepsal žádost o umělé oplodnění a tak k němu dal souhlas. (Stejná rodina, 2014b)

Z výše uvedeného vyplývá, že možnost umělého oplodnění je pro lesbické ženy v České republice oficiálně uzavřena. I přesto kliniky, které se specializují na asistovanou reprodukci, jsou vyhledávané jak heterosexuálními, tak homosexuálními páry (lesbami). Rozdíl je v tom, že heterosexuální ženy sem přicházejí v souladu se zákonem, lesbické páry svou orientaci spíše skrývají. K tomu jim může vypomáhat například kamarád, který je doprovází při návštěvách kliniky. Ten zde má roli budoucího otce, formálně se zavazuje

k právům a povinnostem vůči dítěti. Po narození dítěte ale tento závazek neuplatňuje a často není zapsán ani v rodném listě jako otec dítěte. (Nedbálková, 2011)

Zajímavé je sledovat možnosti dárce spermatu pro lesbické ženy. Pokud se lesba dostane na kliniku asistované reprodukce, kde bude možné, aby podstoupila tento zákrok, má volbu, zda chce být oplodněna anonymním dárce, který je v registru kliniky, nebo dárce, kterého si sama zvolí. U druhé možnosti si ženy mohou zvolit například, zda bude dárce jejich známý – u této volby musí promyslet také otázku budoucnosti. Jak tohoto známého představí svému potomkovi? Jen jako známého, kamaráda, či přímo otce? Zde existuje ještě jedna možnost, vybrat si dárce sama například na internetové seznamce. (Nedbálková, 2011)

3.4.6 Náhradní mateřství

Náhradní mateřství neboli surogátní mateřství není v českém právním řádu nijak zvlášť výslovně zakázáno ani dovoleno. V novém občanském zákoníku je jediná zmínka a to v souvislosti s osvojením. V § 804 stojí: „*Osvojení je vyloučeno mezi osobami spolu příbuznými v přímé linii a mezi sourozenci. To neplatí v případě náhradního mateřství.*“ Z této nepřímé zmínky vyplývá, že zákonodárci pravděpodobně do budoucna s náhradním mateřstvím budou počítat. Jaká ale bude právní úprava, zatím není jasné. Někteří právníci zastávají názor, že v souladu s čl. 2 odst. 3 Listiny základních práv a svobod, který říká, že co není zákonem zakázáno, je možné činit, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá. Díky tomuto odstavci by mělo být možné uzavřít smlouvu o náhradním mateřství mezi náhradní matkou a párem o tom, že náhradní matka po donošení dítěte bude souhlasit s jeho osvojením. Na druhé straně je ale názor, že jakákoli smlouva, která pojednává o „předání dítěte“, by odporovala zákonu a tím se stala neplatnou z důvodu, že lidské bytosti nejsou objektem, ale subjektem práva. V případě, že je náhradní matce nabídnuta odměna za donošení dítěte a za souhlas s jeho osvojením, může se jednat o trestný čin. (Stejná rodina, 2014c)

Náhradní mateřství není jednáním kriminálním (jako je tomu v jiných státech), má komerční realizace trestněprávní dopad. Trestní zákoník § 169 zakazuje svěřeni dítěte za odměnu do péče jiného za účelem osvojení nebo pro podobný účel. Z toho vyplývá, že sjednání náhradního mateřství za úplatu lze považovat za naplnění skutkové podstaty trestného činu. Surogátní matka i neplodný pár by se za komercializaci svého záměru vystavily riziku trestního stíhání. V tomto případě by se postavení a budoucnost dítěte mohly stát velice nejisté. (Zemandlová, 2012)

I přesto, že dopadá i na vztahy mezi dvěma soukromoprávními osobami – tedy poskytovatelem zdravotních služeb a pacientem, lze zde zákon o specifických zdravotních službách považovat spíše za veřejnoprávní předpis. Tento zákon reguluje podmínky, za kterých může být poskytována asistovaná reprodukce. Náhradní mateřství zde není zmíněno, ale výkladem relevantních ustanovení lze dospět k závěru, že zákon této možnosti nebrání. (Zemandlová, 2012)

Pokud by se pár pokusil o náhradní mateřství v cizím státu, ve kterém je tato možnost, mohou poté rodiče-osvojitelé žádat o uznání i v České republice. Otázkou zůstává, jak by se soudy postavily k žádosti o uznání osvojení homosexuálního páru, a který navíc vstoupil do registrovaného partnerství. (Stejná rodina, 2014c)

Světová zdravotnická organizace hovoří o náhradním mateřství, přesněji řečeno o ženě, která nosí dítě na základě dohody s budoucími rodiči dítěte, jako o „Gestacional carrier (surrogate)“, což by se dalo přeložit jako náhradní matka. Gamety mohou pocházet buď od budoucích rodičů, nebo od třetí osoby či osob. (Zegers-Hochschild, 2009)

Dle IFGO – Internacional Federation of Gynecology and Obstetrics, což je mezinárodní federace porodnictví a gynekologie, uvádí, že náhradní mateřství, které se provádí asistovanou reprodukcí, která se používá pouze v případech ordinace lékařem. Jedná se o reprodukční model, kdy žena (=náhradní matka) otěhotní a donosí dítě pro pár, ve kterém je žena neschopna otěhotnět a neschopna porodu pro kongenitální nebo děložní abnormalitu. Nebo není těhotenství možné z důvodu vážné zdravotní kontraindikace. (Ethical issues in obstetrics and gynecology, 2012)

Mohou být až tři modely náhradního mateřství, a to:

- Dítě může mít až pět rodičů v biologickém a právním smyslu. K tomu dochází, pokud nemá surrogátní matka k embryu, které nosí v děloze, jakoukoli genetickou vazbu. To se stává v případě, že embryo vzniklo spojením dárcovského vajíčka a dárcovskou spermií nebo jde o darované embryo. Pár, který si dítě po porodu osvojí, nemá – stejně jako náhradní matka – k dítěti žádný biologický vztah.
- Druhou možností je, pokud náhradní matka je současně i genetickou matkou. Spermie může pocházet od budoucího otce nebo od dárce.
- Třetí možností je embryo geneticky spojeno s mužem i ženou z neplodného páru. V tomto případě náhradní matka „pouze“ dítě odnosi a porodí. Dle organizace IFGO se jedná o eticky nepřijatelnější variantu. (Zemandlová, 2012)

Mezinárodní federace porodnictví a gynekologie uvádí etická doporučení, v jakých případech provádět náhradní mateřství:

- Lze provádět pouze kvůli zdravotní indikaci.
- Je vhodné snížit pravděpodobnost vícečetného těhotenství.
- Musí být respektována autonomie náhradní matky. To ve všech stádiích těhotenství, a v ostatních rozhodnutích, které se těhotenství týkají.
- Jak náhradní matka, tak neplodný pár by měl dostat úplné a nezávislé právní, psychologické a sociální poradenství.
- Spermie a vajíčka by měly pocházet od neplodného páru, aby dítě s tímto párem bylo spojeno geneticky.
- Tento zákrok musí být proveden na specializovaném pracovišti.
- Náhradní mateřství by nemělo být komerční. (Ethical issues in obstetrics and gynecology, 2012)

4 Metodika šetření

Tato kapitola se zabývá plánem šetření, kde jsem zvolila kvantitativní model. Cílem šetření bylo zjistit, jaký pohled zaujímá společnost na otázku rodičovství homosexuálních párů. Kapitola obsahuje hlavní výzkumný cíl a z něj plynoucí dílčí výzkumné otázky.

Šetření je jedním z druhů výzkumné činnosti, které směřují k získání empirického materiálu. Pojem šetření se blíží k pojmu průzkumu. (Zich, 2009)

Existuje určitý předpoklad, že lidské chování se do jisté míry může předpovídat a měřit. Kvantitativní výzkum či šetření využívá náhodné výběry pomocí testů, dotazníků či pozorování. Výhodou kvantitativního výzkumu je, že se jedná o relativně rychlý a přímočarý sběr informací, je užitečný při zkoumání velkých skupin a dá se zobecnit na populaci. (Hendl, 2016)

4.1 Hlavní a dílčí otázky šetření

Hlavní otázka šetření zní:

- Jaký zaujímá společnost názor na rodičovství homosexuálních párů?

Pro zjištění hlavní otázky šetření jsem zvolila následující dílčí výzkumné otázky:

- 1) Jak se respondenti staví k otázce homosexuality?
- 2) Souhlasí respondenti s rodičovstvím homosexuálů?
- 3) Domnívají se respondenti, že by dítě v péči dvou matek nebo dvou otců mohlo být nějak frustrováno?

4.2 Proměnné a hypotézy

V rámci výzkumného šetření jsem určila následující proměnné: pohlaví a věk respondentů. Dále se zaměřuji na dosažené vzdělání a víru.

Na výše uvedených poznatcích, které jsem zpracovala v teoretické části, jsem vypracovala 4 hypotézy. Z těchto hypotéz jsem posléze vycházela při zpracování otázek, které byly použity v dotazníku.

1. Vliv pohlaví respondentů

Domnívám se, že mi vrátí více dotazníků, které budou vyplněny od žen. Jedním z důvodů je i role, která je ženám připisována ohledně péče o rodinu, odnošení dítěte, vytváření rodinného klimatu. Myslím si, že budou více zainteresované do tohoto tématu.

Dalším předpokladem je fakt, že nebudou větší rozdíly mezi muži a ženami na otázku, jaký názor mají na homosexuály. Ale v otázce, zda by souhlasili s rodičovstvím homosexuálů, se domnívám, že již nebudou tak jednoznačně souhlasit.

2. Otázka víry dotázaných

Předpokládám, že věřící osoby budou mít konzervativnější názor na problematiku rodičovství homosexuálních párů. Také se domnívám, že v tomto ohledu bude hrát určitou roli církev, ke které se respondenti hlásí.

3. Rozdílnost vzdělání respondentů

Nepředpokládám, že budou výrazné rozdíly v tom, jakou školu mají respondenti vystudovanou. Domnívám se, že názory na tuto problematiku nevytváří školské instituce, které děti a studenti navštěvují, ale především rodina a osobní hodnoty jedince.

4. Rozdíly mezi věkovými kategoriemi

Domnívám se, že starší generace (nad 56 let) bude hodnotit rodičovství homosexuálních párů hůře než nejmladší sledovaná skupina. Můj předpoklad je míra souhlasu (ano nebo spíše ano) u starší skupiny pod 40 % a u mladší skupiny nad 70 %.

4.3 Operacionalizace

Operacionalizací se rozumí definování pojmů, které nám v šetření vyjadřují důležité vlastnosti sociálních jevů pro potřeby daného empirického měření. Jedná se o rozložení obsahu na empiricky sledovatelné znaky. (Zich, s. 31, 2009)

Dílčí výzkumné otázky zde byly operacionalizovány do otázek nižší úrovně, které byly vloženy do dotazníku.

1) Jak se respondenti staví k otázce homosexuality?

Druhá dílčí výzkumná otázka se zobrazuje v otázkách:

- Jak byste ohodnotil/a svůj postoj k homosexualitě na škále od 1 do 5?
- Souhlasíte s tím, že homosexuálové mohou uzavřít registrované partnerství?

2) Souhlasí respondenti s rodičovstvím homosexuálů?

Třetí dílčí výzkumná otázka je zobrazena v:

- Jaký zaujímáte postoj k právům homosexuálů na adopci dětí?

Tato otázka byla rozdělena do dalších podotázek. Respondenti v tabulce zaškrtnuli míru souhlasu s jednotlivými možnostmi.

- Osvojení (adopce) biologického dítěte registrovaného partnera
- Osvojení (adopce) dětí z dětského domova
- Osvojení (adopce) dětí z dětského domova svobodným homosexuálním jedincem
- Osvojení (adopce) dětí náhradních matek
- Umělé oplodnění jedné z partnerek

3) Domnívají se respondenti, že by dítě v péči dvou matek nebo dvou otců mohlo být nějak frustrováno?

Čtvrtá dílčí výzkumná otázka je zobrazena v předposlední otázce dotazníku.

- Domnívají se respondenti, že by dítě v péči dvou matek nebo dvou otců mohlo být nějak frustrováno?

Tato otázka byla rozdělena do dalších podotázek, které jsou zobrazeny jako předsudky. Respondenti označovali, do jaké míry s tvrzením souhlasí.

- Těmto dětem chybí potřebný mužský či ženský vzor
- Tyto děti se nebudou mít stejně dobře, jako děti v heterosexuálních rodinách
- Tyto děti mohou být obětí šikany častěji, než děti z heterosexuálních rodin
- Ovlivnění sexuální orientace v dospělosti

K těmto výzkumným otázkám jsem se ještě zaměřila na určité demografické údaje o respondentech. Tyto otázky jsou v dotazníku:

- Pohlaví?
- Věk?
- Nejvyšší dosažené vzdělání?
- Víra?

Další 4 otázky v dotazníku měly informační charakter.

4.4 Metoda sběru dat

Šetření je kvantitativního rázu. Sběr dat byl proveden pomocí dvou dotazníků.

Dotazníkové šetření je sběr informací, v písemné podobě. Tato metoda umožňuje tazateli získat velké množství informací, které však jsou popisné a hrubé. Výhodou je, že se zde neobjevují zkreslující vlivy vyplývající z osoby tazatele, jako se tomu například může stát u rozhovoru (falsifikace, osobnost tazatele, nepřesný záznam). (Zich, s. 6, 2009)

První z dotazníků byl určen široké veřejnosti a zabýval se pohledem na homosexualitu a jí daných souvislostí jako registrované partnerství, rodičovství. Dotazníky mají 12 otázek.

Tyto dotazníky byly rozdány v dvou podobách. A to buď v papírové podobě, nebo přes elektronické dotazování. Elektronické dotazování bylo možné pouze přímým odkazem skrze můj soukromý email. Dotazníky byly mnou rozeslány nebo doneseny na místa: Husitská teologická fakulta Univerzity Karlovy, Česká zemědělská univerzita, Vyšší škola sociálně právní, Nemocnice Semily, Bozkovské dolomitové jeskyně, Stavební firma IRSA, Zahradní centrum Chuchelna, PRODIS, Veterina Semily, Kadeřnictví Liberec, osa Be happy Semily.

Druhé dotazníky byly určené pro homosexuální osoby. Opět se jednalo o dotazníkové šetření, kde dotazník obsahoval 9 otázek. U většiny z nich mohl respondent zvolit jednu z uvedených možností, u jedné otázky mohl označit více odpovědí. Dvě otázky byly zcela volného charakteru. Celkem se mi dostalo zpět 16 odpovědí. Všechny osoby byly osloveny přímo.

4.5 Vzorek šetření

Vzorek šetření byl zvolen na širokou veřejnost. Veřejnost byla rozdělena do 4 věkových kategorií – do 26 let, od 27 do 40 let, od 41 do 55 let a nad 56 let. Předpokládám, že respondenti pocházejí z různých koutů České republiky. Nicméně šetření bylo prováděno především v hlavním městě Praha a v okolí města Semily, které se nachází na severu Čech.

Respondenti se dostali k dotazníkům buď v papírové podobě na uvedených místech v předchozí podkapitole, nebo byly mnou osloveny přes emailovou zprávu, ve které se přes odkaz mohli dostat na online dotazník.

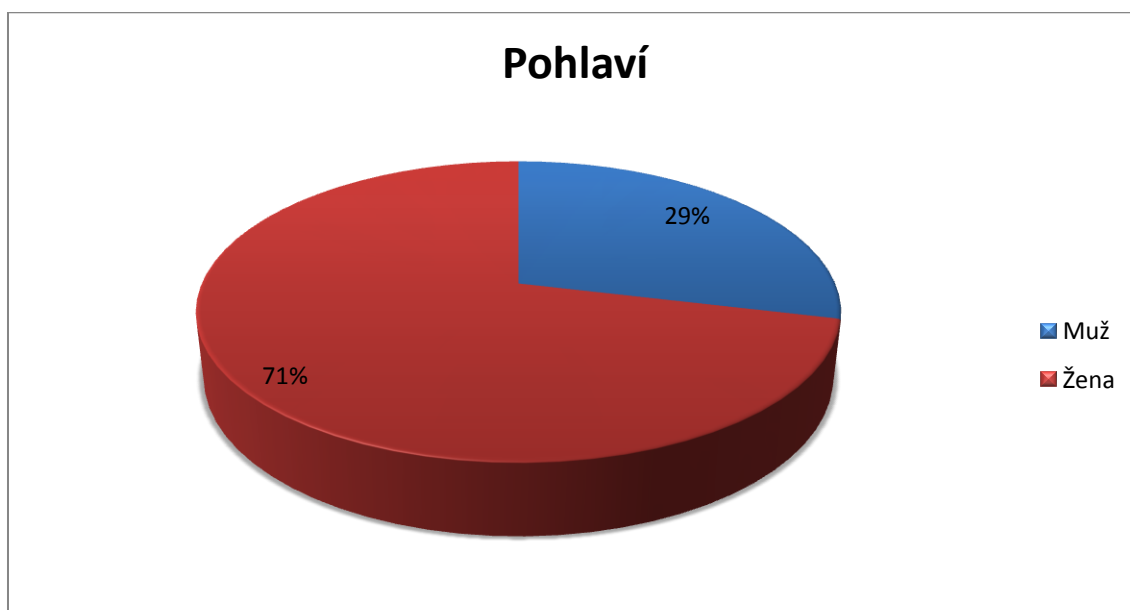
4.6 Výsledky šetření

V této podkapitole jsou rozpracována a graficky znázorněna data, která vznikla analýzou dotazníků.

1. Pohlaví

Celkem se mi zpět vrátilo 167 dotazníků. Z toho se jednalo o 48 mužů a 119 žen. Čím byla způsobena vyšší návratnost u žen? Je možné, že v organizacích, kde jsem dotazníky nechávala, je jich více zaměstnáno, ale ani to nemusí být pravda. Vzhledem k množství zaměstnavatelů, kde jsem dotazníky nebo emailový odkaz na ně nechala, je málo pravděpodobné, že by se jednalo o tuto domněnku (pracuje tam více žen). Možnou cestou, proč mi dotazník vyplnilo více žen, může být ta, že role mateřství jim je o něco bližší než mužům. Procentuální zastoupení je vidět na následujícím grafu:

Graf č. 1: Pohlaví respondentů

(Vlastní práce, 2016)

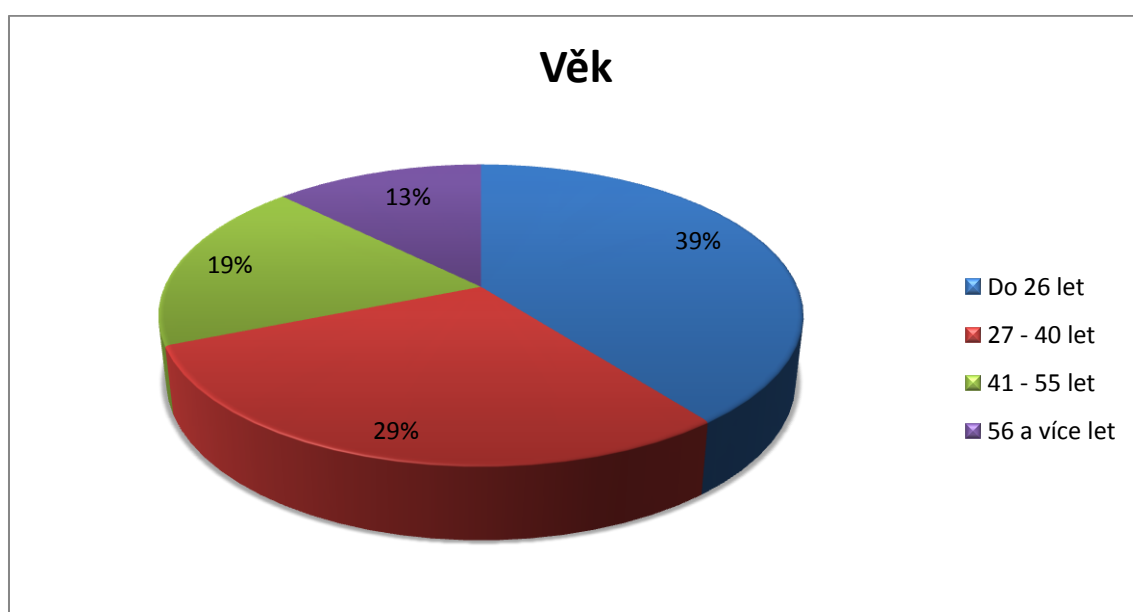
2. Věk

Druhý graf nám znázorňuje věk respondentů. Vzhledem k tomu, že jsem studentkou a často se pohybuji i na půdě jiných fakult, je procento nejmladší skupiny respondentů vyšší než zbylé kategorie. V přesných číslech se jedná o:

- Do 26 let – celkem 66 respondentů
- 27-40 let – 49 respondentů
- 41-55 let – 31 respondentů
- 56 a více let - 21 respondentů

Jedna respondentka mi do poslední otevřené otázky, která sloužila pro případné volné odpovědi, uvedla, že jí je 86 let. Předpokládám, že to byla nejstarší účastnice tohoto šetření. Graf číslo 2 věk respondentů ukazuje v procentuálním zastoupení.

Graf č. 2: Věk respondentů

(Vlastní práce, 2016)

3. Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

V následující tabulce je možné vidět, jaké mají respondenti nejvyšší dosažené vzdělání.

Tabulka č. 1: Nejvyšší dosažené vzdělání

Nejvyšší dosažené vzdělání	
Základní	3
Vyučen(a)	3
Středoškolské (vyučen(a) s maturitou	59
Vyšší odborné	24
Vysokoškolské	78

(Vlastní práce, 2016)

Opět zde můžeme vidět vyšší procento vysokoškoláků, kteří se účastnili šetření. To je pravděpodobně způsobeno i ohlasem, které toto téma vzbudilo u mých spolužáků, když prvně slyšeli o tom, jaké téma budu zpracovávat. V grafu je věk zpracován v procentuální podobě.

Graf č. 3: Nejvyšší dosažené vzdělání

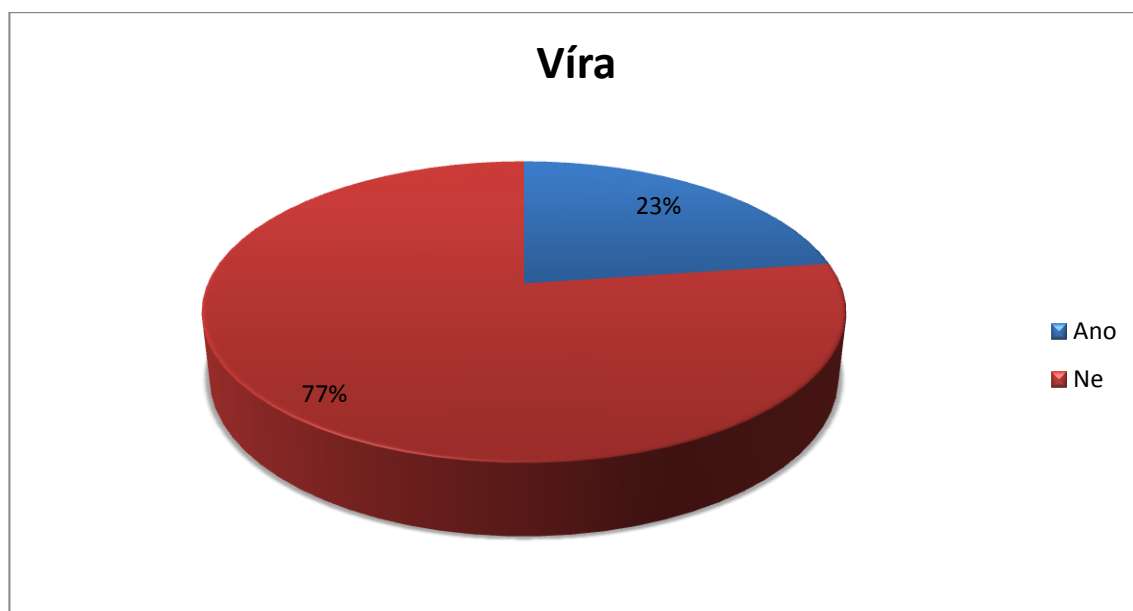
(Vlastní práce, 2016)

4. Jste věřící?

Otázku ohledně víry jsem do dotazníku zpracovala pouze z důvodu, že existují určité předsudky. Jedním z těchto předsudků je ten, že víra a homosexualita se neslučují. Z toho důvodu jsem chtěla vidět, jaký názor na homosexualitu mají věřící lidé. Z 167 respondentů je celkem 38 věřících.

Graf č. 4: Víra

(Vlastní práce, 2016)

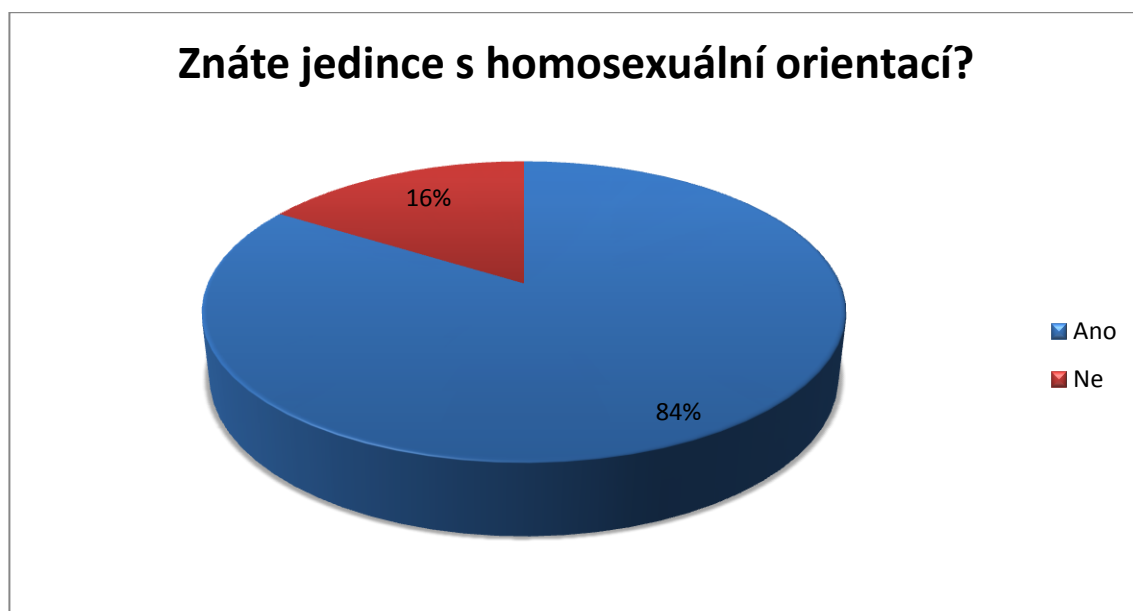
5. Pokud ano, k jaké církvi se hlásíte?

Respondenti v dotazníku mohli vyplnit volnou otázku, k jaké církvi se hlásí. Celkem 19 z nich se hlásí k římskokatolické církvi, pět respondentů označilo Církev československou husitskou. Tři respondenti se hlásí k Českobratrské církvi evangelické. Dva respondenti se zapsali pod pravoslavné. Jeden respondent zapsal, že se hlásí k novým náboženským směrům. Někteří respondenti tuto odpověď neuvedli.

6. Znáte ve svém okolí nějakého člověka s homosexuální orientací?

Otázka mi zobrazuje, kolik respondentů zná ve svém okolí jedince s homosexuální orientací. Z 167 respondentů celých 140 odpovědí uvedlo, že znají homosexuálně zaměřené osoby. 27 respondentů nezná nebo se domnívají, že tyto jedince neznají. Graf nám zobrazuje procenta respondentů, kteří znají/neznají homosexuály.

Graf č. 5: Znáte homosexuálního jedince

(Vlastní práce, 2016)

7. Jak byste ohodnotila svůj postoj k homosexualitě na škále od 1 do 5? (1 – pozitivně, 2 – spíše pozitivně, 3 – neutrální postoj, 4 – spíše negativně, 5 - negativně)

Tato otázka nám zobrazuje postoj respondentů na osoby s homosexuální orientací. Respondenti v dotazníku mohli označit na škále 1 až 5 jejich postoj ((1 – pozitivně, 2 – spíše pozitivně, 3 – neutrální postoj, 4 – spíše negativně, 5 - negativně). První tři čísla, tedy 1, 2 a 3 nám vypovídají o toleranci gayů/leseb. Škála 4 a 5 nám už zobrazuje určité negativní postoje respondentů. Tito respondenti osoby také tolerují, ale ve většině případů mají jasný názor na tuto menšinu. V následující tabulce je zobrazen přesný počet respondentů u jednotlivých číselných škál. Následující graf nám zobrazuje procentuální zastoupení.

Tabulka č. 2: Postoj k homosexualitě

Škála	Počet respondentů
1	49
2	36
3	64
4	11
5	7

(Vlastní práce, 2016)

Graf č. 6: Postoj k homosexualitě

(Vlastní práce, 2016)

Z grafu jasně vyplývá, že respondentům, kteří se zúčastnili šetření, v 89 % procentech nevadí homosexuální orientace. Čtyři procenta respondentů mají negativní názor na homosexuály, jedná se tedy o 7 osob.

8. Souhlasíte s tím, že homosexuálové mohou uzavřít registrované partnerství?

Z 167 respondentů celkem 154 nevadí registrace partnerství, což je 92 %. 13 respondentů nesouhlasí s tímto druhem sňatku, tedy 8 %.

Jedna respondentka, která je věřící a přiznala pravoslavnou církev do poslední otevřené odpovědi, která sloužila pro jakýkoli názor, napsala:

„Souhlasím s úředním sňatkem, nesouhlasím s církevním sňatkem. Homosexuálové jsou skvělí lidé, ale před bohem by měli stát pouze heterosexuálové.“ Respondent č. 87

Graf č. 7: Postoj k registrovanému partnerství

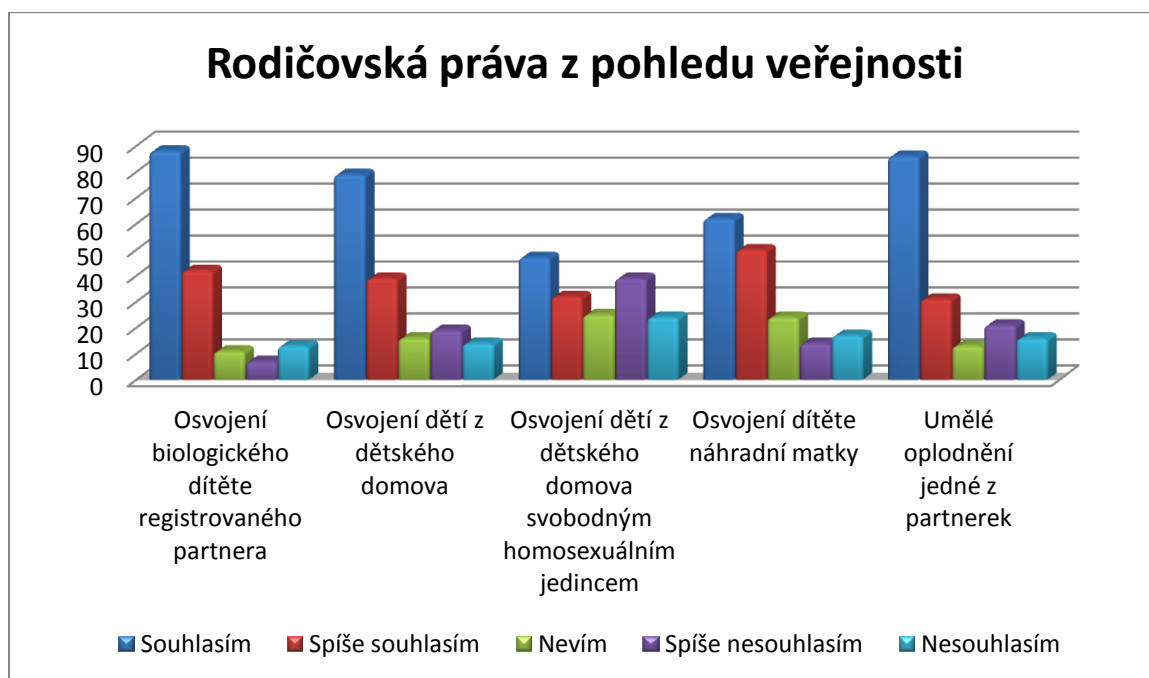

(Vlastní práce, 2016)

9. Jaký zaujímáte postoj k právům homosexuálů na adopci dětí?

Tato otázka je zaměřena na postoj respondentů ohledně rodičovství homosexuálních párů. Hlavní otázka byla rozčleněna na dalších pět podotázek. V každé této podotázce mohli respondenti zaškrtnout, do jaké míry souhlasí s danou variantou. První graf č. 8 zobrazuje všechny varianty, které tvořily otázky. Následuje dalších pět grafů, které nám procentuálně zobrazují jednotlivé odpovědi. Ke každému grafu je přiřazena jedna tabulka, kde je zaznamenán přesný počet respondentů pod jednotlivou možností.

Graf č. 8: Pohled veřejnosti na rodiny homosexuálů

(Vlastní práce, 2016)

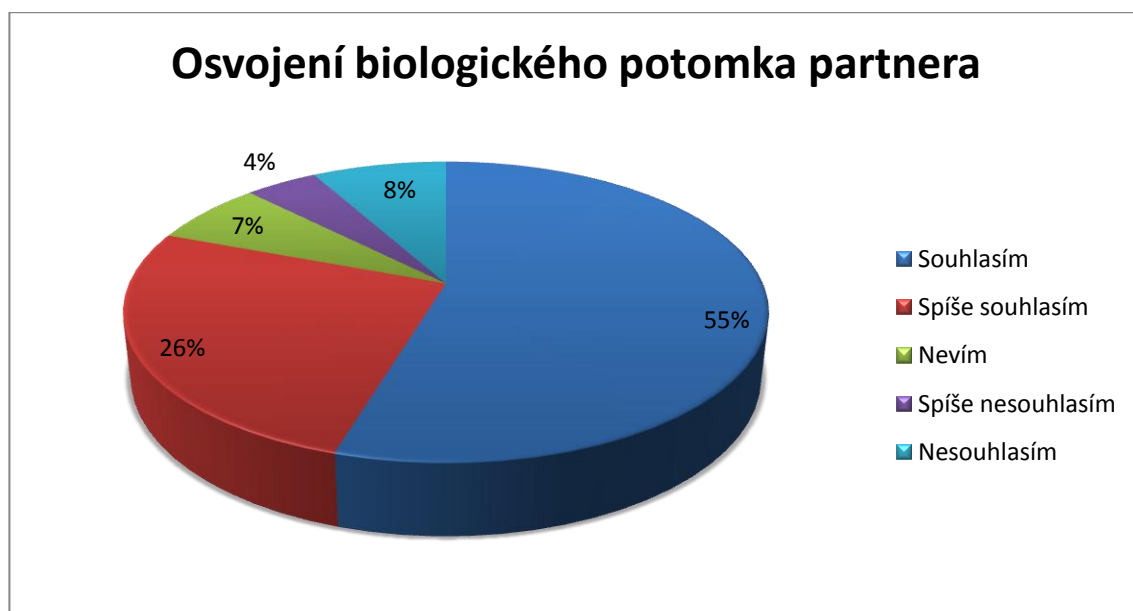
Na prvním grafu, který je podružný sloupcovému grafu, je zaznamenáno, zda respondenti souhlasí či nesouhlasí s osvojením biologického potomka jednoho z partnerů/partnerek. V tabulce můžeme vidět přesné počty.

Tabulka č. 3: Míra souhlasu s osvojením biologického potomka

	Souhlasím	Spíše souhlasím	Nevím	Spíše nesouhlasím	Nesouhlasím
Osvojení biologického potomka jednoho z partnerů	88	42	11	7	13

(Vlastní práce, 2016)

Graf č. 9: Osvojení biologického potomka partnera

(Vlastní práce, 2016)

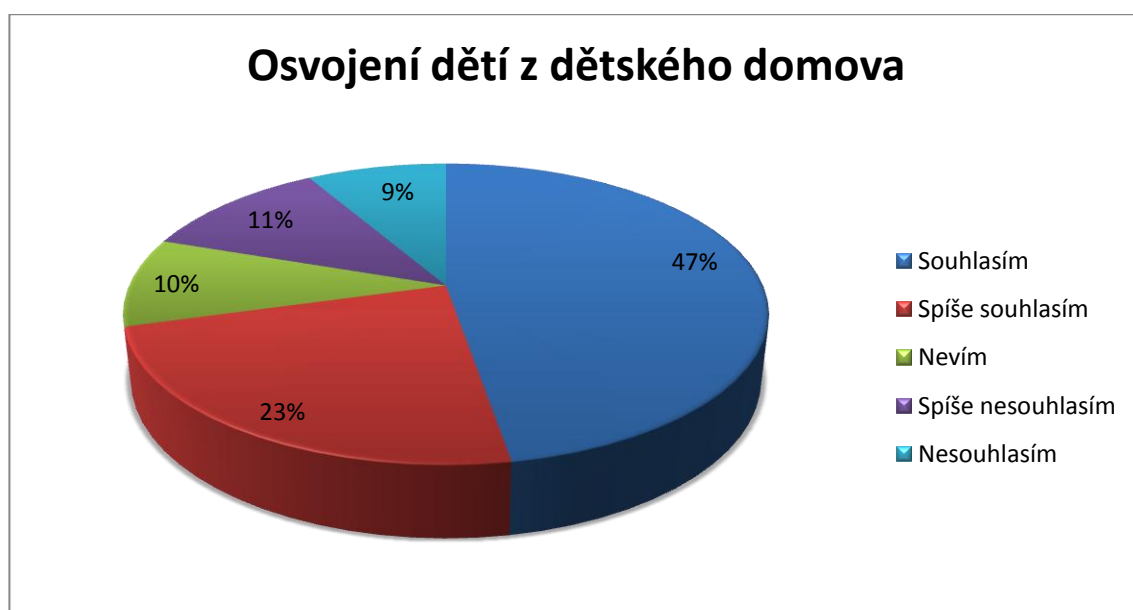
Další podružný graf grafu sloupcovému nám zobrazuje míru souhlasu s osvojením dítěte z dětského domova, v tabulce jsou přesné počty respondentů.

Tabulka č. 4: Míra souhlasu s osvojením dítěte z dětského domova

	Souhlasím	Spíše souhlasím	Nevím	Spíše nesouhlasím	Nesouhlasím
Osvojení dětí z dětského domova	79	39	16	19	14

(Vlastní práce, 2016)

Graf č. 10: Osvojení dětí z dětského domova

(Vlastní práce, 2016)

Tabulka č. 5 a graf č. 11 nám zobrazují přesné počty procenta míry souhlasu respondentů s osvojením dítěte z dětského domova homosexuálním jedincem.

Tabulka č. 5: Míra souhlasu s osvojením dítěte z dětského domova jedním homosexuálním jedincem

	Souhlasím	Spíše souhlasím	Nevím	Spíše nesouhlasím	Nesouhlasím
Osvojení dítěte z dětského domova homosexuálním jedincem	47	32	25	39	24

(Vlastní práce, 2016)

Graf č. 11: Osvojení dítěte z dětského domova homosexuálním jedincem

(Vlastní práce, 2016)

Tabulka č. 6 a graf č. 12 se zabývají mírou souhlasu respondentů s osvojením dítěte náhradní matky.

Tabulka č. 6: Míra souhlasu s osvojením dítěte náhradní matky

	Souhlasím	Spíše souhlasím	Nevím	Spíše nesouhlasím	Nesouhlasím
Osvojení dítěte náhradní matky	62	50	24	14	17

(Vlastní práce, 2016)

Graf č. 12: Osvojení dítěte náhradní matky

(Vlastní práce, 2016)

Tabulka č. 7 a graf č. 13 nám zobrazují míru souhlasu s umělým oplodněním jedné z partnerek.

Tabulka č. 7: Míra souhlasu s umělým oplodněním jedné z partnerek

	Souhlasím	Spíše souhlasím	Nevím	Spíše nesouhlasím	Nesouhlasím
Umělé oplodnění jedné z partnerek	86	31	13	21	16

(Vlastní práce, 2016)

Graf č. 13: Umělé oplodnění jedné z partnerek

(Vlastní práce, 2016)

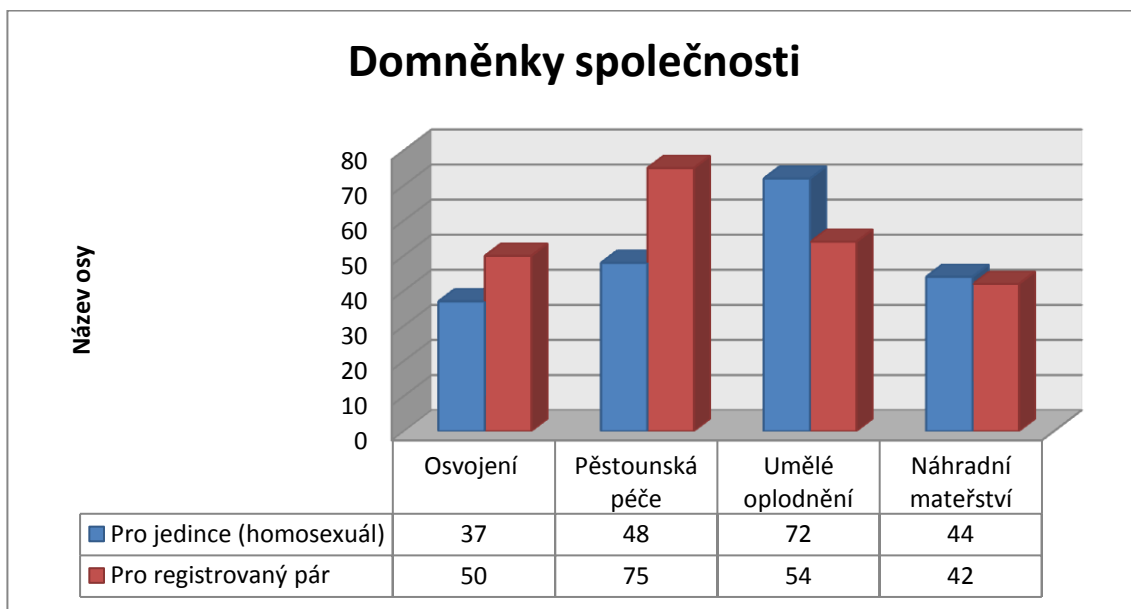
Na výše uvedených grafech, které patří k otázce číslo 9, můžeme vidět, že respondenti ve více jak v 50 % souhlasí s osvojením biologického dítěte registrovaného partnera a také s umělým oplodněním jedné z partnerek. Naopak pouze 28 % souhlasí a 19 % spíše souhlasí s tím, aby měl možnost jedinec homosexuál si osvojit dítě z dětského domova. V tomto případě více než polovina respondentů (53 %) neví nebo nesouhlasí s tím, aby homosexuálové měli tuto možnost. Celkově tyto grafy vyšly spíše pro rodičovství homosexuálních párů. Pokud sečteme souhlasím a spíše souhlasím, tak by jednotlivé možnosti dopadly následovně:

- 81 % respondentů souhlasí s osvojením biologického potomka partnera
- 70 % respondentů souhlasí s osvojením dětí z dětského domova (pro homosexuální pár)
- 47 % respondentů souhlasí s osvojením dítěte homosexuálním jedincem
- 67 % respondentů souhlasí s osvojením dítěte pro homosexuály od náhradní matky
- 69 % respondentů souhlasí s umělým oplodněním jedné z partnerek

Vzhledem k tomu, že následující možnost – Nevím – zaškrtnulo v každém případě zhruba od 7 % do 15 % respondentů je procento osob, které nesouhlasí s jednotlivými možnostmi, celkem nízké.

10. Máte povědomí o tom, jaké jsou možnosti rodičovství homosexuálů v České republice? V následující tabulce zaškrtněte (x), o čem se domníváte, že je zákonem umožněno:

Graf č. 14: Domněnky společnosti ohledně rodičovství homosexuálů

(Vlastní práce, 2016)

Tato otázka byla pouze informativní. Chtěla jsem se v ní dozvědět, jestli veřejnost zhruba má povědomí o tom, zda homosexuálové mohou osvojit/vzít do pěstounské péče/ umělé oplodnění nebo náhradní mateřství dítěte. U každé možnosti číslo zobrazuje, kolik respondentů se domnívá, že je tato forma rodičovství zákonem umožněna. Maximální číslo u každé možnosti je tedy 167.

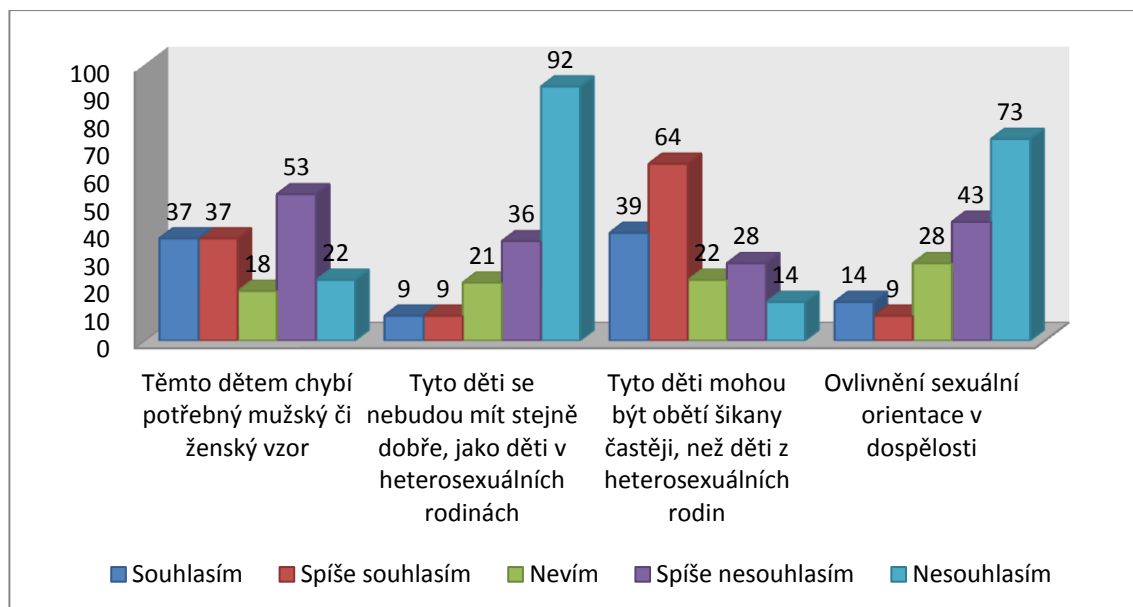
Někteří respondenti, kteří mi dotazník odevzdali v papírové podobě, vedle této otázky dopsali, že vůbec nemají povědomí a že pouze tipují. Správné odpovědi na tuto otázku jsou rozepsány u jednotlivých možností osvojení/početí dítěte v kapitole Rodina.

11. Domníváte se, že dítě vychováno v homosexuální rodině by mohlo být nějak frustrováno?

Poslední povinná otázka v dotazníku zjišťovala, jak respondenti souhlasí/nesouhlasí s jednotlivými tvrzeními. Jako tvrzení jsem použila předsudky, které jsou v souvislosti s homoparentalitou popisovány.

V prvním sloupcovém grafu, který patří pod tuto otázku, můžeme vidět, kolik respondentů souhlasí s daným tvrzením. Další grafy jsou rozpracovány dle tvrzení, v nich můžeme vidět procentuální zastoupení jednotlivých odpovědí.

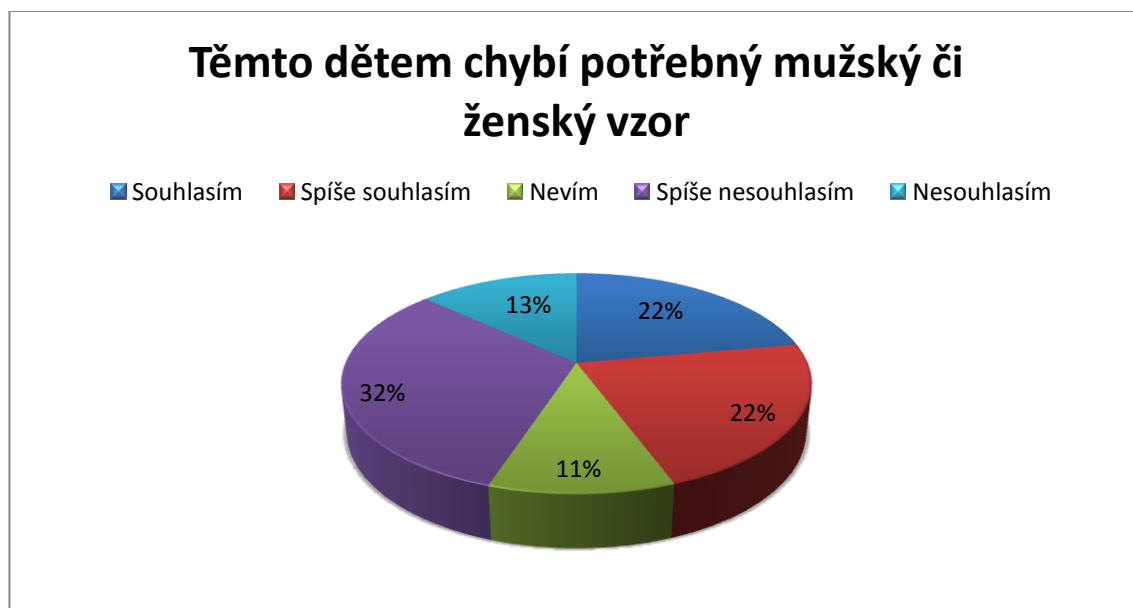
Graf č. 15: Předsudky ve společnosti

(Vlastní práce, 2016)

V následujícím grafu můžeme vidět, zda respondenti souhlasí s tvrzením, že dětem v homosexuálních rodinách chybí potřebný mužský/ženský vzor.

Graf č. 16: Domněnka A

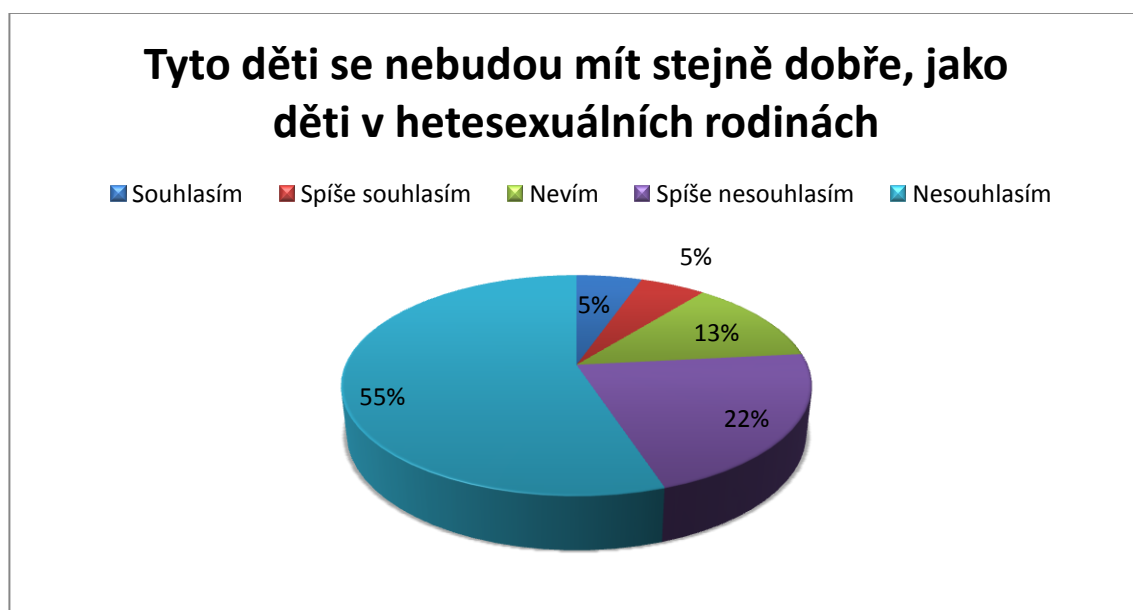

(Vlastní práce, 2016)

Graf č. 16 se ptá, zda dětem v homosexuálních rodinách chybí potřebný mužský či ženský vzor. Tento graf je jedním z nejvyrovnanějších. Můžete zde vidět, že 44 % respondentů s tímto tvrzením souhlasí nebo spíše souhlasí. A 45 % respondentů s tvrzením nesouhlasí nebo spíše nesouhlasí. Jedna respondentka ve 12. volné odpovědi dopsala větu, která souvisí s tímto grafem:

„K otázce, zda se domnívám, že dětem chybí potřebný mužský/ženský vzor - to si nemyslím, najdou si ho jinde (prarodiče, strýc, teta, kamarádi, sousedé...)... Respondent č. 150

Graf č. 17: Domněnka B

(Vlastní práce, 2016)

Nejvíce respondentů nesouhlasí s tvrzením, že by se děti v homosexuálních rodinách měly hůře než v heterosexuálních rodinách. Celých 55 % respondentů s tvrzením nesouhlasí a dalších 22 % spíše nesouhlasí. Proti tomuto tvrzení tedy stojí 77 % respondentů. Pouhých 10 % respondentů souhlasí s výše uvedeným tvrzením.

Následující graf č. 18 se dotazuje na šikanu.

Graf č. 18: Domněnka C

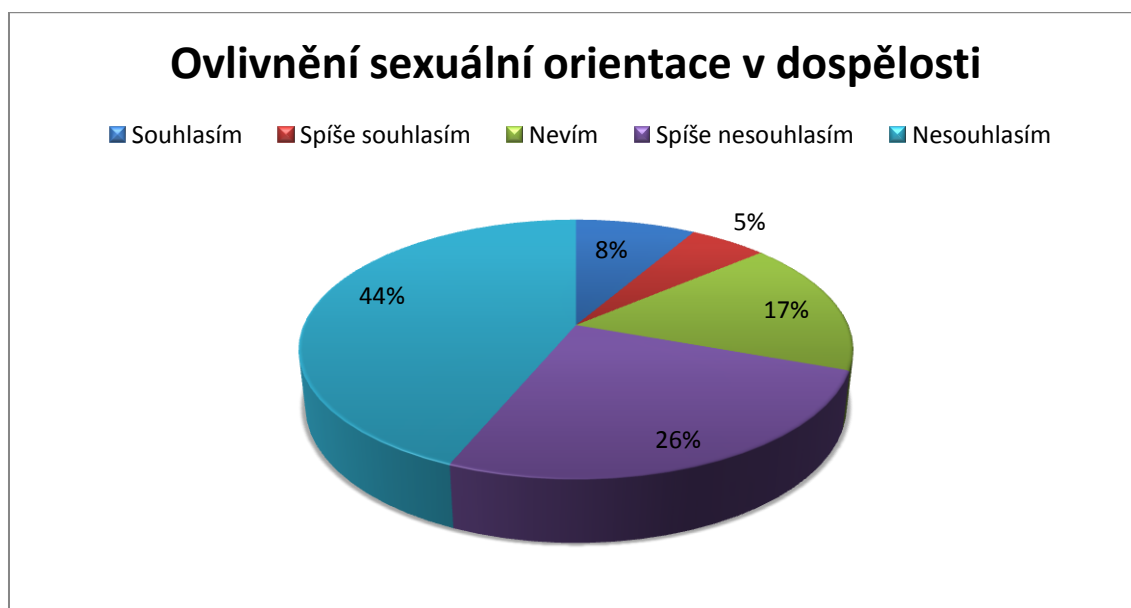
(Vlastní práce, 2016)

V tomto grafu můžeme vidět, že 61 % respondentů s tvrzením souhlasí nebo spíše souhlasí. 13 % respondentů si vybralo prostřední možnou odpověď a tedy, že neví. 26 % respondentů s tvrzením nesouhlasí nebo spíše nesouhlasí. Opět v dvanácté otevřené odpovědi jedna respondentka vyslovila její názor:

„Ahoj, myslím si, že největší potenciální problém jsou vrstevníci dětí. Tyto adoptované děti se dle mého názoru stanou ve většině případů terčem posměchu a šikany. Možná ve větších městech, kde existuje větší anonymita, toto nebude tak velký problém, protože se to prostě vrstevníci hůře dozví. Na vesnických základních školách ale ví každý o každém všechno a tam to bude asi velmi složité. Pamatuji si, že na základní škole se ten, kdo se něčím lišil, stával velmi často tímto terčem. Celý problém je asi důležité vnímat z pohledu dítěte, pohled homosexuálního páru „my chceme adoptovat dítě a to je pro něj nejlepší“ by měl být až na druhém místě.“ Respondent č. 44

Poslední část této otázky nám zobrazuje, zda se respondenti domnívají, že by děti mohly přebírat sexuální orientaci svých rodičů/pěstounů.

Graf č. 19: Domněnka D

(Vlastní práce, 2016)

Dle výše uvedeného grafu respondenti nesouhlasí s tvrzením, že by děti mohly být ovlivněny v oblasti sexuální orientace v budoucnu. Celých 70 % respondentů nesouhlasí nebo spíše nesouhlasí s výše uvedeným tvrzením. Pouze 13 % respondentů se domnívá, že by vzor homosexuálních rodičů mohl mít později vliv na volbu partnera u dítěte.

12. Máte nějakou poznámku k tomuto tématu?

Poslední otázka dotazníku byla zcela otevřená a respondenti do ní mohli napsat, cokoli se týkalo tématu mé diplomové práce. Z 167 vyplněných dotazníků se třináct respondentů rozhodlo a vyplnili tuto otázku. Z důvodu, že volných odpovědí není tolik, jsem se je rozhodla všechny přepsat. Každý dotazník, který se mi vrátil, jsem označila číslem dle jejich návratnosti. Jeden respondent se pod svůj názor podepsal, z toho důvodu jsem u tohoto názoru nechala i jeho jméno.

„Dva otcové nebo dvě matky jsou podle mě pro děti stále větší domov a zdroj sociálních a morálních vzorů (= přínos) než ústavní výchova.“ Respondent č. 10

„Ahoj, myslím si, že největší potenciální problém jsou vrstevníci dětí. Tyto adoptované děti se dle mého názoru stanou ve většině případů terčem posměchu a šikany. Možná ve větších městech, kde existuje větší anonymita, toto nebude tak velký problém, protože se to prostě vrstevníci hůře dozví. Na vesnických základních školách ale ví každý o každém všechno

a tam to bude asi velmi složité. Pamatuji si, že na základní škole se ten, kdo se něčím lišil, stával velmi často tímto terčem. Celý problém je asi důležité vnímat z pohledu dítěte, pohled homosexuálního páru „my chceme adoptovat dítě a to je pro něj nejlepší“ by měl být až na druhém místě.“ Respondent č. 44

„Myslím si, že vyrůstat v rodině, mít rodiče, je lepší, než být bez rodiny (např. v dětském domově). Výběr rodičů pro adoptované dítě by neměl být ovlivněn tím, jestli se jedná o partnery stejného pohlaví nebo jiného, ale tím, zda jsou partneři schopni zajistit pro dítě vhodné sociální podmínky, péči, lásku apod.“ Respondent č. 49

„Je lepší, aby dítě bylo u homosexuálů než v dětském domově.“ Respondent č. 68

„Vůbec netuším, jak to je s rodičovstvím pro hp u nás.“ Respondent č. 70

„Nevadí mi jakákoli adopce pro heterosexuály, asi i souhlasím s adopcí pro homosexuální páry (pouze pro registrované partnery). Ne pro homosexuální jedince.“ Respondent č. 72

„Souhlasím s úředním sňatkem, nesouhlasím s církevním sňatkem. Homosexuálové jsou skvělí lidé, ale před bohem by měli stát pouze heterosexuálové.“ Respondent č. 87

„Bude potřeba asi více času, než je společnost začne vnímat rovnocenně.“ Respondent č. 88

„Děti je v dětských domovech tolik, že by se mělo umožnit homosexuálům je adoptovat. Lepší rodina jakákoli než žádná.“ Respondent č. 101

„Nesouhlasím s možností adopce homosexuálními páry. Domnívám se, že děti pak převezmou jejich vzorec chování. Nemají možnost se k tomu samostatně vyjádřit = jsou v tísní.“ Respondent č. 132

„Jsou i jiné hodnoty při výchově a to nejen sexuální orientace! Např. výchova v některé náboženské sektě či jiné sektě.“ Respondent č. 143

„K otázce, zda se domnívám, že dětem chybí potřebný mužský/ženský vzor - to si nemyslím, najdou si ho jinde (prarodiče, strýc, teta, kamarádi, sousedé...). Díky za toto zajímavé téma, které stojí za zamyšlení. Díky za homosexuály.“ Respondent č. 150

*„S adopcí dětí homosexuálními páry zásadně nesouhlasím. Mám pro to totiž mnoho dobrých důvodů. Přijde mi, že je zcela přirozené, aby každé dítě mělo matku (ženu) a otce (muže). Fungovalo to tak po tisíce let a domnívám se, že pokud se toto změní, pouze to přispěje k ještě většímu zmatku v systému hodnot a norem společnosti. Rovněž se mi nelíbí, že pokud by takové dítě bylo vychováváno homosexuálním párem, zcela logicky by přejímalo hodnoty a normy těchto jedinců. Především se to týká hodnot a norem ohledně partnerského soužití. To dítě by jednoduše nemohlo vidět vzor rodinného života v podobě otce (muže) a matky (ženy). Nejspíše by mělo zmatek i v tom, co se od otce a matky očekává, že každý z nich má v rodině i společnosti jinou roli. To dítě by v tom prostě mělo chaos a samo by mělo problém najít svou identitu - problematický vnitřní přerod z chlapce v muže, potažmo z dívky v ženu. Vždyť jen těžko budou moci uvnitř homosexuálního páru najít vzor mužství a ženství. Tedy, adopce homosexuálními páry vnáší zmatek nejen do fungování společnosti, ale i do „duše“ / psychiky dítěte, které v takovém prostředí vyrůstá. Nerad bych jedince s homosexuální orientací diskriminoval. Mám k nim úctu a respekt. Ale zároveň mám na tuto problematiku jasný názor. Je mnoho dětí, které potřebují pomoci. Je správné jim pomáhat. Ale byl bych rád, pokud by se, z výše uvedených důvodů, na jejich výchově podílely heterosexuální páry. Bylo by to lépe nejen pro děti samotné, ale i pro celou společnost...“
Honza Morčuš Respondent č. 170*

4.7 Výsledky dotazníku pro veřejnost dle jednotlivých filtrů

Díky nastaveným hypotézám jsem musela dotazníky vyhodnocovat dle určitých segmentů. Otázky jsem se snažila vyhodnotit dle každé otázky, ale některé otázky jsem také vyhodnocovala například dle věku respondentů nebo víry. Filtry, na které jsem se během vyhodnocení dotazníků zaměřila, byly:

1. Pohlaví respondentů
2. Otázka víry v souvislosti s homoparentalitou
3. Rozdílnost vzdělání respondentů

4. Rozdíly mezi věkovými kategoriemi (názor respondentů do 26 let a nad 56 let)

1) Pohlaví respondentů

Z 167 respondentů bylo celkem 119 žen a 48 mužů. Z těchto respondentů se přiklonilo k odpovědi ano/spíše ano, nebo ne/spíše ne 155. Zbýlých 12 respondentů se nepřiklonilo ani k jedné z dříve uvedených možností.

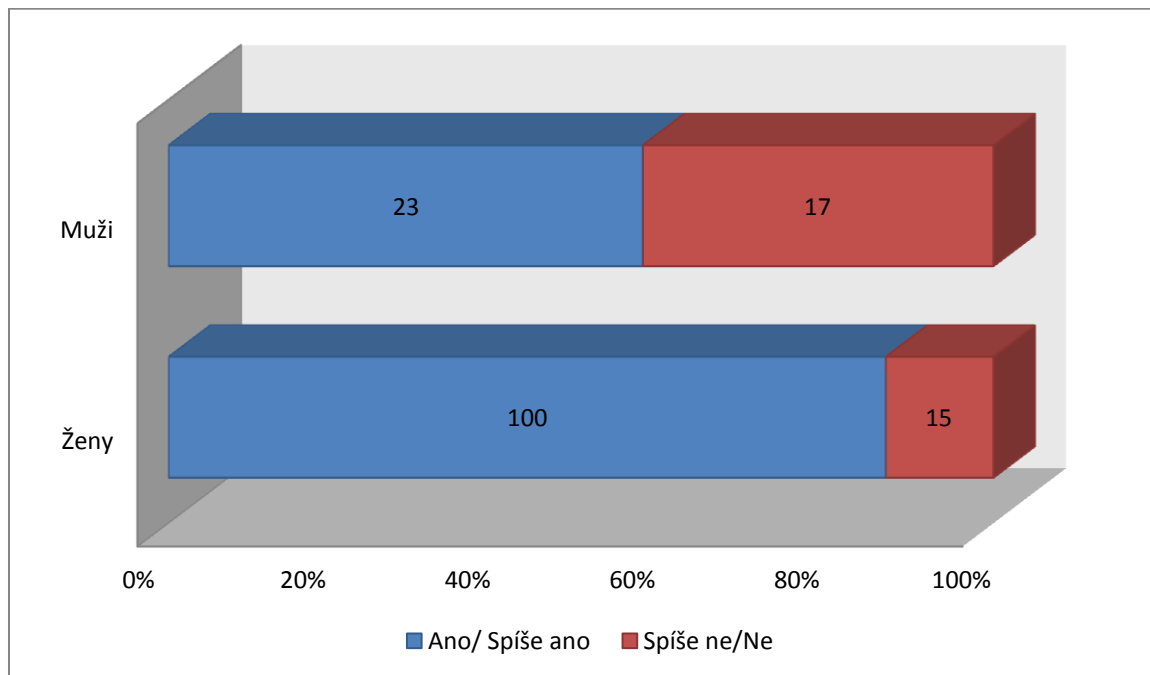
U žen vypadají výsledky následovně:

100 žen souhlasí nebo spíše souhlasí s rodičovstvím homosexuálních párů. Pouze 15 respondentek není pro tuto formu rodičovství.

U mužů:

Z celkových 40 odpovědí u mužského pohlaví 23 respondentů souhlasí s homoparentalitou a 17 respondentů nesouhlasí.

Graf č. 20: Procentuální zhodnocení odpovědí ano/ne – muži versus ženy

(Vlastní práce, 2016)

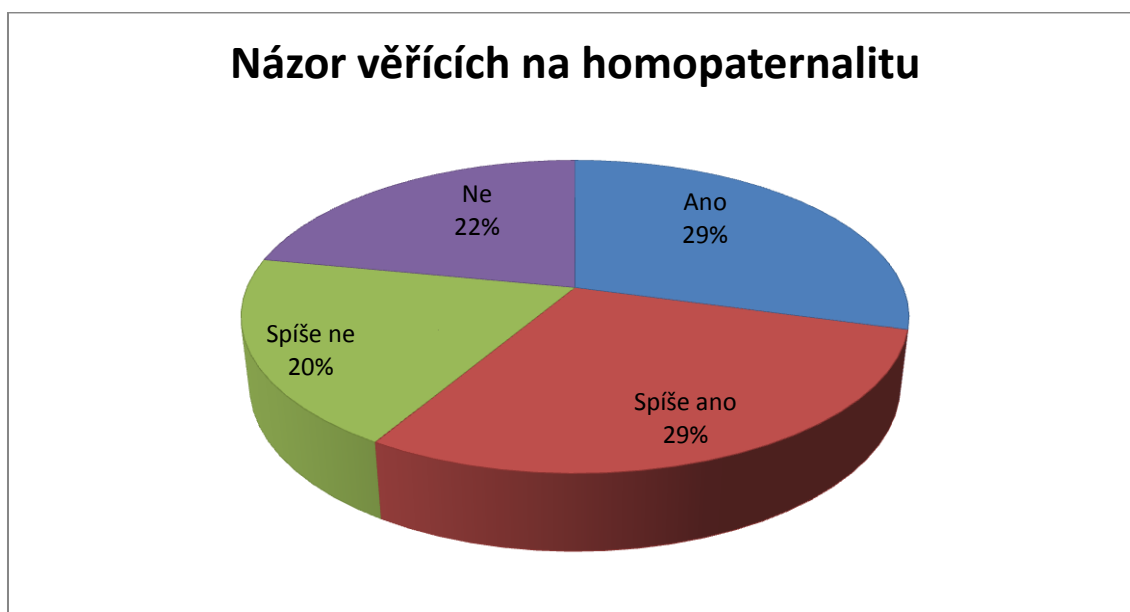
Jak je z grafu i výše uvedeného zřejmé, více odpovědí jsem obdržela od žen. Zde je i vidět, že ženy jsou více nakloněné homoparentalitě než muži. U žen se jedná o souhlas z 87 %. U mužů souhlasí pouze 57,5 % respondentů.

2) Otázka víry v souvislosti s homoparentalitou

V první řadě jsem se zaměřila na to, zda věřící osoby (bez rozdílu, k jaké církvi se hlásí) souhlasí s homoparentalitou. 41 respondentů zaškrtnuli možnost, že jsou věřící. Výsledky vyšly následovně:

- 12 respondentů souhlasí s homoparentalitou,
- 12 respondentů spíše souhlasí s homoparentalitou,
- 8 respondentů spíše nesouhlasí s homoparentalitou,
- 9 respondentů nesouhlasí s homoparentalitou.

Graf č. 21: Náзор věřících na homoparentalitu

(Vlastní práce, 2016)

Z těchto výsledků vyplývá, že s rodičovstvím homosexuálních párů souhlasí nebo spíše souhlasí 59 % respondentů. Po tomto výsledku jsem se zaměřila na to, zda respondent uvedl, k jaké církvi se hlásí. Zde jsem zpracovala výsledky pouze příznivců římsko-katolické církve a českobratrské husitské.

U římsko-katolické církve mi vyšly následující výsledky: 3 respondenti souhlasí s rodičovstvím těchto párů, 5 respondentů spíše souhlasí. 3 respondenti spíše nesouhlasí a 8 respondentů jednoznačně nesouhlasí. U těchto 8 respondentů se jednalo o takřka plný nesouhlas s jakoukoli variantou rodičovství. Tedy celých 42 % respondentů je zásadně proti homoparentalitě (do tohoto čísla není zahrnuto – spíše nesouhlasí).

U českobratrské husitské církve bylo zapsáno pět respondentů, všichni plně souhlasí s možností rodičovství homosexuálních párů. Tedy 100 % respondentů.

Z výsledků tedy vyplývá, že názor na téma homoparentality u věřících osob hovoří spíše pro. Nicméně výsledky nejsou až zas o tolik rozdílné, zda ano nebo ne. Stejná situace je u osob, které jsou stoupenci římsko-katolické církve. Rozdílnost je u věřících českobratrské husitské církve, její stoupenci souhlasí s homoparentalitou ve 100 %.

3) Rozdílnost vzdělání respondentů

Z 167 respondentů vystudovalo vysokou školu 78 (47 %), vyšší odbornou školu 24 respondentů (14 %), střední školu 59 respondentů (35 %), vyučení jsou 3 respondenti a základní vzdělání mají také 3 respondenti (3 respondenti odpovídají 2 %).

V tomto segmentu jsem se zaměřila na to, jak se liší jednotlivé názory na homoparentalitu mezi jednotlivými respondenty dle vzdělání.

Výsledky jsou následkové:

➤ Respondenti s vysokoškolským vzděláním

U respondentů s vysokoškolským vzděláním byly odpovědi následovné: 30 respondentů je pro rodičovství homosexuálních párů, 23 spíše souhlasí, 11 spíše nesouhlasí a 11 nesouhlasí. 3 respondenti uvedli možnost nevím.

➤ Respondenti s vyšší odbornou školou

Zde byly odpovědi v dotaznících celkem jednoznačné a to z důvodu, že 10 respondentů plně souhlasí s homoparentalitou, 11 jich spíše souhlasí, 2 respondenti spíše nesouhlasí a pouze 1 respondent je proti tomuto rodičovství.

➤ Respondenti se střední školou

Druhá nejvíce zastoupená kategorie byla právě obsazena respondenty, kteří vystudovali střední školu. Výsledky pro tuto kategorii jsou: 30 respondentů souhlasí, 19 spíše souhlasí, 2 nevědí, 5 spíše nesouhlasí a 3 respondenti nesouhlasí.

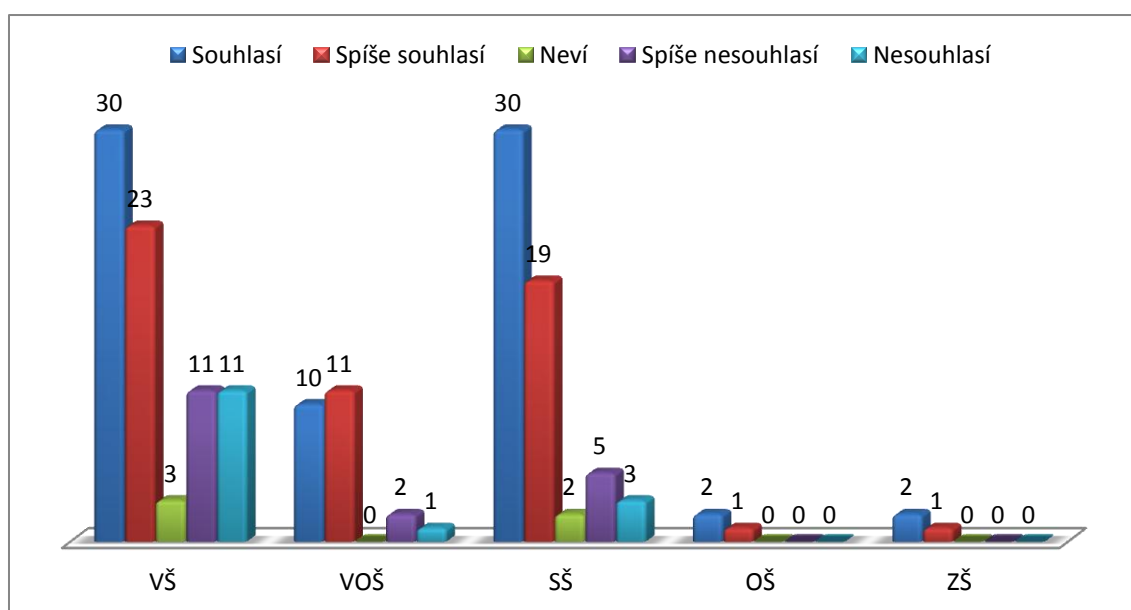
➤ Respondenti s výučním listem

Respondenti, kteří vystudovali výuční obor, tak ze tří respondentů 2 plně souhlasili s homoparentalitou a 1 spíše souhlasil.

➤ Respondenti se základní školou

Se základním vzděláním jsem obdržela odpovědi od tří respondentů. Názory se zde plně shodovaly s výše uvedenou variantou (respondenti s výučním listem). Tedy 2 plně souhlasili a jeden respondent spíše souhlasil.

Graf č. 22: Názor na homoparentalitu dle vzdělání respondentů

(Vlastní práce, 2016)

Z grafu vyplývá, že největší názorová rozdílnost je u vysokoškoláků. V procentním zastoupení je pro možnost ano/spíše 70,6 % a pro spíše ne/ne 29,4 %. Studenti nebo osoby, kteří ukončili své vzdělání vyšší odbornou školou, jsou spíše pro možnost rodičovství homosexuálů a to v 87,5 %. Středoškoláci opět více souhlasí s tímto rodičovstvím a přesně v 86 %. Zbylých 14 % zaškrtnulo variantu spíše ne/ne. Zbylé dva školské instituty jsou pro homoparentalitu, nicméně vzorek respondentů je zde velice slabý.

4) Rozdíly mezi věkovými kategoriemi

A) Názor respondentů do 26 let na rodičovství homosexuálních jedinců

Respondenti do 26 let odpovídali na otázku v dotazníku: Jaký zaujímáte postoj k právům homosexuálů na adopci dětí? Respondenti zde odpovídali na pět různých situací, zda by s nimi souhlasili. Celkové výsledky jsou zpracovány výše. Zde jsem se zaměřila pouze na věkovou kategorii do 26 let a celkově zprůměrovala těchto pět odpovědí. Odpovědi vyšly následovně:

S rodičovstvím homosexuálů:

- 32 respondentů souhlasí,
- 21 respondentů spíše souhlasí,
- 3 respondenti neví,
- 5 respondentů spíše nesouhlasí,
- 5 respondentů nesouhlasí.

Pokud procentuálně spočítám, kolik osob do 26 let věku souhlasí nebo spíše souhlasí s rodičovstvím homosexuálních párů, vychází, že 85,48 % osob je pro rodičovství těchto jedinců.

B) Názor respondentů ve věkovém rozpětí 27-40 let na rodičovství homosexuálních jedinců

U této kategorie jsem postupovala jako u předešlého odstavce. Odpovědi respondentů vyšly následovně:

S rodičovstvím homosexuálů:

- 23 respondentů souhlasí,
- 16 respondentů spíše souhlasí,
- 3 respondenti neví,
- 5 respondentů spíše nesouhlasí,
- 2 respondentů nesouhlasí.

Procentuální zobrazení je následovné: souhlasí nebo spíše souhlasí 79,5 % respondentů, proti této možnosti je 14,2 % respondentů.

C) Názor respondentů ve věkovém rozpětí 41-55 let na rodičovství homosexuálních jedinců

S rodičovstvím homosexuálů:

- 11 respondentů souhlasí,
- 8 respondentů spíše souhlasí,
- 7 respondentů spíše nesouhlasí,
- 5 respondentů nesouhlasí.

Procentuálně se jedná pro možnost souhlasu o 61,3 % respondentů a proti je 38,7 % respondentů.

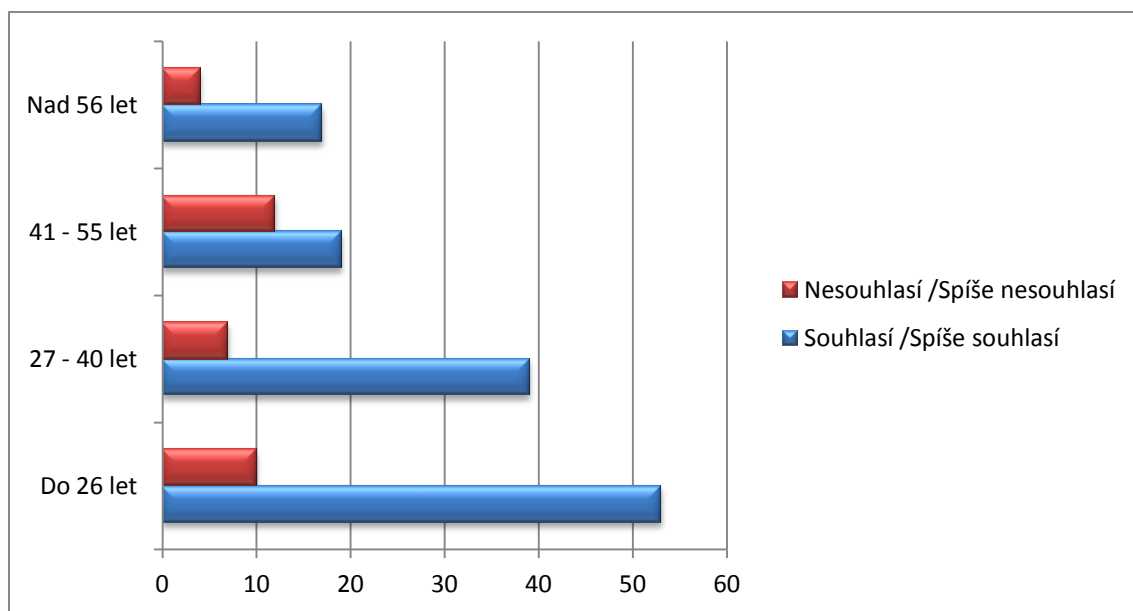
D) Názor respondentů nad 56 let na rodičovství homosexuálních jedinců

S rodičovstvím homosexuálů:

- 7 respondentů souhlasí,
- 10 respondentů spíše souhlasí,
- 1 respondent spíše nesouhlasí,
- 3 respondenti nesouhlasí.

Při procentuálním sečtení jsem dospěla k následujícímu údaji: 80,9 % respondentů ve věku nad 56 let souhlasí s rodičovstvím homosexuálních párů.

Graf č. 23: Názor respondentů na homoparentalitu dle věku

(Vlastní práce, 2016)

4.8 Dotazníky pro homosexuály

Druhý dotazník byl určen pro osoby, které vyznávají lásku stejnému pohlaví. K dotazníku se bylo možné dostat pouze skrze odkaz, který jsem rozesílala přes email. Všechny respondenty jsem oslovila přes kontakty, které jsem získala od přátel. Celkem se mi vrátilo šestnáct odpovědí.

1. Pohlaví?

Z šestnácti respondentů bylo osm mužů a osm žen. Což procentuálně odpovídá 50 % mužů a 50 % žen.

2. Váš věk?

Věk jednotlivých respondentů se pohyboval od nejmladšího respondenta muže ve věku 20 let po nejstaršího respondenta ve věku 50 let. Zde se opět jednalo o muže. Přesný věk respondentů:

Tabulka č. 8: Věk respondentů

Ženy							
21	22	23	23	25	27	34	45
Muži							
20	23	27	27	29	31	44	50

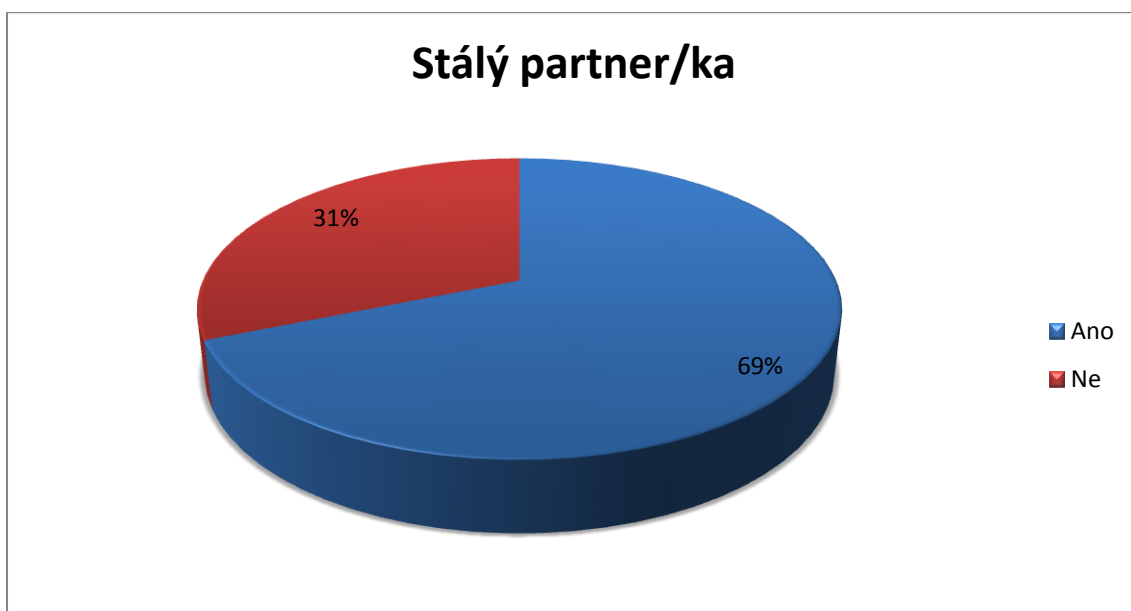
(Vlastní práce, 2016)

3. Máte stálého/stálou partnera/ku?

Z šestnácti respondentů má jedenáct stálého partnera či partnerku. Zbylých pět respondentů v tuto chvíli nemá stálou známost.

Graf č. 24: Stálý partner/ka

(Vlastní práce, 2016)

4. Žijete v registrovaném svazku?

Na otázku, zda respondent žije v registrovaném svazku, všichni odpověděli záporně. Tedy z šestnácti respondentů ani jeden nežije v registrovaném svazku.

5. Uvažoval/a jste někdy o rodičovství?

Z šestnácti respondentů třináct uvedlo, že již uvažovali o možném rodičovství. Tři respondenti zatím o této možnost neuvažovali. Otázka se týkala pouze názoru na svou osobu. Graf č. 25 nám zobrazuje procentuální podíl respondentů, zda uvažovali o možnosti rodičovství.

Graf č. 25: Uvažoval/a jste o rodičovství

(Vlastní práce, 2016)

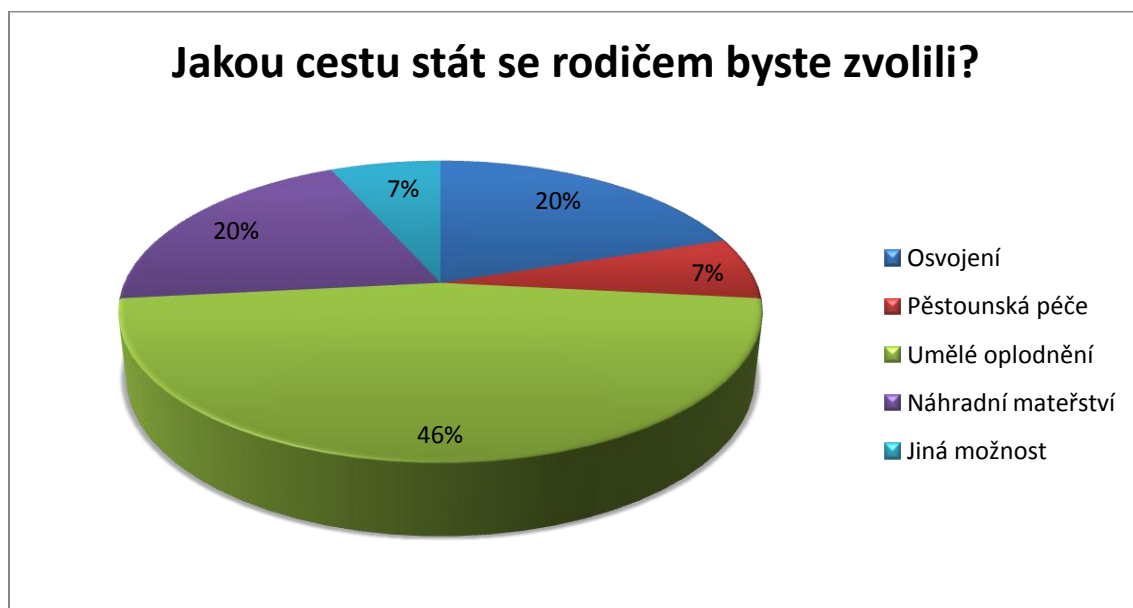
6. Pokud máte partnera/ku, probírali/y jste možnou otázku rodičovství?

Z 16 respondentů má 11 stálého/stálou partnera/partnerku. Deset těchto párů hovořilo o možném rodičovství v budoucnu.

7. Pokud jste u otázky 5. nebo 6. odpověděl/a ano, k jaké cestě stát se rodičem byste se přiklonil/a?

K cestě, jak se stát rodičem, nejvíce byla volena cesta umělým oplodněním. Pro tuto variantu se rozhodlo 7 respondentů. Tři respondenti by zvolili adopci a stejný počet respondentů i náhradní mateřství. Jeden hlas měla pěstounská péče. Jedna z respondentek zvolila jinou možnost. A jeden respondent neodpověděl.

Graf č. 26: Cesta k rodičovství dle respondentů

(Vlastní práce, 2016)

Jedna respondentka (27 let) zvolila odpověď jiná možnost. Do té napsala, že by si přála otěhotnět normální přirozenou cestou, pokud by to šlo.

Dva respondenti (23 a 31 let) napsali, že by rádi počali díky umělému oplodnění. V poslední otevřené otázce oba poznamenali, že by se jednalo o darování spermií některé ženě. Otázkou zůstává, jestli by jejich odpověď neseděla spíše na náhradní mateřství.

8. Máte povědomí o tom, jaké jsou možnosti ohledně homopaternality v České republice?

Následující tabulka vypovídá o tom, kolik jedinců se domnívá, že možnost, která je ve vrchním řádku uvedena, je možná. Celkem šestnáct respondentů mělo před sebou stejnou tabulku, kde místo čísla, které zde vidíme, vyplnili X - pokud se domnívali, že zákony umožňují tuto možnost rodičovství pro homosexuální páry. U každého pojmu můžeme vidět číslo, to nám značí, kolik jednotlivců se domnívá, že mají tuto možnost. Vzhledem k počtu respondentů bylo maximální možné číslo ve sloupečku u jednotlivce a i pro registrovaný pár 16.

Tabulka č. 9: Domněnka respondentů

	Pro jednotlivce (neregistrovaného)	Pro registrovaný pár
Osvojení	11	3
Pěstounská péče	13	7
Umělé oplodnění	11	10
Náhradní mateřství	11	3

(Vlastní práce, 2016)

9. Je něco, co byste k předešlým otázkám rád/a doplnila?

Respondentka č. 1 – žena ve věku 34 let do poslední otevřené odpovědi uvedla, že netuší, co je to náhradní mateřství.

Respondent č. 8 – muž ve věku 50 let odpověděl, že adopce konkrétně pro gaye je velká zodpovědnost a jen málokterý gay pár by měl tuto šanci dostat. Ale i přesto je pro děti lepší, když vyrůstají v rodinách než v dětských domovech.

Respondent č. 14 – muž ve věku 29 let: „*Smířil jsem se s tím, že jsem gay a nyní už vidím svůj úděl jinde než v rodičovství. Dva muži nemohou počat dítě. Proto se angažuji v odlišných oblastech, které mě naplňují a doufám, že přináším i užitek ostatním lidem.*“

4.9 Závěr šetření

V závěru šetření bych ráda zodpověděla předem stanovené hypotézy a dílčí otázky výzkumu. A v krátkosti okomentovala výsledky dotazníků pro homosexuály.

Hypotézy byly zaměřeny na:

- Pohlaví respondentů.

Domnívala jsem se, že se vrátí více dotazníků od ženského pohlaví. Tato domněnka byla potvrzena a to tím, že se mi vrátilo 167 vyplněných dotazníků a celkem 119 bylo od žen. Tedy 48 zbývajících dotazníků vyplnili muži.

Druhým předpokladem zde bylo to, že nebudou větší rozdíly mezi názorem respondentů mužů a žen. Když jsem sečetla odpovědi z otázky číslo sedm z dotazníku pro širokou veřejnost, tak mi vyšly následující údaje:

- Ženy mají na homosexuály pozitivní nebo neutrální názor v 94,12 %.
- Muži mají na homosexuály pozitivní nebo neutrální názor v 75 %.

U otázky, jak jednotlivá pohlaví souhlasí s rodičovstvím homosexuálních párů, vyšly výsledky následovně:

- Ženy souhlasí nebo spíše souhlasí v celých 84 %.
- Muži souhlasí nebo spíše souhlasí v 47,9 %.

- Otázka víry dotázaných

Předpoklad byl, že věřící osoby budou mít konzervativnější názory na problematiku homopaternality. Tato hypotéza se potvrdila, jelikož názor věřících respondentů na otázku rodičovství vyšel celkem vyrovnaně. A to tak, že s rodičovstvím souhlasí 12 respondentů, spíše souhlasí také dvanáct respondentů, spíše nesouhlasí 8 a nesouhlasí 9 respondentů.

V případě procent se jedná o:

- 58 % respondentů, kteří jsou věřící, souhlasí nebo spíše souhlasí s rodičovstvím homosexuálů.
- 78,5 % respondentů, kteří nejsou věřící, souhlasí nebo spíše souhlasí s rodičovstvím homosexuálů.

Dále jsem zmínila, že budou určité rozdílnosti v tom, k jaké církvi se respondenti hlásí. I tento předpoklad byl správný, jelikož:

- 58 % respondentů, kteří se hlásí k římsko-katolické církvi souhlasí nebo spíše souhlasí s rodičovstvím homosexuálů.
- 100 % respondentů, kteří se hlásí k českobratrské husitské církvi, souhlasí nebo spíše souhlasí s rodičovstvím homosexuálů.

- Rozdílnost ve vzdělání respondentů

Prvotní hypotéza vypovídala o tom, že nebudou větší rozdíly dle dosaženého vzdělání respondentů. Výsledky jsou následovně pro souhlas s homoparentalitou:

- 67,9 % respondentů s vysokou školou souhlasí.
- 87,5 % respondentů s vyšší odbornou školou souhlasí.
- 83 % respondentů se střední školou souhlasí.

- 100 % respondentů s výučním listem nebo základní školou souhlasí (u těchto kategorií byl malý vzorek respondentů).

Z výše uvedeného vyplývá, že kategorie vysokoškoláků má nejnižší procento souhlasu. Ostatní kategorie jsou celkem vyrovnané.

- Rozdíly mezi věkovými kategoriemi

Hypotéza zněla: domnívám se, že starší generace (nad 56 let) bude hodnotit rodičovství homosexuálních párů hůře než nejmladší sledovaná skupina. Můj předpoklad je míra souhlasu (ano nebo spíše ano) u starší skupiny pod 40 % a u mladší skupiny nad 70 %.

Tato hypotéza byla potvrzena pouze z jedné poloviny a to z důvodu, že nejmladší věková kategorie souhlasí s rodičovstvím homosexuálů v 85,48 %. Předpoklad pro mladší skupinu byl správný. Ale druhá část se nepotvrdila. Jelikož v nejstarší věkové kategorii s homoparentalitou souhlasí 80,9 % respondentů.

Poslední věcí, která zde zbývá k odpovědi, je hlavní výzkumná otázka, kterou jsem zvolila: Jaký zaujímá společnost názor na rodičovství homosexuálních párů? K tomu, abych docílila této otázky, jsem vypracovala následující dílčí otázky:

- Jak se respondenti staví k otázce homosexuality?

Vzhledem k tomu, že v dotazníkové otázce číslo 7 mi respondenti zodpověděli, že jejich postoj k homosexualitě je kladný nebo neutrální celkem v 89,2 %. A celkově souhlasí s možností registrace partnerů v 92 % odpovědí. Z těchto výsledků se dá odvodit, že respondenti se staví k otázce homosexuality kladně a neodsuzují tuto menšinu.

- Souhlasí respondenti s rodičovstvím homosexuálů?

Respondenti souhlasí (nebo spíše souhlasí) s rodičovstvím homosexuálních párů v 73,6 %.

- Domnívají se respondenti, že by dítě v péči dvou matek nebo dvou otců mohlo být nějak frustrováno?

Na tuto otázku respondenti odpovídali v otázce číslo 11. Respondenti se domnívají, že by mohlo docházet k následujícím frustracím dítěte a to například: chybějící mužský či ženský vzor v 44 %, děti se nebudou mít stejně dobře jako v heterosexuálních rodinách v 10 %, tyto

děti mohou být častěji obětí šikany 61 % a pro ovlivnění sexuální orientace v dospělosti hlasovalo 13 % respondentů.

Z výše uvedených poznatků mi vyplývá, že společnost je možnosti rodičovství homosexuálních párů takřka ve třech čtvrtinách odpovědí příkloněna.

Dotazníků pro gaye/lesby se mi vrátilo celkem 16 a to od osmi žen a osmi mužů. Věkové rozpětí respondentů je od 20 do 50 let. 69 % z nich má stálého partnera, ale nikdo nežije v registrovaném svazku. Třináct jednotlivců uvažovalo o možném rodičovství. Jako možnou formu rodičovství by zvolili: 7 respondentů (46 %) umělé oplodnění, 3 respondenti (20 %) osvojení, 3 respondenti (20 %) náhradní mateřství, 1 respondent (7 %) pěstounskou péči a jedna respondentka zvolila možnost jiné.

5 Diskuze

V této práci jsem si jako cíl stanovila zmapovat názor veřejnosti na rodičovství homosexuálních párů. Nyní v závěrečné diskuzi bych se ráda pozastavila nad některými názory jak ohledně homoparentality, tak i názoru na homosexualitu obecně.

V době antiky byla homosexualita přijímána jako něco, co je běžné, ale ve středověku se názory začaly měnit. Tato období jsem rozepsala v kapitole historie homosexuality. Dnes je společnost k otázce homosexuality vcelku otevřená. Zajímavé je se blíže zaměřit na názor některých církevních hodnostářů a teologů. „*Někteří se domnívají, že homosexualita je hříšná a takto vykládají i Bibli, různí se pouze výklady.*“ A také se různí pojetí hříšníka ve Starém a Novém zákoně. (Drápal, 2013)

Tomuto tvrzení oponuje D. A. Helminiak (2008) ve své knize Co vlastně říká Bible o homosexualitě? Tento autor popisuje, že netolerance posledního tisíciletí se pomalu obrací. Nicméně v náboženských kruzích jsou stále vedeny debaty. Často lidé citují Bibli, aby tím podložili svůj odpor k homosexualitě. Jiní tvrdí, že otázka homosexuality v tomto kontextu není tak jednoduchá. Tito jedinci nedají na Bibli dopustit, ale také si nemyslí, že by tato kniha homosexuály zavrhovala.

Lidé jsou různí, většina je heterosexuální, ale jsou tu i homosexuálové a bisexuálové. Většina populace jsou praváci, ale někteří píší levou rukou. Je více žen. Někteří lidé jsou vyšší, jiní menší. Lidé jsou běloši, černoši, či mají jiný odstín pleti. Dle křesťanské víry nás tvoří Bůh. Bůh nás formuje takové, jací jsme a to naše geny, temperament, náš talent, schopnosti i slabosti. To vše je součástí záhadného a láskyplného Božího plánu, tím pádem i za homosexualitou pravděpodobně nějak vězí Bůh. „*Proč by tedy Boží slovo v Bibli homosexualitu zavrhovalo?*“ Autor zde vidí chybu, a to v argumentaci. Někteří lidé věří, že homosexuálové jsou chybou, ale to by Bůh musel být zlý nebo si s lidmi krutě pohrává. A autor věří, že tak tomu být nemůže. „*Bůh nedělá zmetky.*“ ... „*Chyba musí být v tom, jak Bibli čteme.*“ (Helminiak, s. 21-22, 2007)

V dnešní době je spousta revolučních farářů, kteří se k otázce homosexuality staví otevřeně, a to především díky jak znalosti těžkostí, které tyto osoby mají, tak také do určité míry znalosti teorií vzniku homosexuality. Slova pochopení této menšiny mi v krátkém rozhovoru poskytla farářka z církve československé husitské v Semilech paní Mgr. Lada Kocourková. Ta uvedla, že osud osob s homosexuální orientací není jednoduchý a potýkají se s věcmi, o kterých mnohdy nemáme představu.

Pan Mons. prof. PhDr. Tomáš Halík, Th.D. homosexualitu prezentuje jako něco přirozeného, co si jedinec nemůže zvolit. V této souvislosti připomíná slova papeže Františka: „*Když je někdo gay a má dobrou vůli, kdo jsem já, abych ho soudil?*“ Katolická církev se učí, že k homosexuálům se má přistupovat s plným respektem a porozuměním, nicméně svátostné manželství v katolické církvi mohou uzavřít pouze a jenom muž a žena. A s tím i Tomáš Halík zcela souhlasí. Stejný názor má i na rodičovství homosexuálních párů.

Při jedné výměně názorů mezi panem Halíkem a kardinálem Dukou se druhý zde uvedený nechal slyšet, že „*existuje nezanedbatelný počet mužů a žen, kteří mají vrozené homosexuální sklony, tento stav si ne zvolili, a proto mají být přijímáni s úctou, soucitem a jemnocitem.*“ Ale zároveň říká, že homosexuální chování je vnitřně nezřízené a nemůže být schváleno. (Idnes, 2015)

Pokud bych se ještě na chvíli vrátila k Tomáši Halíkovi, tak jeho myšlenky lze citovat: „*Prostě ta homosexualita je složitý problém a jsou tady lidé, kteří jsou prostě takto geneticky dáni, na ně prostě není možné vztahovat ty biblické, to biblické odsouzení homosexuality. To skutečně bylo především vůči těm heterosexuálům, kteří se chovali homosexuálně z určitých kulturních důvodů a tak dále, a to si myslím, že se s tím setkáváme i v dnešní společnosti a to je něco, si myslím, že tady to mravní odsouzení je na místě. S tím bych se ztotožňoval, ale to nemůžeme vztahovat na lidi, kteří si nevybrali tuto orientaci. Tam samozřejmě i uvnitř katolické církve jsou trochu, dejme tomu zjednodušeně řečeno, dva proudy. Jeden, který říká: Dobře, nemůžeme, všichni se shodují v tom, že sama ta sama ta homosexuální orientace je dána, není žádným hříchem. Ale někteří říkají: Přesto tito lidé by se měli snažit jaksí se zdržovat toho sexuálního jednání. Měli by pokud možno žít v celibátě. Tohle to je, to, co se dočteme v některých katechismech, ale každý kněz, který má pastorační zkušenosti a doprovázel někdy lidi, kteří nesou prostě tohle to břímě, tak ví, že to je strašně těžké, takže dneska se prosazuje i jaksí uvnitř katolické církve spíš to, že když ten člověk nemůže žít jaksí ve zdrženlivosti, tak asi to párové soužití je lepší řešení, než kdyby byl vydán třeba takové situaci, že bude neustále hledat nové partnery a tak dále a jeho zpovědník mu bude zakazovat nějaký stálý vztah. Takže tady jsou některé věci otevřené. A rozhodně je ten vztah diferencovaný.*“ (Jak to vidí Tomáš Halík, 2013)

V otázce postoje na homosexualitu bych ještě ráda napsala názor dalajlámy. Dalajláma při jedné návštěvě ve Spojených státech byl dotázán, jak se staví k otázce homosexuality. Nejprve ji odsoudil, ale pak řekl něco zcela odlišného: „*Určitě to nevede ke vzniku jiné lidské bytosti, ale je to proto špatně? Nevím. Mám za to, že je to jiný způsob hledání fyzické*

rozkoše... Může být hledání rozkoše proti přírodě? Není na mně, abych určoval, jaká by měla být fyzická rozkoš jiného člověka.“ Odpověď od buddhistického mnicha je velice revoluční. Ale i přesto zde Dalajláma nezodpověděl na otázku, jak si skutečně v této otázce stojí. Dalajláma se zcela zjevně vyrovnal s otázkou homosexuality a zřejmě zaujal stanovisko, které není v souladu s odmítavým stanoviskem buddhistických mnichů. (Chhaya, s. 145, 2008)

Nyní již k názorům na homoparentalitu. Dle publikace Ireny Sobotkové (2001), ale i mého šetření, se domnívám, že názor většinové společnosti na homomosexualitu je vnímán pozitivně či neutrálně. Jinak je to již s otázkou homoparentality.

Na rodičovství homosexuálních párů je tolik názorů, kolik osob. Někteří lidé v tomto tématu mají jasno a jasně odpovídají ano nebo ne. Jedním z takových je také můj spolužák Jan Morčuš, který mi poskytl celkem obsáhlou odpověď na moji otázku, jaký má názor na rodičovství homosexuálních párů:

„S adopcí dětí homosexuálními páry zásadně nesouhlasím. Mám pro to totiž mnoho dobrých důvodů. Přejde mi, že je zcela přirozené, aby každé dítě mělo matku (ženu) a otce (muže). Fungovalo to tak po tisíce let a domnívám se, že pokud se toto změní, pouze to přispěje k ještě většímu zmatku v systému hodnot a norem společnosti. Rovněž se mi nelíbí, že pokud by takové dítě bylo vychováváno homosexuálním párem, zcela logicky by přejímalo hodnoty a normy těchto jedinců. Především se to týká hodnot a norem ohledně partnerského soužití. To dítě by jednoduše nemohlo vidět vzor rodinného života v podobě otce (muže) a matky (ženy). Nejspíše by mělo zmatek i v tom, co se od otce a matky očekává, že každý z nich má v rodině i společnosti jinou roli. To dítě by v tom prostě mělo chaos a samo by mělo problém najít svou identitu - problematický vnitřní přerod z chlapce v muže, potažmo z dívky v ženu. Vždyť jen těžko budou moci uvnitř homosexuálního páru najít vzor mužství a ženství. Tedy, adopce homosexuálními páry vnáší zmatek nejen do fungování společnosti, ale i do „duše“ / psychiky dítěte, které v takovém prostředí vyrůstá. Nerad bych jedince s homosexuální orientací diskriminoval. Mám k nim úctu a respekt. Ale zároveň mám na tuto problematiku jasný názor. Je mnoho dětí, které potřebují pomoci. Je správné jim pomáhat. Ale byl bych rád, pokud by se, z výše uvedených důvodů, na jejich výchově podílely heterosexuální páry. Bylo by to lépe nejen pro děti samotné, ale i pro celou společnost...“ Jan Morčuš

Opačný názor mělo více respondentů v mém dotazníkovém šetření. V dvanácté otevřené otázce někteří z nich svůj názor napsali stejně jako výše Jan. Za všechny odpovědi, které souhlasí s homoparentalitou, jsem vybrala následující:

„Myslím si, že vyrůstat v rodině, mít rodiče, je lepší, než být bez rodiny (např. v dětském domově). Výběr rodičů pro adoptované dítě by neměl být ovlivněn tím, jestli se jedná o partnery stejného pohlaví nebo jiného, ale tím, zda jsou partneři schopni zajistit pro dítě vhodné sociální podmínky, péči, lásku apod.“

Další skupinu názorů tvoří respondenti, kteří si v sobě samém nenašli odpověď na otázku rodičovství homosexuálů. Jedním z nich je i MUC. Lukáš Malý, se kterým jsem mohla udělat neformální rozhovor po jeho přednášce: Homosexualita v souvislosti menšin na půdě husitské teologické fakulty. Jeho názor je následující:

„Není možné, abych řekl jednotný názor – ano, doporučil bych to nebo ne, nedoporučil. Nechci zde argumentovat tím, že některé výzkumy ukazují, že u homosexuálů je větší promiskuita než u heterosexuálních párů. Na druhou stranu se dělaly výzkumy na zrušení homosexuálního partnerství – od možnosti vstoupení do registrovaného partnerství ho posléze zrušilo daleko méně osob, než je procento rozvedených heterosexuálních rodin.“ Dále uvedl, že se domnívá, že je to o tom, jaké mají hodnoty v manželství, s čím do toho svazku jdou, jak je pevný, a co chce rodina budovat. Na moji otázku, zda homosexuálové stojí o rodičovství, řekl následovně:

„Mám zkušenost, že spousta homosexuálů uznává spíše život pracovního vyžití, profesních úspěchů, cestování. Z toho se mi zdá, že oni jsou zaměřeni jiným směrem. Osobně si myslím, že žena a muž tam vnášejí kousek toho svého - kousek chlapa a kousek ženy. Sice to tak ve většinovém svazku nemusí být, ale zatím to většinově tak funguje. Jsou rodiny, které se rozvedou a nemusí ani dobře fungovat, na druhé straně jsou homosexuální páry, které mají dlouhodobý vztah, uznávají trvalejší hodnoty, jsou spolu spoustu let a asi by byli nakloněni adopci. A nemyslím si, že by byli dotčení, když by většinová společnost nebyla na jejich straně. Já mám opravdu dojem, že velká část homosexuálů má jiné priority. Ale je jich pár, kteří by byli dobří rodiče.“

K tomuto tvrzení koresponduje i jedna odpověď, kterou mi respondent zapsal do dotazníku pro homosexuály v poslední otevřené otázce: *„Smířil jsem se s tím, že jsem gay a nyní už vidím svůj úděl jinde než v rodičovství. Dva muži nemohou počat dítě. Proto se angažuji v odlišných oblastech, které mě naplňují a doufám, že přináším i užitek ostatním lidem.“*

Toto je názor jednoho odborníka a gaye, který, dá se říci, že potvrzuje jeho domněnku. Věra Sokolová na tuto otázku (zda gayové stojí o to být rodičem) má odlišný názor. V roce 2009 v Sociologickém časopise publikovala svůj výzkum, na kterém se snažila dokázat, že

gayové mají zájem se stát rodiči, stejně jako lesby. Výsledky její práce jsem popsala v kapitole 3. 4. 2. Výzkumy a dokumenty zabývající se otázkou homoparentality.

K neutrálnímu názoru se přiklonila i pracovnice z oddělení sociálně právní ochrany dětí z Městského úřadu Prahy 2. V době, kdy jsem na jmenovaném úřadě vykonávala školní praxi, jsem si měla možnost promluvit s pracovnící náhradní péče. Ta mi sdělila, že na problematice homoparentality vidí určité klady i zápory. Z toho důvodu nemůže říci, k jaké možnosti by se přiklonila. Moje další otázka směřovala na to, zda se za svoji pracovní praxi setkala s žadateli, kteří by byli homosexuálního zaměření. Zde mi vypověděla, že se setkala s dvěma gayi (tito gayové nebyli párem), kteří se přišli na možnou otázku rodičovství zeptat. Vše ale skončilo pouze u dotazů, nedošlo tedy k žádnému podání žádosti na osvojení či pěstounskou péči dítěte.

K neutrálnímu názoru se připojila i výše zmíněná paní farářka Mgr. Lada Kocourková: „No, jak jsem řekla, opravdu nejednoznačné. Je to téma, kde já musím říct, že nevím. Někdy člověk má jasno, tady já tápu. Samozřejmě, když čtu písmo, tak tam je hodně příkrý rozsudek homosexuality jako takové. Ale na druhou stranu, když vím o Ježíšově lásce, že přijímal všechny lidi, ať byli takoví nebo takoví, tak já nemůžu toho člověka odsoudit, prostě to tak je, takovouhle má danost v životě. Ten život asi není jednoduchý.... Ale u rodičovství (to jsou takové ty dvě věci, kde nevím) si na jednu stranu říkám, že když dítě například rodiče odloží a mělo by vyrůstat v ústavu, tak mi přijde lepší, když by mu homosexuální pár zajistil domov a podmínky, kde by mohlo vyrůstat, bylo by milováno, dali mu všechno. Ale na druhou stranu vlastně se toho domáhat, že na to mají právo, ani já v životě nedostanu všechno, co si myslím, že musím dostat. Jsou určitá omezení, kvůli kterým některé věci nemůžu... Rodina je muž, žena a dítě, tak to pan Bůh stvořil, tak je to dané a nic lepšího nikdo nevymyslel. Vše ostatní za tím trochu pokulhává. Tak to je, i když vychovává dítě sama žena, sám muž, tak vždy tam něco chybí a vždycky je to složité pro všechny strany. Zas to není odsouzení, někdy to v tom životě tak je a také selháváme. Selháváme, nedokážeme dostat tomu, co po nás pán Bůh chce a co nám vlastně říká, že je dobrý a úžasný.“ Dále dodala, že se domnívá, že by se to muselo řešit případ od případu.

V úvodu této práce jsem napsala, že já sama nemám jasný názor na tuto problematiku. Dnes již s klidným svědomím můžu říci, že jsem pro to, aby homosexuálové mohli adoptovat dítě svého partnera. Jsem pro, aby homosexuálové mohli převzít do pěstounské péče potomka jejich sourozenců, vzdálenější rodiny či známých. Myslím, že bych souhlasila i s pěstounskou péčí obecně. Nevidím důvod, proč by svobodný homosexuální jedinec nemohl adoptovat dítě,

kteřé je v ústavní péči. Zde si pokládám otázku, proč v mém šetření nejvíce jedinců nesouhlasí s touto možností. Respondent č. 72 vypověděl, že je pro adopci jednotlivcem, ale pouze heterosexuálem. Moje domněnka je taková, že k tomuto názoru by se asi připojilo více osob. Ale co tohoto respondenta vedlo k tomu, aby takto odpověděl? V čem spatřuje odlišnost mezi svobodným heterosexuálním a homosexuálním jedincem? Mají homosexuálové snad jiné návyky v oblasti životního stylu, žijí jinak, pracují tak odlišně než heterosexuálové? To si nemyslím, a to je důvod, proč bych souhlasila s adopcí dítěte homosexuálním jedincem.

Otázkou, kterou si musím sama v sobě vyřešit, je adopce pro homosexuální pár (registrovaný pár). Domnívám se, že můj názor půjde stejným směrem, jak u výše uvedených variant. Jde jen o to, že si musíme na tuto myšlenku zvyknout, jít tak proti ustáleným normám, společnost si musí vzít za své určité novum, které s touto situací přijde. Přesně tak, jak mi napsala jedna respondentka v dotazníku *„Bude potřeba asi více času, než je společnost začne vnímat rovnocenně.“*

Posledním, co mám v sobě nevyřešené, je náhradní mateřství a umělé oplodnění. Nikdy jsem moc o této formě asistované reprodukce nepřemýšlela. Prostě je to něco, co je v tuto dobu poměrně časté. A to jak díky médiím, která často na daná témata píšou články nebo dělají rozhovory, tak i okruhu známých, kteří podobnou možnost využijí. Donedávna to bylo něco, co je zde běžné. Jiný úhel pohledu mi v této otázce vnukla až paní farářka Kocourková. *„A tak třeba ten úkol těch lidí je také někde jinde. Dneska jsou obrovské možnosti v lékařství v oblasti umělého oplodnění a tak dále. A já tam mám také otazník. Jestli to je to, co by člověk za každou cenu chtěl mít. Jestli by pokorně neměl říct: pane Bože, tady není můj úkol a třeba máš pro mě něco jiného, lepšího. Než za každou cenu chtít.“*

Poslední, nad čím bych se v této kapitole chtěla pozastavit, je jeden názor studentky, který jsem měla možnost vyslechnout na půdě Husitské teologické fakulty. Když jsem se zúčastnila již zmíněné přednášky Homosexualita v souvislosti menšin, tak na závěr přednášky byla otevřena diskuze. Zde byl celkem vysoký počet studentů, kteří se k tematice chtěli vyjádřit. Jedna ze studentek uvedla: *„Myslím si, že se to všechno moc řeší. Pokud by homosexualitu a i s tím spojené rodičovství homosexuálů tolik neřešila většinová společnost, tak je to všechno v pohodě. Lidé by si na to novum zvykli.“* S tímto příspěvkem souhlasilo velké množství studentů. V tu chvíli jsem o tom začala uvažovat. Je pravda, že společnost otázky týkající se homosexuality moc řeší? Je možné, že tato studentka má do určité míry pravdu. Nicméně já s ní nemohu souhlasit. Pokud by společnost neřešila určité otázky a byla laxní k některým tématům, tak by se to mohlo postupem času přenášet do širšího kontextu.

Lidé by se pak mohli přestat zajímat o aktuální témata a pak netuším, jak by to v České republice (potažmo ve světě) vypadalo. Pravděpodobně by se silní a houževnatí jedinci chopili moci. Poté by se mohla opakovat historie, která by opět mohla dospět k utlačování osob, menšin... Nebyla by zde svoboda slova a vše spojené s demokracií. A právě ta nám dává prostor pro diskuzi. Vše, co je nové a neobvyklé, si vyžaduje nějaké řešení. Časem se to řešení najde.

Závěr

Cílem mé diplomové práce s názvem Otázky rodičovství homosexuálů bylo popsat a zmapovat možnosti, jaké mají homosexuálové na cestě stát se rodiči. O shrnutí a poznatků jsem se pokusila v teoretické části, kde jsem pomocí jednotlivých kapitol popsala témata, která se k tomuto pojmu vážou. Vycházela jsem z různých publikací, ale nejvíce jsem využívala publikace od K. Nedbálkové, D. Drápala, P. Weisse, I. Sobotkové a F. Malt-Douglass.

Teoretická část začíná definováním pojmů, které souvisí s tímto tématem. Následovala kapitola o homosexualitě. V ní jsem ve stručnosti prošla historií homosexuality, možné teorie vzniku homosexuality, registrované partnerství. Tato kapitola byla ukončena popisem situace ohledně legálnosti, manželství a adopce dětí pro homosexuální páry ve světě. V této podkapitole jsem vycházela dle údajů vydaných na jaře roku 2015 organizací International lesbian, gay, bisexual, trans and intersex association. Poslední kapitolou v teoretické části je popis rodiny dle jednotlivých autorů. Rodinu zde popisují v historickém kontextu, ale i tu součastnou. Následují rodiny homosexuálních párů.

V empirické části jsem se pokusila provést dotazníkové šetření pro širokou veřejnost. Pomocí dílčích výzkumných otázek a hypotéz jsem sestavila dotazník o dvanácti otázkách. Respondenti se k dotazníkům mohli dostat na různých pracovištích v Praze, v Semilech a jeho okolí. Druhá možnost byla přes emailovou komunikaci, kde jsem respondentům poslala odkaz na internetový portál, kde byly dotazníky uloženy. Výsledky (celkem 167 odpovědí) jsem se pokusila pomocí grafů a tabulek zpracovat. Jak jsem již uvedla v závěru šetření, tak některé hypotézy byly potvrzeny, jiné ne. Konkrétně první hypotéza byla potvrzena a to tím, že většina dotazníků byla vyplněna ženami. Ostatní podotázky u této hypotézy také vyšly dle předpokladu. Druhá hypotéza, že věřící osoby mají kontroverznější názory na tuto problematiku, byly také potvrzeny a to rozdílem 20 % procent. Lišily se i odpovědi ohledně toho, k jaké církvi se respondenti hlásí. Další hypotéza se zabývala odlišností názoru respondentů dle jejich nejvyššího dosaženého vzdělání. Tato hypotéza nebyla ani potvrzena ani vyvrácena. Vzhledem k tomu, že nebylo stanoveno, co se považuje za větší rozdíl, nebylo možné otázku vyhodnotit. Pouze mohu konstatovat, že vysokoškolsky vzdělaní lidé souhlasí s homoparentalitou v 67,9 %, což je o 20 % méně než stejný názor osob s vyšší odbornou školou a takřka o 15 % méně, než jaký názor na to mají osoby se středoškolským vzděláním. Lidé s výučním listem nebo základním vzděláním souhlasí ve 100 % s homoparentalitou, nicméně výzkumný vzorek respondentů zde byl nízký. Poslední hypotéza se zabývala rozdílností názorů dle věkových kategorií. Hypotéza byla postavena na domněnce, že lidé nad 56 let souhlasí s homoparentalitou méně než v 40 % a lidé pod 26 let více než v 70 %. Hypotéza byla potvrzena pouze z jedné poloviny a to u nejmladší

sledované skupiny. Lidé do 26 let souhlasí s tímto tématem dokonce v 85,48 %. Nejstarší věková skupina s homoparentalitou souhlasí v 80,9 %.

Z výsledků šetření vyplývá, že respondenti ve většině případů souhlasí s homoparentalitou. Mé osobní názory a pocity jsem se pokusila odkrýt v kapitole diskuze.

Literatura

BAŠTECKÁ, Bohumila (ed.). *Psychologická encyklopedie: aplikovaná psychologie*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-470-0.

BOBEK, Michal, Pavla BOUČKOVÁ a Zdeněk KÜHN (eds.). *Rovnost a diskriminace*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2007. Beckova edice ABC. ISBN 978-80-7179-584-1.

BRZEK, Antonín a PONDĚLÍČKOVÁ-MAŠLOVÁ, Jaroslava. *Třetí pohlaví?*. Vyd. 1. Praha: Scientia medica, 1992. ISBN 80-85526-03-4.

CIPROVÁ, Kristýna. *Queer v Česku. "Miluji tvory svého pohlaví": homosexualita v dějinách a společnosti českých zemí*. Praha: Argo, 2013, s. 597-615. Každodenní život. ISBN 978-80-257-0876-7.

DRÁPAL, Dan. *Vztahy, sex, rodina: velký rozvrat a cesta k obnově*. 1. vyd. Praha: Návrat domů, 2013. ISBN 978-80-7255-304-4.

FANEL, Jiří. *Gay historie*. Praha: Dauphin, 2000. ISBN 80-727-2010-4.

FREUD, Sigmund. *Nová řada přednášek k úvodu do psychoanalýzy*. Vyd. 1. Překlad Eugen Wiškovský, Jiří Pechar. Praha: Psychoanalytické nakladatelství J. Kocourek, 1997. ISBN 80-861-2300-6.

FUKUYAMA, Francis. *Velký rozvrat: lidská přirozenost a rekonstrukce společenského řádu*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2006. XXI. století. ISBN 80-200-1438-1.

GIDDENS, Anthony. *The transformation of intimacy*. Cambridge: Polity Press, 1992. ISBN 978-0-7456-1239-3.

GJURIČOVÁ, Šárka a Jiří KUBÍČKA. *Rodinná terapie: systemické a narativní přístupy*. 2., dopl. a přeprac. vyd. Praha: Grada, 2009. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-2390-7.

GOLOMBOK, Susan a et al. Adoptive Gay Father Families: Parent–Child Relationships and Children’s Psychological Adjustment. *Child Development*. 2014, 2(85), 456-468. DOI: 10.1111/cdev.12155.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-0982-9.

HELMINIAK, Daniel A. *Co vlastně Bible říká o homosexualitě?*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2007. ISBN 978-80-7325-122-2.

CHHAYA, Mayank. *Dalajlama: člověk, mnich, mystik*. Praha, 2008. ISBN 978-80-7306-373-3.

ILGA. *State-sponsored homophobia: A world survey of law: criminalisation, protection and recognition of same-sex love*. 2015.

JANDOUREK, Jan. *Sociologický slovník*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-535-0.

JANOŠOVÁ, Pavlína. *Homosexualita v názorech současné společnosti*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-7184-954-5.

KRAUS, Jiří a kol. *Akademický slovník cizích slov*. 1. vyd. Praha: Academia, 1995. ISBN 80-200-0497-1.

MACH, Petr. *Registrace partnerství: pokrok, nebo nezodpovědné riziko?*. Vyd. 1. Praha: CEP - Centrum pro ekonomiku a politiku, 2006. ISBN 80-865-4751-5.

MALTI-DOUGLAS, Fedwa (ed.). *Encyclopedia of sex and gender*. Detroit: Macmillan Reference, c2007. Macmillan social science library. ISBN 978-0-02-865964-0.

MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. Vyd. 2., přeprac. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-368-0.

MORUS. *Světové dějiny sexuality*. 2., dopl. vyd. Překlad Jiří Stach. Praha: Naše vojsko, 1992. ISBN 80-206-0071-X.

MOŽNÝ, Ivo. *Moderní rodina: (mýty a skutečnosti)*. 1. vyd. Brno: Blok, 1990. ISBN 80-702-9018-8.

NECKAŘ, Petr. *Adopce a pěstounská péče, aneb, Jak na to*. 1. vyd. Hradec Králové: Statutární město Hradec Králové, 2009. Radnice. ISBN 978-80-904264-4-3.

NEDBÁLKOVÁ, Kateřina. *Matky kuráže: lesbické rodiny v pozdně moderní společnosti*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON) ve spolupráci s Masarykovou univerzitou, 2011. Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-041-4.

NEVŘALA, Jan. *Sociální antropologie pro studenty sociální práce: vybrané kapitoly*. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita, 2007. ISBN 978-80-7368-404-4.

PARSONS, Talcott a BALES, Robert Freed. *Family, socialization and interaction process*. Glencoe: Free Press, 1955.

SOBOTKOVÁ, Irena. *Psychologie rodiny*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-717-8559-8.

SOKOLOVÁ, Věra. Otec, otec a dítě: Gay muži a rodičovství. *Sociologický časopis*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2009, 45(1), 115-145.

ŠTĚPÁNKOVÁ, Martina a Pavel ČIŽINSKÝ. *Registrované partnerství pro začínající*. 2006. Brno: STUD, 2006. ISBN 80-239-7821-7.

WEISS, Petr a kol. *Sexuologie*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2492-8.

ZEGERS-HOCHSCHILD, F., et al. International Committee for Monitoring Assisted Reproductive Technology (ICMART) and the World Health Organization (WHO) revised glossary of ART terminology, 2009. *Fertility and Sterility*. World Health Organization, 2009, 5(92), 1520-1524. DOI: 10.1016/j.fertnstert.2009.09.009.

Zdravý sexuální život. 1. vyd. Překlad Radana Jurkemiková. Čestlice: Rebo, 2006. Knihovna zdraví (Rebo). ISBN 80-723-4537-0.

ZICH, František. *Úvod do sociologického výzkumu*. 1. vyd. Praha: Eupress, 2004. ISBN 80-867-5419-7.

Elektronické zdroje:

Česká televize: *Pološero - rodina bez předsudků* [online]. 2013 [cit. 2016-04-18]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10318730018-polosero/213562222020009-polosero-s-hvezdickou-rodina-bez-predsudku/>

Česká televize: *Události* [online]. 2016 [cit. 2016-04-18]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1097181328-udalosti/216411000100306>

DRÁPAL, Dan. *Homosexualita v Bibli* [online]. In: . [cit. 2016-04-29]. Dostupné z: <http://dan-drapal.cz/index.php/cz/duchovni-clanky/58-homosexualita-v-bibli>

Ethical issues in obstetrics and gynecology: by the FIGO Committee for the Study of Ethical Aspects of Human Reproduction and Women's Health [online]. London: FIGO House, 2012 [cit. 2016-04-17]. Dostupné z: <http://www.figo.org/sites/default/files/uploads/wg-publications/ethics/English%20Ethical%20Issues%20in%20Obstetrics%20and%20Gynecology.pdf>

HALÍK, Tomáš. *Jak to vidí Tomáš Halík* [online]. 2013 [cit. 2016-04-29]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/dvojka/jaktovidi/_zprava/jak-to-vidi-tomas-halik-23-kvetna--1214905

HROMADA, Jiří. *Gay iniciativa*. In: *Gay iniciativa* [online]. 2006 [cit. 2016-04-17]. Dostupné z: <http://gay.iniciativa.cz/www/index.php?page=clanek&id=10>

ILGA [online]. 2013 [cit. 2016-04-17]. Dostupné z: <http://ilga.org/>

Ilga [online]. 2013 [cit. 2016-05-03]. Dostupné z: <http://ilga.org/>

Kardinál Duka zakázal dvě akce homosexuálů spojené s Prague Pride. *IDNES* [online]. Praha, 2015 [cit. 2016-04-29]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/kardinal-duka-prague-pride-dct-/domaci.aspx?c=A150731_161423_domaci_pku

KŠIŇAN, Albert. Jak vzniká homosexualita. In: *Psychologie.cz* [online]. Praha, 2012 [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <https://psychologie.cz/jak-vznika-homosexualita/>

Registrované partnerství: Uzavření registrovaného partnerství [online]. 2014 [cit. 2016-04-17]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/uzavreni-registrovaneho-partnerstvi.aspx>

Stejná rodina. *Stejná rodina: Osvojení* [online]. Praha, 2014 [cit. 2016-04-17]. Dostupné z: <http://www.stejnarodina.cz/osvojeni.html>

Stejná rodina. *Stejná rodina: Pěstounská péče* [online]. Praha, 2014a [cit. 2016-04-17]. Dostupné z: <http://www.stejnarodina.cz/pestounska-pece.html>

Stejná rodina. *Stejná rodina: Umělé oplodnění* [online]. Praha, 2014b [cit. 2016-04-17]. Dostupné z: <http://www.stejnarodina.cz/umele-oplodneni.html>

Stejná rodina. *Stejná rodina: Náhradní mateřství* [online]. Praha, 2014c [cit. 2016-04-17]. Dostupné z: <http://www.stejnarodina.cz/nahradni-materstvi.html>

The case for marriage. *National review* [online]. 2010 [cit. 2016-04-24]. Dostupné z: <http://www.nationalreview.com/article/245649/case-marriage-editors>

ZEMANDLOVÁ, Anna. *Současnost a budoucnost právní regulace surogátního mateřství u nás* [online]. Brno, 2012 [cit. 2016-04-17]. Dostupné z: https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2012/files/rodicovstvi/ZemandlovaAnna.pdf

Zákony:

Občanský zákoník. In: *Zákony pro lidi* [online]. Praha, 2012 [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89#cast2>

Zákon č. 115/2006 Sb. o registrovaném partnerství. In: *Zákony pro lidi* [online]. Praha, 2006 [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-115>

Zákon 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách. In: *Zákony pro lidi* [online]. Praha, 2011 [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2011-373>

Seznam grafů, tabulek, map

- Graf č. 1: Pohlaví respondentů
- Graf č. 2: Věk respondentů
- Graf č. 3: Nejvyšší dosažené vzdělání
- Graf č. 4: Víra
- Graf č. 5: Znáte homosexuálního jedince
- Graf č. 6: Postoj k homosexualitě
- Graf č. 7: Postoj k registrovanému partnerství
- Graf č. 8: Pohled veřejnosti na rodiny homosexuálů
- Graf č. 9: Osvojení biologického potomka partnera
- Graf č. 10: Osvojení dětí z dětského domova
- Graf č. 11: Osvojení dítěte z dětského domova homosexuálním jedincem
- Graf č. 12: Osvojení dítěte náhradní matky
- Graf č. 13: Umělé oplodnění jedné z partnerek
- Graf č. 14: Domněnky společnosti ohledně rodičovství homosexuálů
- Graf č. 15: Předsudky ve společnosti
- Graf č. 16: Domněnka A
- Graf č. 17: Domněnka B
- Graf č. 18: Domněnka C
- Graf č. 19: Domněnka D
- Graf č. 20: Procentuální zhodnocení odpovědí ano/ne – muži versus ženy
- Graf č. 21: Názor věřících na homopaternalitu
- Graf č. 22: Názor na homoparentalitu dle vzdělání respondentů
- Graf č. 23: Názor respondentů na homoparentalitu dle věku
- Graf č. 24: Stálý partner/ka
- Graf č. 25: Uvažoval/a jste o rodičovství
- Graf č. 26: Cesta k rodičovství dle respondentů

Tabulka č. 1: Nejvyšší dosažené vzdělání

Tabulka č. 2: Postoj k homosexualitě

Tabulka č. 3: Míra souhlasu s osvojením biologického potomka

Tabulka č. 4: Míra souhlasu s osvojením dítěte z dětského domova

Tabulka č. 5: Míra souhlasu s osvojením dítěte z dětského domova jedním homosexuálním jedincem

Tabulka č. 6: Míra souhlasu s osvojením dítěte náhradní matky

Tabulka č. 7: Míra souhlasu s umělým oplodněním jedné z partnerek

Tabulka č. 8: Věk respondentů

Tabulka č. 9: Domněnka respondentů

Mapa č. 1: Právní ukotvení homosexuality ve světě

Mapa č. 2: Sňatky homosexuálů v Evropě

Mapa č. 3: Adopce homosexuálních páru v Evropě

Summary

The present study „Same-sex parenting matters“ deals with what possibilities there are for same-sex couples with respect to parenthood. The theoretical part discusses and analyses specialised literature and shows the parenting possibilities for homosexuals in the Czech Republic. Furthermore, there is also a sub-chapter focussing on what the situation is like in the world. The sub-chapter illustrates where civil partnership and adoption are legal or illegal. The empirical research shows the opinion of the majority of the society concerning same-sex parenthood.

Shrnutí

Diplomová práce „Otázky rodičovství homosexuálů“ pojednává o možnostech, které homosexuálové mají v otázce rodičovství. Teoretická část práce pracuje s odbornou literaturou a zobrazuje možnosti rodičovství pro homosexuály v České republice. Dále zde je zpracovaná podkapitola, která zobrazuje situaci ve světě. V ní je možné vidět, ve kterých státech je homosexualita legální, ilegální a jak je to s adopcí. Empirické šetření zobrazuje názor většinové společnosti na otázku rodičovství homosexuálů.